

Många barn i Sverige lever i ekonomisk utsatthet, eller med våld och brister i omsorgen hemma. Dessa frågor utgör fokus för Barnrapporten 2026. Rapporten fokuserar på konsekvenserna som utsatthet i hemmiljön får både på kort och lång sikt, liksom på vikten av att tidigt upptäcka och ge rätt stöd till barn som behöver det. Barnrapporten återkommer varje år. Den utgår från barns egna röster och Bris erfarenhet, som tillsammans med forskning, rapporter från myndigheter, lagstiftning och aktuella politiska förslag ger en bild av barns livsvillkor i Sverige.

BARNRAPPORTEN 2026

Redaktör: Johanna Lagerfors, Bris

Redaktion:

Anna Dorrian, påverkansansvarig

Johanna Lagerfors, kommunikationsstrateg och redaktör

Lisa Mannby, socionom, ansvarig data och analys

Maja Dahl, press- och opinionsansvarig

Marie Angsell, sakkunnig socionom

Formgivning: Karin Freij, OTW

Foto omslag: Maskot

Tryck: åtta45

Så hanteras barns berättelser: Citat i rapporten är exempel på vad barn berättar för Bris. De baseras på autentiskt material som valts ut i syfte att synliggöra vanligt förekommande teman i barns kontakter med Bris. Vid behov har mindre ändringar gjorts i citat för att inget barn ska kunna kännas igen.

Barnen på bilderna har ingen koppling till innehållet i rapporten.

"Det som saknas är vuxna som agerar för att se till att barns rättigheter efterlevs"

Foto: Nisse Hvidfeldt

Maria Frisk

**Maria Frisk,
Bris generalsekreterare**

När barn berättar finns det hopp – men det kräver att vuxna agerar. I samtalen till Bris är barnets egen kraft alltid närvarande. Trots utsatthet, svåra livssituationer och symtom på psykisk ohälsa återkommer barns starka vilja till förändring och en längtan efter att må bra och kunna se en ljusare framtid. Det som ofta saknas är dock vuxna som agerar för att se till att barns rättigheter efterlevs.

Barnrapporten beskriver varje år vad barn berättar för Bris, tendenser vi ser i samtalen liksom i forskning och i omvärlden runt omkring oss. Den lyfter barns röster och ger en bild av hur barn har det, visar var förändring behövs och ger konkreta förslag på hur de förändringarna kan nås.

I samtalen med Bris är det tydligt att barn själva får bära konsekvenserna när vuxna och välfärdssystemet inte lever upp till ansvaret att tillgodose deras behov. Barns rättigheter, livsvillkor och framtidsutsikter måste prioriteras i praktiken. När samhället inte lyckas med det blir konsekvensen att alltför många barns vardag präglas av våld, otrygghet och ekonomisk utsatthet. Det vet vi som pratar med barn dygnet runt, året om. Äldre barn som levt i utsatthet undrar ofta varför ingen såg hur de hade det som små, trots att det enligt dem borde ha varit uppenbart för omgivningen att något var fel. Så får det inte vara.

Barn som far illa eller riskerar en negativ utveckling kan inte vänta. Därför handlar denna rapport om vikten av att upptäcka utsatthet tidigt och att agera snabbt. Rätt hjälp i tid är en av de viktigaste investeringar ett samhälle kan göra, både mänskligt och ekonomiskt. Barn har rätt till såväl skälig levnadsstandard som att kunna delta i samhället på samma villkor som sina vänner, och till en trygg och utvecklande uppväxt fri från våld.

Målet med den här rapporten är att ge dig insyn i barns verklighet, och vår analys av vad som behöver förändras. Oavsett om du är beslutsfattare, om du möter barn i ditt yrke eller i andra sammanhang kan du bidra till att förbättra barns livsvillkor.

Sammanfattning	7
Barns samtal om ekonomisk utsatthet	8
Barns samtal om våld i hemmet	11
Förutsättningar för en god uppväxt	11
Möjligheter till tidig upptäckt av utsatthet	13
Rekommendationer för ett bättre och tryggare samhälle för alla barn	14
 Att leva i ekonomisk utsatthet	
"Jag vill inte säga till mamma att det är hål i mina skor"	17
Samtalsutveckling ekonomisk utsatthet	19
Vad är ekonomisk utsatthet?	20
Hur många drabbas?	20
Vilka barn drabbas?	21
Definitioner av begrepp	22
Hur drabbas barn?	23
Vems är ansvaret?	34
Utvecklingen av det sociala skydds nätet	35
Vad behöver förändras?	38
 Att leva med våld och brist på omsorg	
"Försöker klara mig själv men det går inte så bra, jag är bara ett barn"	41
Samtalsutveckling våld	43
Våld och försummelse – vad är vad?	44
Tillfälliga kriser kan orsaka omsorgsbrist	51
Hur många drabbas?	52
Vilka barn drabbas?	53
Hur drabbas barn?	55
Psykisk och emotionell påverkan	55
Påverkan på kroppen, stresssystemet och den fysiska hälsan	56
Påverkan på sociala relationer, skolgång och vardagsliv	56
Hur barn förstår sin utsatthet	58
När och varför barn söker hjälp	60
Vems är ansvaret?	62
Brister i det sociala systemet	62
Vad behöver förändras?	67
 Råd till varje vuxen	72
 Om Bris stöd	75
Barns samtal till Bris	76
Vad barn berättar	78
 Bris samtalsstatistik	84
 Bris samtalskategorier	86
 Referenser	88

Att få vara trygg och omhändertagen hemma är avgörande för ett barns utveckling. Ändå lever många barn i utsatthet i sin hemmiljö – genom bristande omsorg, våld eller ekonomisk otrygghet. När barn berättar om sina liv för Bris framträder samma tydliga bild som syns i forskningen: barn får alltför sällan stöd i rätt tid och i en form som motsvarar deras behov. Barnrapporten 2026 visar de allvarliga konsekvenser detta kan få för barnet och i förlängningen också för samhället.

Varje år har Bris tiotusentals kontakter med barn som själva söker stöd. Det ger viktig kunskap om när och hur samhället brister. Den här rapporten ger en bild av barns livssituation och lyfter Bris rekommendationer för ett samhälle som lever upp till barnets rättigheter.

SAMMANFATTNING

Det bor omkring två miljoner barn i Sverige, och för många är det ett bra land att växa upp i. Samtidigt finns det barn vars behov varken upptäcks eller möts i tid. De senaste åren har skolmisslyckanden, psykisk ohälsa och barn som begår brott fått stort utrymme i debatten. Betydligt mindre uppmärksamhet ägnas åt det minst kostsamma och mest effektiva sättet att motverka en sådan utveckling: att tidigt upptäcka när ett barn behöver stöd och sätta in insatser innan problemen vuxit sig stora.

I samtal med Bris beskriver barn en sviktande tilltro till sin egen framtid. Ofta beror den på en utsatthet eller en livssituation som barnet lever i just nu, som gör det svårt att tro på att förändring är möjlig. Oro för ekonomi, arbetsmöjligheter, det globala säkerhetsläget och klimatförändringar påverkar också barns känsla av trygghet. Samtalen visar att tryggheten ofta är beroende av barnets tilltro till vuxna och samhällets stödinstanser. När vuxna runt barnet själva saknar tillräckligt stöd fördjupas barnets utsatthet ytterligare.

Barns oro och utsatthet gör avtryck i Bris stödverksamhet. Under 2025 hade Bris 62 935 stödjande samtal med barn. De vanligaste anledningarna till att barn sökte stöd var symtom på psykisk ohälsa följt av familjerelaterade frågor och våld. Barnrapporten fördjupar kunskapen inom två områden: ekonomisk utsatthet samt våld och omsorgsbrist i hemmiljön. Att växa upp med våld eller i familjer där ekonomin är en utmaning är vardag för många barn i Sverige.

Barns samtal om ekonomisk utsatthet

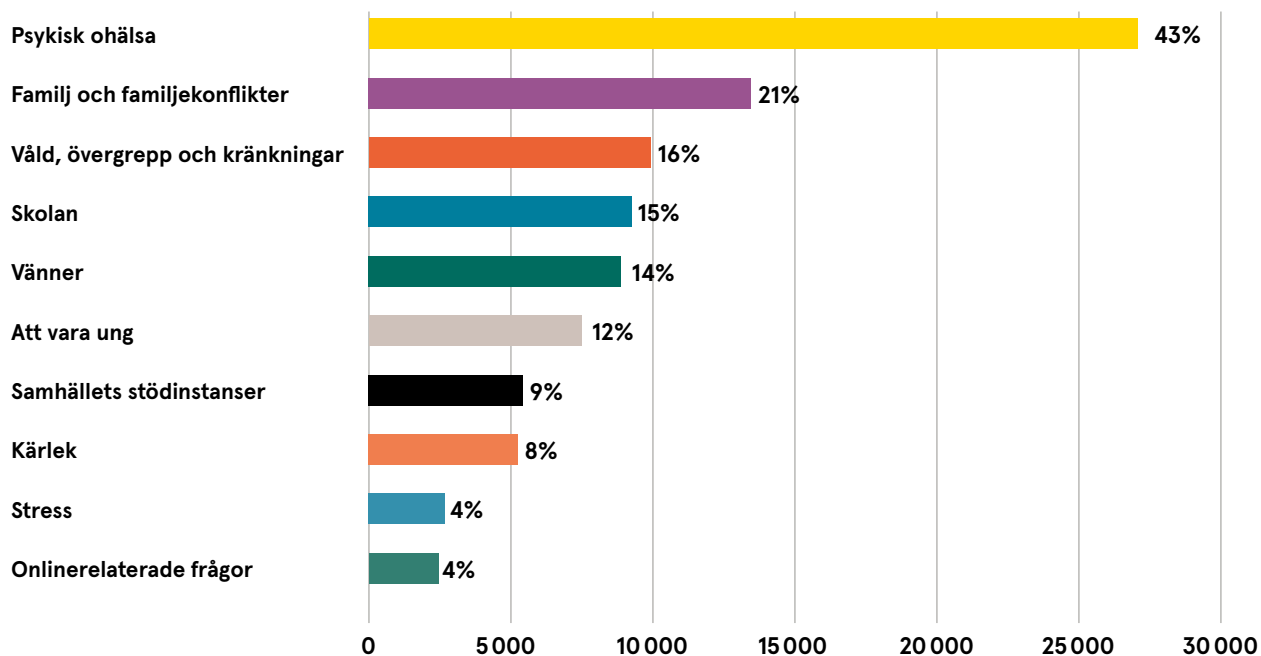
Barns samtal om ekonomisk utsatthet spänner från tillfälliga ekonomiska svårigheter till livssituationer som helt och hållet präglas av stress och oro kring pengar. Barn beskriver otrygghet kopplad till risken att förlora sitt hem eller sitt sociala sammanhang, att behöva avstå fritidsaktiviteter eller att gå hungriga. I relation till föräldrarna ryms känslor av oro, omsorg, ilska och frustration, beroende på hur barnet kan förstå sin situation och i vilken utsträckning barnet får sina andra omsorgsbehov tillgodosedda. Barn är i hög grad medvetna om att pengar är viktiga, både för nuet och för framtiden. Samtalen präglas ofta av en stark drivkraft att förändra den egna situationen, främst genom lagliga sätt att bidra ekonomiskt, men i vissa fall, när andra vägar upplevs som stängda, även genom kriminella eller destruktiva handlingar. För många leder detta till en känsla av att samhället sviker, att villkoren är orättvisa och att barnet tvingas ta ett ansvar som begränsar möjligheten att få vara barn på samma villkor som andra.

100%

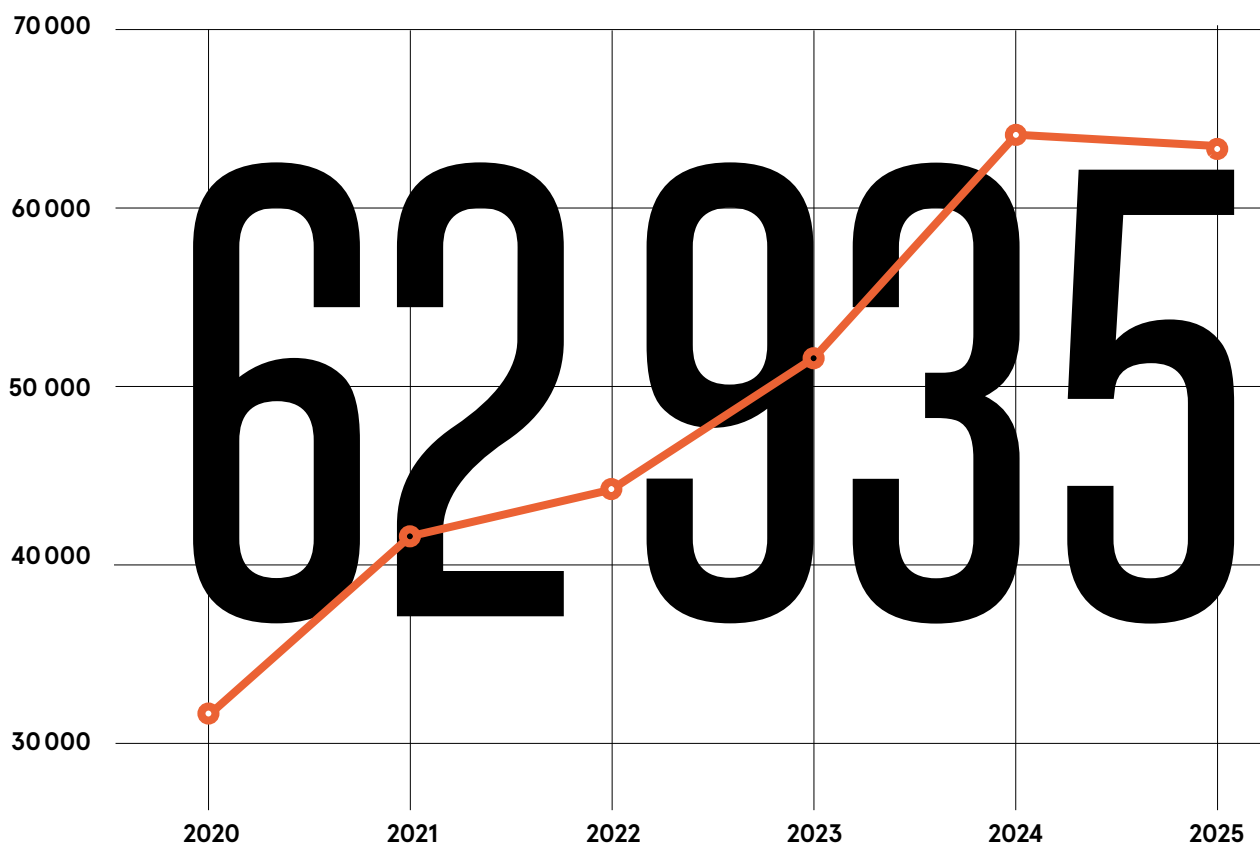
Sedan 2020 har samtalen till Bris fördubblats. Den största årliga ökningen skedde mellan 2020 och 2021, som en följd av ökad tillgänglighet. Sedan mars 2021 är Bris nationella stödlinje för barn alltid öppen, dygnet runt, året om.

10 vanligaste kontaktområdena 2025

Psykisk ohälsa är det vanligast förekommande temat i barns samtal med Bris.
Det förekommer i nästan hälften av de stödjande samtalen.

Samtalsutveckling 2020–2025

”I början trodde ingen på mig så jag slutade berätta. Dom tror på mig nu men jag kan inte sluta tänka på när ingen trodde på mig och alla sa att jag ljög. Absolut ingen trodde på mig. Inte mina föräldrar, inte min rektor och inte polisen.”

Barns samtal om våld i hemmet

Barns samtal om våld i hemmiljön rör alla former av våld, både pågående och från tidigare under uppväxten. Vanliga frågor handlar om vad som räknas som våld, hur och för vem barnet kan berätta, om hen kommer bli trodd och vilka konsekvenser ett avslöjande kan få. Samtalen visar tydligt att våld alltid påverkar ett barn, både på kort och lång sikt. Barnets psykiska mående och beteende påverkas särskilt mycket och är ofta det som uppmärksammas av omgivningen, snarare än våldet i sig. Många barn beskriver ångest, självdestruktivitet och andra former av psykisk ohälsa, medan andra berättar om hur de söker sig bort från hemmet och hamnar i riskfyllda miljöer. Flera barn ger uttryck för en ond spiral där ökande svårigheter sammanfaller med minskad tilltro till både den egna framtiden och till vuxnas förmåga att skydda och hjälpa. Samtalen genomsyras ofta av en tvekan inför att själv behöva berätta om våldet, liksom av frågor om varför ingen har sett eller ingripit. Det är tydligt att barn behöver fler närvarande vuxna som genom ord och handling markerar att våld mot barn aldrig accepteras, och som hjälper barnet att förstå sitt eget mående i relation till den utsatthet de levat eller lever med.

Förutsättningar för en god uppväxt

Alla barn har olika förutsättningar och behov. Det gäller också deras föräldrar och vårdnadshavare, som ska möta behoven. Vart elfte barn växer upp i en familj där minst en förälder har skulder eller en pågående skuldsanering hos Kronofogden. Närmare åtta procent av alla barn i Sverige har föräldrar som har så allvarlig beroendeproblematik eller psykisk ohälsa att de får sjukhusvård. Bland dessa barn är risken att lämna grundskolan med ofullständiga betyg nästan fördubblad.

När ett barn riskerar att fara illa eller inte får sina behov tillgodosedda, har samhället ansvar att agera. Kommunens socialtjänst har det yttersta ansvaret för att barn får skydd och stöd. Lagstiftning och övergripande styrning beslutas nationellt av riksdag, regering och ansvariga myndigheter. För att insatser ska få effekt krävs en analys av hur barnets och familjens behov och förutsättningar ser ut. Här finns viktiga lärdomar för samhället.

I barns samtal med Bris finns berättelser både om stöd som gjort skillnad och insatser som inte lett till tillräcklig förändring. Hur vuxna agerat under processen är avgörande och löper som en röd tråd i samtalen. Barn berättar om vuxna som visat att de bryr sig, ingett förtroende och som har fortsatt att fråga även när barnet inte vågat berätta. Andra beskriver erfarenheter som lett till tvivel på om vuxna verkligen har förmågan att hjälpa dem. Flera barn berättar att stöd sattes in först när de själva blev "jobbiga" eller svåra för vuxna att hantera.

Vad är tidiga insatser?

Begreppet tidig insats är inte tydligt definierat i lagstiftningen, men används för att beskriva stöd som sätts in innan problem har vuxit sig stora. Det handlar om att agera proaktivt, sänka trösklarna till stöd och att snabbt möta barns och familjers behov av stöd eller skydd.

Stöd kan ges *universellt* ("för alla", exempelvis via öppna förskolor), *selektivt* (till vissa grupper där det kan finnas behov) och *indikerat* (vid oro).

Forskningen är tydlig: investeringar i barns tidiga år ger den högsta samhällsekonomiska avkastningen. Tidigt stöd kan minska behovet av mer omfattande och kostsamma insatser senare i livet och bidrar samtidigt till en mer hållbar samhällsutveckling.

9

10

10

Nio av tio barn under 15 år som utreds för grova brott hade redan innan de begick brottet kontakt med socialtjänsten. Slutsatsen av denna kunskap är att det ofta går att upptäcka behov och sätta in hjälp *innan* situationen förvärras.

1
3

Möjligheter till tidig upptäckt av utsatthet

När ett barn gör något så pass allvarligt och/eller farligt att samhället behöver gripa in kommer det sällan som en överraskning – det föregås av signaler. Dessa ger oss en viktig möjlighet att upptäcka behov hos barnet innan situationen förvärras. Nio av tio barn under 15 år som utreds för grov kriminalitet är till exempel kända av socialtjänsten sedan tidigare. En av fyra har haft kontakt med socialtjänsten redan före tio års ålder.

Barn som tillhör den här gruppen lever ofta med riskfaktorer inom flera områden, både *individuella* (hälften har en psykiatrisk diagnos, exempelvis ADHD), relaterade till *familjen* (exempelvis genom förekomst av våld i hemmet) och kopplade till *miljön* (såsom skola och uppväxtort).

Risikfaktorerna samverkar ofta och trots att de är väl kända får barn inte alltid insatser som matchar deras behov. Barns berättelser vittnar om otrygghet och instabilitet som påverkar dem under deras viktiga uppväxtår. Med tiden kan problem fördjupas och nya tillkomma. Forskning visar att uteblivet stöd under barndomen är kopplat till ökad risk för utanförskap även senare i livet, exempelvis i form av kriminalitet, arbetslöshet och social isolering. Det leder till ökade behov av insatser bland annat från vården, socialtjänsten och rättsväsendet.

Det finns med andra ord både starka mänskliga och ekonomiska skäl att sätta in stöd tidigt. Det är då insatser är som mest effektiva och till störst nytta för barnet. För att varje barn ska få trygga uppväxtvillkor behövs ett fungerande skyddsnät som fångar upp familjer i behov av stöd, i tid. Den här rapporten belyser särskilt samhällets ansvar när tecken på utsatthet finns och vad som påverkar att stödet ibland brister, inte fungerar som avsett eller helt uteblir.

Barn som utreds för grova brott lever ofta med riskfaktorer inom flera områden. En av tre har familjemedlemmar som är involverade i kriminella nätverk. Över hälften har själva varit utsatta för brott.

1
2

REKOMMENDATIONER FÖR ETT BÄTTRE OCH TRYGGARE SAMHÄLLE FÖR ALLA BARN

Ekonomisk utsatthet

- **Bris vill att det införs en barnrättsbudgetering, på nationell, regional och kommunal nivå.** Precis som Sverige idag har en jämställdhetsbudgetering behövs en barnrättsbudgetering. En sådan innebär att det finns tydliga mål för att barns rättigheter ska bli verklighet och att de offentliga budgeterna analyseras utifrån hur de påverkar barns tillgång till sina rättigheter.
- **Bris vill att barnbidraget höjs.** En central del av stöd till familjer i ekonomisk utsatthet är barnbidraget, som inte har höjts sedan 2018. Barnbidraget måste höjas och följa den faktiska kostnadsutvecklingen. Barnbidraget ska garanteras varje barn som bor i Sverige.
- **Bris vill att vräkningar av barn förebyggs och förhindras.** Alla barn har rätt till en trygg bostad och det är ofta en förutsättning för tillgång till andra rättigheter. För att säkerställa att inga barn vräks behövs en handlingsplan kopplad till regeringens hemlöshetsstrategi, med konkreta mål och krav.

Våld och omsorgsbrist

- **Bris vill att den nationella strategin för att förebygga och bekämpa våld mot barn antas och resurssätts.** De mål som kopplas till den föreslagna strategin, *En uppväxt fri från våld*, måste vara tydliga och mätbara. En nationell strategi ger en gemensam, långsiktig och likvärdig inriktning och tydliggör aktörers ansvar så att arbetet blir samordnat.
- **Bris vill att resurser till landets socialtjänster säkerställs.** Dagens statsbidrag är alltför kortsiktiga för att hållbart finansiera omställningen till den nya socialtjänstlagen. Staten behöver både höja stödet och säkerställa långsiktighet för att ge kommunerna reella förutsättningar att genomföra omställningen till ett mer förebyggande och tidigt inriktat socialt arbete.
- **Bris vill att det införs obligatorisk screening för våldsutsatthet på BVC.** Upptäckt av våldsutsatthet är avgörande för att barn ska få tillgång till det skydd och stöd de har rätt till. Det saknas idag en nationell likvärdig modell för att ställa frågor om barns våldsutsatthet på BVC. Det behövs därför nationella riktlinjer som följs upp och implementeras i hela landet.

”Ja, jag hänger inte med Sveriges bästa, jag har dåliga betyg, jag hamnar i bråk men allt är ju för en anledning o det är ju de folk runt omkring mig inte märker. Jag hade liksom inte skolkat och hängt med kriminella om mitt liv va guld o skogar lxm man borde ju fatta att allt jag gör har en anledning bakom sig.”

Barn och unga har rätt till en skälig levnadsnivå och till skydd mot att fara illa. De senaste årens ekonomiska nedgång med hög arbetslöshet och ökade el- och matpriser har försämrat den ekonomiska situationen för många barnfamiljer. De med små marginaler drabbas hårdast. Den ekonomiska utsattheten påverkar barn och det märks i samtalen som kommer till Bris. Trots att samhället har det yttersta ansvaret för att barns behov och rättigheter tillgodoses visar undersökningar att barns egna erfarenheter och behov alltför ofta förbises när familjers ekonomiska svårigheter bedöms.

**ATT LEVA I EKONOMISK UTSATTHET
”JAG VILL INTE SÄGA TILL MAMMA
ATT DET ÄR HÅL I MINA SKOR”**

De ekonomiska klyftorna i Sverige har vuxit de senaste årtioendena. Inkomsterna har över tid ökat mer för höginkomsttagare än för låginkomsttagare, vilket ökar risken för relativ fattigdom.

Den första halvan av 2020-talet har pandemi och inflation präglat hushållsekonomin för många barnfamiljer i Sverige. Många nödvändiga kostnader för sådant som mat, el och bostad har ökat samtidigt som barn- och bostadsbidragen tappat i realvärde under samma period.

Barn både påverkas av, och är själva en del av, samhällsutvecklingen. Detta gäller även den ekonomiska utsattheten. I samtal med Bris reflekterar barn över sådant som inflation och vilken inverkan de höga priserna får för deras livsvillkor. Bristande ekonomiska förutsättningar under uppväxten påverkar i hög grad barn här och nu, men riskerar också att få långtgående konsekvenser. Därför är det viktigt att tidigt fånga upp och ge stöd till barn som på grund av familjens ekonomiska förutsättningar inte får det de behöver och har rätt till.

Ekonomisk utsatthet hos barn behöver förstås i absoluta och relativa termer. Det betyder att barn har rätt att få grundläggande *absoluta* behov såsom mat, kläder och bostad tillgodosedda – men också att livssituationen ska ses i relation till hur barnets omgivning lever och har det.

I barns samtal med Bris finns exempel på både absolut och relativ fattigdom. Följderna när familjens pengar inte räcker till kan vara att det saknas mat hemma, att barnet saknar vinterskor i rätt storlek eller att familjen blir vräkt från bostaden. Barn berättar också om att behöva avstå från aktiviteter, känna ett socialt utanförskap och om förändringar som kan ha gjort att familjen gått ifrån att ha det relativt gott ställt till att möta en förändrad verklighet. Samtalen kommer från barn som känner sig ensamma och försöker ta ansvar för en situation de inte borde behöva ta ansvar för och som de inte heller kan överblicka.

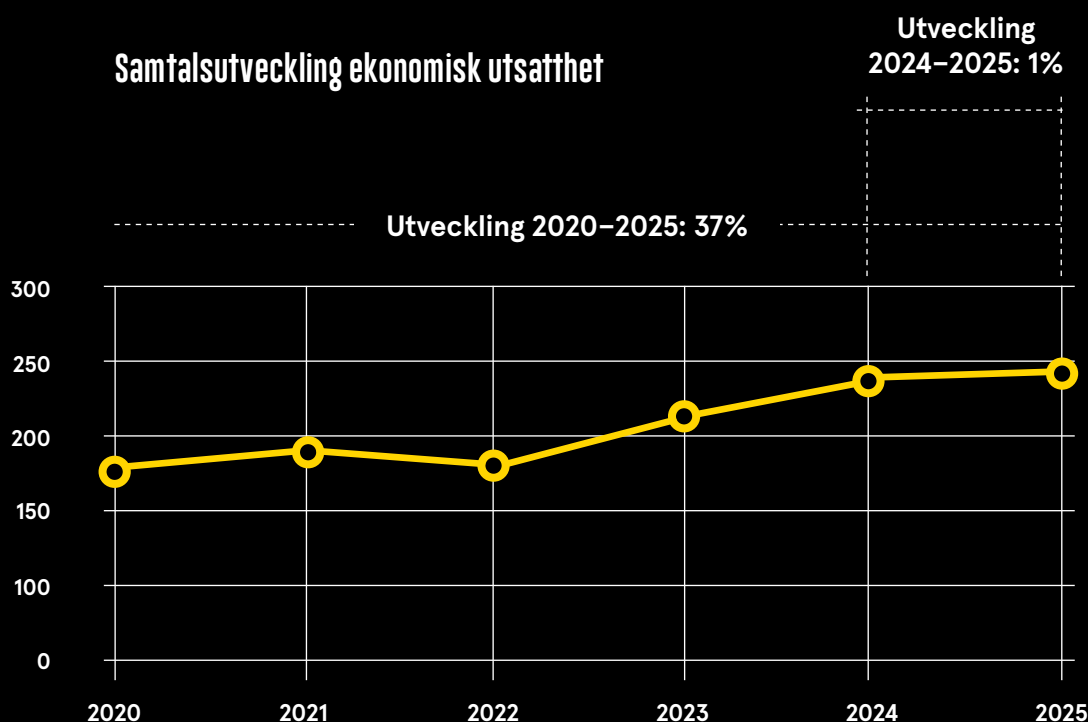
Ojämliga uppväxtvillkor kan medföra en känsla av att vara annorlunda. Den alltmer tillgängliga omvärlden, med sociala medier ständigt närvarande, innebär att det finns fler att jämföra sig med. En del kan uppfatta det som att "allt är möjligt". Andra upplever sådant de ser andra ha som något ouppnåeligt, vilket påverkar tron på framtiden och på att förändring är möjlig. När det är uppenbart för en själv att ens förutsättningar skiljer sig från andras kan det vara svårt att våga drömma om framtiden. Som att gå en högre utbildning, som kanske förutsätter flytt, eget boende och att ta studielån.

Barn bär konsekvenserna när vuxna, i första hand föräldrar men i förlängningen också välfärdssystemet, inte lever upp till ansvaret att tillgodose deras behov.

Definition: Samtalskategori Ekonomisk utsatthet

Barnet är hjälpsökande utifrån sin upplevelse av familjens eller sin egen ekonomi.

Det är relativt ovanligt att barn vänder sig till Bris för att i första hand få hjälp med ekonomisk utsatthet. En möjlig förklaring är att barn vet att Bris inte kan påverka familjens ekonomi direkt. I stället handlar många samtal om de känslomässiga eller praktiska följderna av barnets och familjens situation. Barn fokuserar ofta på det som känns mest akut i stunden, och ingången är därför sällan de bakomliggande orsakerna till hur de mår. Ibland märks det att ekonomiska svårigheter påverkar ett barn, även om hen inte säger det rakt ut. När barn tar upp ekonomisk utsatthet sker det ofta genom konkreta exempel, som ett brev från Kronofogden, oro över att inte ha råd med en studentmössa eller ett busskort, att inte längre kunna göra samma saker som sina vänner eller om något de hört föräldrarna prata om och som rör ekonomin.

13%

276
000

276 000 barn i Sverige lever i ekonomisk utsatthet enligt beräkningar från Rädda Barnen. Det motsvarar nästan 13 procent av alla barn i landet.

Vad är ekonomisk utsatthet?

Ekonomisk utsatthet hos barn, ibland benämnd barnfattigdom, definieras vanligtvis som barn som lever i hushåll där inkomsterna inte räcker till nödvändiga levnadsomkostnader, eller som under en längre tid är beroende av ekonomiskt bistånd. Både absolut och relativ ekonomisk utsatthet mäts utifrån uppgifter om inkomst. I praktiken är dock de absoluta måtten beroende av vilken definition av "nödvändiga levnadsomkostnader" som används.

Ekonomisk utsatthet handlar om mer än pengar och köpkraft; det utanförskap som kan följa av att ha sämre ekonomiska förutsättningar än omgivningen är en riskfaktor för ytterligare svårigheter. Det kan påverka självkänslan och leda till isolering och utanförskap som får negativa konsekvenser för ett barns utveckling och sociala liv.

Hur många drabbas?

Den ekonomiska ojämlikheten har ökat i Sverige de senaste decennierna.¹ Eftersom grupper med låga inkomster sedan 1990-talet haft en betydligt sämre inkomstutveckling än de med högre, har inkomstklyftorna de senaste åren varit de högsta sedan mätningarna inleddes på 1970-talet.^{2,3} Det har bidragit till en ökad risk för relativ fattigdom.

Idag lever omkring 276 000 barn i Sverige i ekonomisk utsatthet.⁴ Siffran bygger på en uppdaterad mätmetod som tar hänsyn till de faktiska kostnader barnfamiljer möter.⁵

Den ekonomiska utsattheten bland barn minskade mellan 2019 och 2022, för att under 2023 öka igen, både i antal och andel barn om man ser till inflation, faktiska kostnadsökningar och minskade reallöner. Tidigare beräkningar

utgick från riksnormen för försörjningsstöd och tog inte fullt hänsyn till att kostnaderna för exempelvis mat, boende och fritid steg kraftigt. Det innebar att många barn inte syntes i statistiken. Det nya måttet, som bygger på aktuella konsumentpriser, ger därför en mer rättvis bild av hur barnfamiljers ekonomiska verklighet ser ut idag.

Vilka barn drabbas?

Den ekonomiska utsattheten i Sverige är inte ett problem i marginalen, utan ett som slår brett och drabbar barn i alla åldrar och med olika bakgrunder. Samtidigt visar forskningen sedan länge att vissa livsvillkor är förenade med en särskilt hög risk för att växa upp i ekonomisk utsatthet. Det gäller bland annat barn som lever med ensamstående eller särlevande föräldrar, samt barn som är födda utomlands eller har utrikesfödda föräldrar.⁶ För vissa grupper av barn, till exempel personer utan uppehållstillstånd, saknas tillförlitlig statistik. Det är dock väl känt att detta är en grupp som ofta lever under ekonomiskt mycket sårbara förhållanden.

1 SCB (2025a)

2 Ibid.

3 SCB (2023a)

4 Asylsökande, papperslösa, EU-migranter och ukrainska medborgare som kommit till Sverige före 2024 är inte inräknade då statistiken endast omfattar barn som är folkbokförda i Sverige. Det verkliga antalet tros därmed vara högre.

5 Rädda Barnen (2025)

6 Ibid.

Definitioner av begrepp

Här följer några vanliga sätt att avgränsa och beskriva olika aspekter av ekonomisk utsatthet.

Låg ekonomisk standard:

Hushållets disponibla inkomst är under 60 procent av medianvärdet. Definitionen följer EU:s etablerade fattigdomsmått "risk för fattigdom".

Låg inkomststandard:

Hushållets disponibla inkomst räcker inte för nödvändiga levnadskostnader.

Matfattigdom:

Otillräcklig ekonomisk tillgång till en kost av tillräcklig mängd och kvalitet för att upprätthålla en näringsriktigt tillfredsställande, socialt acceptabel diet.

Materiell och social deprivation:

Att inte ha råd med utgifterna för minst fem av tretton utpekade poster. Till exempel att inte kunna betala för oförutsedda utgifter, tillräcklig uppvärmning av bostaden eller delta i sociala aktiviteter som kostar pengar.

Omfattande materiell deprivation:

Att inte ha råd med fyra av nio nödvändigheter som boende och boenderelaterade kostnader, en oförutsedd utgift, äta proteiner regelbundet, semesterresa, TV, tvättmaskin, bil och telefon.

Absolut fattigdom:

När människor saknar tillräckliga resurser för att täcka grundläggande behov som mat, rent vatten, bostad och hälsa.

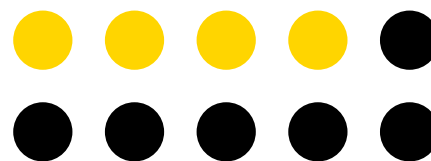
Relativ fattigdom:

När människor har betydligt sämre ekonomiska villkor än majoriteten i samhället de lever i, även om deras grundläggande behov är uppfyllda.

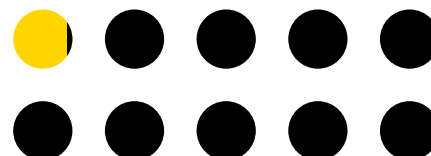
Bland barn med ensamstående föräldrar är de som lever med sina mammor särskilt utsatta. Fyra av tio barn till ensamstående mammor lever i ekonomisk utsatthet, medan detsamma gäller mindre än ett av tio barn som har föräldrar som bor tillsammans. Även bland barn med utländsk bakgrund är andelen som lever i ekonomisk utsatthet hög – det gäller vart tredje barn. Siffran är sex gånger högre än för barn med svensk bakgrund.⁷ Särskilt hög risk löper barn som själva är födda utomlands – i denna grupp lever över hälften i ett hushåll med låg ekonomisk standard.⁸

När flera riskfaktorer sammanfaller förstärks den ekonomiska utsattheten. Bland barn födda i Sverige som har en ensamstående utrikesfödd mamma lever fler än hälften i ekonomisk utsatthet.⁹

En ytterligare riskfaktor är att ha föräldrar med kort utbildning. Barn i denna grupp löper betydligt större risk än andra att leva i ekonomisk utsatthet, och andelen som tar gymnasieexamen är lägre jämfört med barn till föräldrar med längre utbildning.¹⁰

Fyra av tio barn till ensamstående mammor lever i ekonomisk utsatthet.

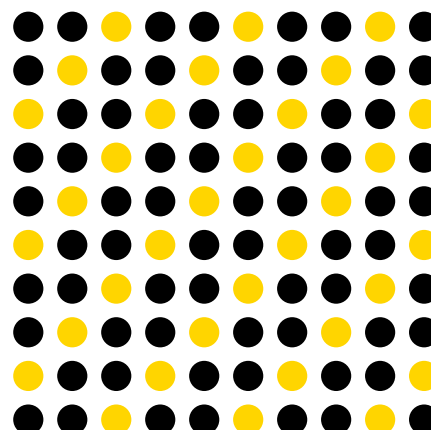
För barn som har föräldrar som bor tillsammans är siffran mindre än ett av tio barn.

Hur drabbas barn?

I Bris samtal är det tydligt att barn idag påverkas av en sårbar och ibland över tid försämrad ekonomi, och att de oroar sig över sin och familjens situation. Barn som är medvetna om att familjen redan nu har små marginaler har ofta förstått att det kan eller kommer att bli värre. Ibland beskriver barn den ekonomiska utsattheten som något de behöver eller vill få hjälp med, andra gånger nämns den i en bisats när barnen pratar om livet generellt. När ett barn själv inte identifierar de ekonomiska förhållandena som en del i sitt hjälpbehov kan det bero på att situationen alltid varit som nu, eller på att andra problem är förhållandevis större eller upptar barnets tankar mer för tillfället. Barn som pratar med Bris om ekonomisk utsatthet tenderar att själva bagatellisera konsekvenserna av sin situation och ursäktas att de ens lyfter frågan.

Ekonomi påverkar hur det är hemma

I barns samtal med Bris ser vi att och hur familjerelationer och hemförhållanden påverkas när pengarna inte räcker till. Många barn berättar om bråk och konflikter i familjen som orsakas av stress över ekonomin. De beskriver föräldrar som är oroade och ledsna, som måste ha flera jobb eller saknar arbete. Barn är oroliga över att föräldrar inte ska orka, inte klara den känslomässiga pressen eller helt enkelt inte kunna försörja familjen.

I Sverige finns tydliga strukturella skillnader bland annat i familjers arbetsmarknads- och inkomstvillkor. Vart tredje barn med utländsk bakgrund lever i ekonomisk utsatthet.

52%

Fler än hälften av alla barn som är födda i Sverige och har en ensamstående utrikesfödd mamma lever i ekonomisk utsatthet.

⁷ Rädda Barnen (2025)

⁸ SCB (2023b)

⁹ Rädda Barnen (2025)

¹⁰ Folkhälsomyndigheten (2025)

”Allting är bra hemma utöver det ekonomiska såklart. Mamma har alltid gjort allt hon kan även om det inte funnits mycket pengar.”

I samtalen där ekonomisk utsatthet framkommer rymmer hela spannet av känslor och relationer – allt ifrån positiva där föräldrarna är barnets största trygghet, till djupt dysfunktionella. Barn som beskriver destruktiva hemmiljöer berättar om föräldrar som på flera sätt brister i omsorgen, lider av psykisk eller fysisk ohälsa, har beroendeproblematik och/eller utsätter barnet för våld. I dessa samtal är den ekonomiska utsattheten många gånger sekundär för barnet, i förhållande till de andra svårigheterna.

När hemförhållanden i övrigt är goda är det vanligt att barn känner oro och omsorg för föräldern eller föräldrarna, att de lider med dem och upplever att föräldrarna gör allt för att förbättra situationen. Andra hittar ingen annan förklaring till situationen än att föräldern prioriterar andra saker än barnets ekonomiska trygghet.

I de samtalen beskriver barn föräldrar som använder pengarna till annat än exempelvis mat och hyra. Detta väcker ofta sorg, ilska, frustration och uppgivenhet hos barnet eftersom det är svårt att få hjälp om pengar finns men används till fel saker.

Barn beskriver att det känns som att föräldrarna inte tar vuxenansvar och inte gör något för att förändra situationen.

I samtalen framkommer att en långvarig ansträngd ekonomi påverkar föräldrarnas omsorgsförmåga. Barn berättar om föräldrar som är upptagna av den ekonomiska situationen, av oron över den och av försöken att hitta lösningar. Det kan minska utrymmet att se och fånga upp barnet, samtidigt som barnet undviker att lyfta sitt mående för att inte ytterligare belasta föräldern.

Barn berättar om vuxna som har flera jobb, ibland för att de lever med skuldsanering, och därmed är borta mycket från hemmet. Att sätta ord på ensamhet som kan uppstå då är många gånger smärtsamt eller förenat med skuldkänslor, eftersom barnet vet att den vuxna arbetar och kämpar för att familjen ska få det bättre.

Familjens ekonomiska situation beskrivs också leda till konflikter mellan vuxna. Barn berättar att föräldrar bråkar om prioriteringar och inkomster – särskilt om en förälder är sjuk eller har en beroendeproblematik.

”Jag känner mig inte alls trygg här och vi bråkar över minsta lilla. Jag oroar mig också väldigt mycket hennes ekonomi, hon jobbar hela tiden och är knappt hemma om dagarna. Trots detta har hon sällan pengar till mat, men hon har alltid pengar till cigg.”

Bostaden som trygghetsgrund

I många samtal är barnets främsta fokus en oro över att föräldern eller föräldrarna inte ska kunna betala kostnaderna för boendet. En fast bostad är grundläggande för barns trygghet och att förlora den är det som barn ofta uttrycker störst rädsla för. Att förlora sitt hem innebär också ett uppbrott från många andra viktiga sammanhang som förskola/skola, vänner och fritidsaktiviteter.

För många familjer har det blivit allt svårare de senaste åren att betala boendekostnader. Under 2000-talet fram till början av 2020-talet höjdes hyrorna i Sverige vanligtvis mellan en och två procent per år, men från och med 2023 har hyreshöjningarna ökat kraftigt till omkring 4–5 procent årligen.¹¹

I en undersökning svarade drygt en av fyra ensamstående och drygt en av fem sammanboende föräldrar med låga inkomster att de haft svårt att kunna betala räkningar kopplade till sitt boende, såsom hyra och lån, de senaste sex månaderna.¹²

Barns oro för att förlora bostaden kan till exempel uppstå när föräldrarna är skuldsatta. 189 000 barn lever i familjer där minst en förälder har skulder hos Kronofogden eller pågående skuldsanering. Det är vart elfte barn, och till antalet nästan 16 000 barn fler än tre år tidigare.¹³ Antalet skuldsatta personer hos Kronofogden ökar, liksom storleken på skulderna. Under 2025 ökade den sammanlagda skuldsumman hos Kronofogden med 44 miljoner kronor om dagen.¹⁴ Dessutom vräks allt fler barn trots att regeringen 2008 lanserade en nollvision av vräkningar av barnfamiljer. Under 2025 blev 3 330 hushåll i Sverige vräkta, och 824 barn berördes. Det är en ökning med 60 procent sedan 2020.¹⁵

11 SCB (2025b)

12 Röda Korset, Majblomman m.fl. (2025)

13 Kronofogden (2025)

14 Kronofogden (2026a)

15 Kronofogden (2026b)

15 964

Antalet barn i skuldsatta familjer har ökat med 15 964 barn på tre år, från 172 941 (2022) till 188 905 (2025). Ökningen motsvarar över nio procent. Andelen barn som lever i skuldsatta hushåll har stigit från 7,9 procent till 8,8 procent under den perioden.

"Just nu så är vårt hus hos kronofogden. Och jag vet inte varför, för jag får aldrig typ veta om saker. Och jag tycker det är så jobbigt och allt. Jag vet inte hur jag ska göra eller nånting."

Foto: Adobe Stock

3 330

Under 2025 blev 3 330 hushåll i Sverige vräkta.

824

Sammantaget berördes 824 barn, varav 433 var skrivna på adressen där vräkningen genomfördes.

Sedan 2022 har Kronofogden i uppdrag att stärka det lokala samarbetet för att förebygga vräkningar. Praktiskt kan det innebära att hyresvärden tillsammans med socialtjänsten ger stöd till hyresgästen, till exempel genom att ordna med lösningar för avbetalning eller erbjuda hjälp med budgetering. Kronofogden, liksom flera andra myndigheter, har dessutom inom ramen för den nya socialtjänstlagen skyldighet att göra en orosanmälan vid kännedom eller misstanke om att ett barn far illa.

”Dom brukar säga att dom kan betala, men jag vet också att dom inte har så mycket pengar så det blir jobbigt för jag vill inte att dom ska oroa sig för att jag oroar mig.”

Barn saknar information

En del barn som kontaktar Bris berättar att de försöker förstå varför familjens ekonomiska situation ser ut som den gör genom att sätta den i ett sammanhang. Ekonomiska svårigheter kan bli begripliga för barnet om en förälder exempelvis förlorat sitt arbete, aldrig haft ett jobb, blivit sjuk eller drabbats av någon annan yttre omständighet. För andra barn är det svårare att hitta en sådan ”förklaring”, vilket kan skapa osäkerhet. När situationen upplevs som obegriplig känns den också oförutsägbar.

Ibland anar barn att det inte står rätt till hemma, men förstår inte helt vad det handlar om. De kanske hör föräldrarna prata om att allt är dyrt och att pengarna inte räcker till, men saknar den fulla bilden av familjens ekonomiska situation. Det kan väcka frågor och oro. Många börjar fundera först efter att ha hittat brev från inkasso eller Kronofogden, eller efter att ha överhört konversationer om begrepp som försörjningsstöd, SGI, att vara utförsäkrad eller behöva vänta på besked om sjukpenning.

Barn säger ofta att de förstår att vuxna försöker skydda dem genom att inte berätta allt, men beskriver också oron och okunskapen som tärande. Ofta kan oron för konsekvenserna av de ekonomiska problemen vara värre än verkligheten.

De främsta anledningarna till att barn inte vill, kan eller vågar fråga föräldrarna direkt är att de inte vill göra dem ledsna, inte vill att föräldrarna ska få skuld känslor, inte vill förvärra en konflikt mellan föräldrarna eller att de försöker skydda föräldrarna från vetskapen om deras egen oro.

Påverkad tillit till samhället

Att leva i ekonomisk utsatthet kan påverka barns inställning till stödinstanser och myndigheter. Barn beskriver föräldrar som blivit svikna och lurade, fått hembesök från Kronofogden och nekats bistånd. De tolkar ibland själva eller har fått berättat för sig att föräldern "gjort allt rätt" men ändå motarbetats av myndigheterna. Sådana upplevelser kan skapa ett avstånd till samhället och ge barnet en känsla av att behöva lösa saker på egen hand.

Barn upptas av funderingar på vad de ekonomiska svårigheterna kan innebära rent konkret för familjen, både direkt och på längre sikt, och på vilken hjälp som finns att få om det händer. Till exempel om familjen skulle behöva flytta eller förlora sin bostad, tvingas sälja bilen eller husdjuren eller om barnen behöver sluta med sina fritidsintressen.

Barn vänder sig också till Bris med konkreta praktiska och juridiska frågor om barnbidrag och studiebidrag. Vems är det, vad ska det räcka till, vad gäller under sommarlovet när man inte får studiebidrag? Och hur ska man kunna köpa kläder inför skolstart när första studiebidraget kommer först i september?

Andra perspektiv som barn lyfter är stress inför att fylla 18 år och ha föräldrar som inte kan eller vill försörja en ekonomiskt under gymnasietiden, liksom oro för att direkt själv bli skuldsatt eller tvingad att föra över förlängt underhållsstöd till den förälder man bor med.

Självbild och socialt stigma

Oro, stress, rädsla och frustration kopplade till familjens ekonomiska situation är återkommande känslor hos barn. Barn sätter själva ord på att de med stigande ålder börjat märka att saker är annorlunda hemma hos dem jämfört med hos andra, vilket i sin tur bidrar till oro, obesvarade frågor och vilja till förändring. Skillnaden mellan de egna livsvillkoren och andras, det vill säga den relativa fattigdomen, kan många gånger upplevas starkare och mer stigmatiserande än bristen på pengar i sig.

Många barn i familjer med dålig ekonomi lever i områden med stora socioekonomiska utmaningar. Ekonomisk utsatthet påverkar självbilden – både den egna och bilden av det område man bor i eller den grupp man tillhör. Barn som bor i områden med hög socioekonomisk utsatthet är väl medvetna om att de saknar många av de möjligheter och fördelar som andra barn från andra områden har, och känner sig ibland mindre värda än andra barn på grund av det.¹⁶ Utsattheten påverkar barns framtidstro och tillit och ökar risken för att barn ska få en känsla av att inte vara inkluderade i samhället.¹⁷

Det sociala stigma kan också bli påtagligt när det kommer till identitetsskapande. Ekonomiska förutsättningar kan innebära begränsningar som att exempelvis inte kunna uttrycka sin identitet genom kläder på grund av att man inte har råd att köpa dem. I en ålder då utforskandet av den egna identiteten är viktig kan det påverka barns och ungas självbild och självkänsla, eftersom det handlar om hur de ser på sig själva i relation till sin identitet och till andra. En begränsad möjlighet att uttrycka sig kan få en att känna sig otillräcklig eller "mindre värd". Detta försvåras ofta av den mängd material att jämföra sig mot som barn och unga idag exponeras för, bland annat via sociala medier.

¹⁶ BO (2018)

¹⁷ Unicef (2023)

Barn tvingas ta vuxenansvar

Barns samtal med Bris visar att ekonomisk utsatthet ofta gör att barn tar ansvar för sådant som de inte borde behöva axla. Det tar sig uttryck på många olika sätt. Vissa barn har själva ansvaret för hela eller delar av familjens ekonomi, till exempel genom att vara den enda som kan betala räkningar. Andra lämnas att ta hand om sig själva i hög utsträckning när föräldrarna arbetar. Det är också vanligt att barn upplever ett ansvar för hur föräldrarna mår och klarar sig. Barn beskriver hur de inte vill be föräldrarna om något eftersom de vet att föräldrarna inte kan säga ja, och vill då inte få dem att må dåligt över det.

En del barn tar ansvar genom att försöka hitta praktiska lösningar på familjens ekonomiska problem, till exempel genom att dra ner på egna utgifter och försöka "kosta så lite som möjligt". Ibland uttrycker barn att familjens ekonomi skulle bli bättre om de själva inte fanns längre. Det kan också handla om att försöka skaffa ett jobb för att kunna bidra med pengar till familjen. Sådana tankar återfinns i samtal från barn redan i mellanstadieåldern.

Känslan eller behovet av att hjälpa till ekonomiskt väcks både av plötsliga förändringar, som att föräldrar blir sjuka eller förlorar sitt arbete, av samhällsekonomiska förändringar som ökad inflation samt av egna växande behov relaterade till exempelvis fritidsintressen eller ens sociala liv.

Olagliga sätt att skaffa pengar

Den absoluta majoriteten barn som pratar om att själva bidra ekonomiskt till familjen söker lagliga lösningar. Bris ser också att barn vet att det även finns olagliga sätt att få pengar, och för en del uppfattas dessa som mer tillgängliga än ett extrajobb.

Ett fåtal barn beskriver hur de begår brott för att tjäna pengar. Då handlar det till exempel om att snatta mat för att äta sig mätt. I vissa miljöer är mer allvarliga och organiserade former av kriminalitet närvarande. Barn kan skaffa pengar genom rån, inbrott, utpressning (till exempel med nakenbilder), försäljning av sex eller genom att involveras i gängkriminalitet, exempelvis som "springisar", i drog-handel eller för andra typer av uppdrag.

Pengarnas användningsområde varierar. Barn nämner att de används för att köpa sådant som de behöver eller vill ha, för att uppnå högre status, bidra med pengar hemma, betala av verkliga eller påhittade skulder eller finansiera ett missbruk – ibland i syfte att självmedicinera.

Ett perspektiv som barn lyfter kopplat till gängrelaterad kriminalitet är att växa upp i en miljö där kriminalitet är "allas" sätt att få det de behöver eller vill ha. Många som berättar att de är involverade i kriminella gäng beskriver att de är det utifrån ett behov eller önskan om att kunna bidra till familjens ekonomi, till exempel genom pengar till mat och hyra. En del vill ha pengar till droger för att kunna lindra rädslan eller döva minnena av traumatiska händelser som de varit med om. Barn berättar om att ha fått vantar eller varma kläder av en äldre, och sedan känt tacksamhetsskuld och inte kunnat säga nej när frågan om ta enkla, men så småningom allt grövre, uppdrag har kommit. I samtliga exempel finns en koppling mellan den kriminella involveringen och att leva i en familj som har det ekonomisk svårt och/eller i ett socioekonomisk utsatt område.

”Jag undrar bara om jag kan ha något litet jobb, för jag känner som en press att hjälpa till med ekonomin hemma. Ingen av mina föräldrar har ett jobb och det blir jag jätteorolig över, till exempel att jag ska be om något som dem inte har råd med och därför inte känna sig tillräckliga.”

"Om jag tar mat från affären, kommer jag komma i fängelse då? Jag vill inte ta egentligen. Jag tog makaroner och korv. Det fanns ingen mat hemma."

"Jag brukade alltid va ute på kvällen och natten. dom började prata med mig och köpte mat till mig för att jag inte hade ätit och köpte en jacka till mig för jag hade ingen. och sen började dom fråga om jag kunde göra små saker för dom och då ville jag va snäll mot dom för de kändes bra att va med dom så då gjorde jag det. sen har de bara blivit mer o mer..."

"Jag fick reda på något jag inte ville veta det var att mamma bara har 2 kr på sitt kort. Pappa vill inte att jag ska låna ut pengar till henne för att hon är en vuxen och måste klara sig själv."

"Jag blev bjuden på ett kalas men jag fick svaret av mamma att jag ska köpa present för 60 kr. Jag har sagt nej till tusentals kalas för jag inte hade råd med att köpa present."

"Jag har en jättegammal mobil som är tejpad. När teipen lossar dör den. Och vi har inte råd med en ny. Så jag måste tejpa den jätteofta. För om jag inte har en mobil heller så kommer jag va ännu mer annorlunda än de andra."

”Det som är värst att jag inte hittat nån som har det som mig. Ja jag känner folk med bara en förälder men deras förälder har ett jobb och de är nära med släkten. Och de andra jag brukar vara med har oftast många släktingar och 2 föräldrar men kanske inte bästa ekonomin. Jag har aldrig hittat nån som mig med inga släktingar, bara en förälder och dåligt ekonomiskt. Alla har åtminstone en sak mer. De känns alltid som att jag har minst.”

”Jag har sex för att ha pengar att sova och äta.”

”Många av mina vänner är från bra områden och har pengar fast när jag är med vänner i miljöer som min egen känns det mer som hemma. Då ser jag allt dåligt som händer, till exempel att folk i min ålder sitter och röker och nåt år äldre tar droger snor mopeder, beknar. Men jag fattar vart de kommer ifrån och varför de gör det så det känns tryggare att va med dem som kommer från samma situation som mig.”

”Jag blir arg när människor får mer än mig. Det låter jättesjälviskt. Jag får 350 kr av min pappa där jag ska köpa allt själv. Mina föräldrar har inte gott om pengar. Men när min kompis får allt hon pekar på blir jag avundsjuk. Jag vill också ha det hon får.”

Att bli utan det som andra tar för givet

I samtalen berättar barn ibland om extra utsatta perioder eller situationer. Sommaren är ett återkommande tema, många gånger för att barnet då inte har någon annanstans att äta än hemma. Skolan beskrivs som en plats där de kan äta sig mätta utan dåligt samvete. Studenten och avslutningsbalen liksom andra fester är ytterligare exempel där exkludering av ekonomiska orsaker känns sorgliga och påtagliga för barn.

Fritid och sociala relationer

Samtal om barns fritidsaktiviteter och familjens ekonomiska förutsättningar handlar ofta om att behöva sluta med, eller inte kunna börja i, en sport eller annan fritidsaktivitet. Det är tydligt när barn berättar att frågan handlar om mycket mer än bara sporten eller aktiviteten. Barn kan förlora ett socialt, och för många också skyddande, sammanhang. För vissa innebär detta också en förlust av möjligheten att utveckla en talang – något de var bra på, något som var "allt de var". Samtidigt lyfter barn möjligheten att delta i organiserade aktiviteter som ett sätt att få kompisar på en ny skola eller ort.

Konsekvenserna för barnets sociala relationer återkommer i samtalen. Dels barnets egna känslor av avundsjuka, orättvisa och utanförskap, dels i form av praktiska frågor om vad de kan säga när de av ekonomiska skäl inte kan följa med och göra något.

Barn beskriver att det så småningom blir en spiral av skam, där de skäms över att de är avundsjuka på vänner som har något de själva vill ha. Barn beskriver att pengar medför social och materiell status och att det påverkar deras självbild och självförtroende att inte ha samma förutsättningar som andra. Orättvisa och ojämlika förutsättningar påverkar också vilka sociala relationer barn väljer och känner sig trygga i. Att känna sig ensam i sin situation är en gemensam nämnare i många av samtalen.

Vems är ansvaret?

Barnkonventionen och annan svensk lagstiftning slår fast att varje barn har rätt till social trygghet och skydd från att fara illa. Det är i första hand föräldrarna, i deras roll som vårdnadshavare, som ansvarar för att barnets behov tillgodoses. Om de saknar förutsättningar har staten det yttersta ansvaret för att barnets rättigheter säkerställs. Dessa rättigheter gäller alla barn, oavsett bakgrund och bostadsort och oavsett hur föräldrarnas arbete, inkomst eller uppehållsrätt ser ut.

"Vet inte om jag överreagerar men det är typ alltid bråk, ingen mat inga pengar. Jag behöver snatta ibland för att inte behöva sova hungrig."

Enligt FN:s barnrättskommitté måste stater säkerställa att barns grundläggande rättigheter och behov inte nedprioriteras vid ekonomiska nedgångar. Sverige och andra länder uppmanas att öronmärka medel för barns rättigheter och sociala trygghet, så att resurser för barn skyddas även när ekonomin är ansträngd. I praktiken innebär det materiellt stöd till familjer som saknar tillräckliga resurser för att tillgodose barns grundläggande behov. Sådant stöd kan omfatta socialförsäkringar såsom barnbidrag och hjälp med kostnader för bostad, mat och kläder. FN:s barnrättskommitté framhåller att sådana system av åtgärder inte får vara enbart kortsiktiga eller tillfälliga, utan måste utformas som långsiktiga och strukturella insatser som motverkar ojämlikhet och förebygger ekonomisk utsatthet bland barn.¹⁸

Rättigheterna enligt barnkonventionen innebär alltså att staten har det yttersta ansvaret för att säkerställa att barn växer upp med en skälig levnadsnivå. Det innebär inte att alla ska ha samma ekonomiska förutsättningar, men att alla barn ska få sina grundläggande behov tillgodosedda.

18 FN:s barnrättskommitté (2016)

Utvecklingen av det sociala skyddsnätet

Antalet familjer i ekonomisk utsatthet ökar, vilket både direkt och på sikt får konsekvenser för barn. En sådan samhällsutveckling är allvarlig och kräver prioriteringar och åtgärder från politiken. Idag ser vi hur vissa politiska åtgärder som tidigare satts in för att kompensera situationen för ekonomiskt utsatta familjer minskas eller tas bort. Barnbidragets grundbelopp ligger nu på 1250 kronor och har endast höjts två gånger sedan millennieskiftet: 2006 och 2018. Beräkningar visar att de senaste årens inflation inneburit att det reella värdet på barnbidraget minskat med 20 procent sedan dess.¹⁹

Även bostadsbidraget har släpat efter sedan 1990-talet och omfattar idag färre barnhushåll än tidigare: nu omkring 124 000.²⁰ Om det hade följt de senaste decenniernas kostnadsutveckling skulle det ha legat betydligt högre än det gör idag.²¹ Sedan 2020 har bostadsbidraget både höjts tillfälligt och tagits bort. Hösten 2025 togs beslut om att höja bostadsbidragen igen, men med ett lägre belopp än tidigare.

19 ISF (2022)

20 Försäkringskassan (2025)

21 Makalösa föräldrar (2024)

Ekonomiskt bistånd

Ekonomiskt bistånd (som tidigare kallades socialbidrag) är tänkt att fungera som det yttersta skyddsnätet i den svenska välfärdsstaten. Stödet prövas utifrån behov och ska enligt socialtjänstlagen tillgodose en skälig levnadsnivå för hushåll som har uttömt alla andra möjligheter till försörjning.

Trots att den faktiska ekonomiska standarden för svenska hushåll har sjunkit har andelen hushåll som fått ekonomiskt bistånd minskat de senaste åren, till tre procent 2024.²² Samtidigt har civilsamhället rapporterat om ökad efterfrågan på akut mathjälp.²³

Parallellt med dessa rapporter om ökad ekonomisk utsatthet bland barn har ett förslag presenterats om att införa en bidragsreform. Den innebär bland annat att färre familjer som kommer till Sverige kommer att kvalificera till socialförsäkringar såsom barnbidrag och bostadsbidrag. Det är också förslaget att införa krav på kvalificering till socialförsäkringssystemen för personer som flyttar till Sverige från och med januari 2027. Inom reformen föreslås ett tak för ekonomiskt bistånd och bestämmelser om en begränsningsregel från och med det fjärde barnet. Delen som avser barn minskar kraftigt, med 75 procent för sammanboende och 40 procent för ensamstående föräldrar.

Forskning visar att det är problematiskt att villkora välfärd för barn på detta sätt, och att kraven som ställs kan vara oproportionerliga sett ur ett barnrättsperspektiv.²⁴ Förslagen har även varit ute på remiss och fått stark kritik från flera instanser då de med stor sannolikhet kommer leda till ökad fattigdom och risk för bland annat ökad kriminalitet och segregation.²⁵

Ekonomisk utsatta familjer orosanmäls oftare

Forskning visar att barn i socioekonomiskt utsatta familjer är överrepresenterade när det gäller antal orosanmälningar och barnavårdsinsatser som placeringar utanför hemmet.²⁶ Ibland anmäls familjer, eller beviljas insatser, på grund av att den ekonomiska utsattheten är sammankopplad med missförhållanden i hemmet, till exempel hemlöshet.²⁷ I en del fall finns också samvariationer med andra faktorer som påverkar barnet, såsom föräldrars psykiska ohälsa, beroende och våld i hemmet.²⁸ Socialsekreterare som arbetar med ekonomiskt bistånd har dessutom mer kontakt med just ekonomiskt utsatta familjer och får genom det en möjlighet att uppmärksamma barns utsatthet, vilket kan vara en förklaring till ett högre antal orosanmälningar.²⁹

Men – det finns också en risk att ekonomisk utsatthet misstas för omsorgssvikt och att detta leder till att fel åtgärder vidtas, till exempel i fall då ekonomiskt stöd till familjen kunde ha räckt långt för att avhjälpa barnets utsatthet. Barn ses inte alltid som egna rättighetsbärare med individuella behov, utan främst som en del av hushållet när ekonomiskt bistånd bedöms.³⁰ Dagens regelverk utestänger dessutom vissa barn från stöd på grund av deras egna eller vårdnadshavares migrationsstatus, till exempel barn i papperslösa familjer.³¹

22 Socialstyrelsen (2025)

23 Röda Korset (2025)

24 Holappa, T., Leviner, P. (2022)

25 Regeringskansliet (2025b)

26 Lundström, T., Sallnäs, M. (2017); Bywaters et al. (2016)

27 Chandler et al. (2022); Fong, K. (2017)

28 Skinner et al. (2023)

29 Pelton, L.H. (2015)

30 Näsman, E. (2019); Fernqvist et al. (2020)

31 Kjellbom, P., Lundberg, A. (2018); Holappa, T. (2020)

Vad behöver förändras?

Antalet vräkningar ökar, inflationen har medfört högre kostnader och det är tydligt att familjer med barn tillhör dem som påverkas mest av den nuvarande ekonomiska situationen. Sverige har genom barnkonventionen åtagit sig att uppfylla varje barns rätt till en god levnadsstandard, men när både klyftorna och den ekonomiska utsattheten växer ser Bris att inte alla barn garanteras den levnadsstandard de har rätt till.

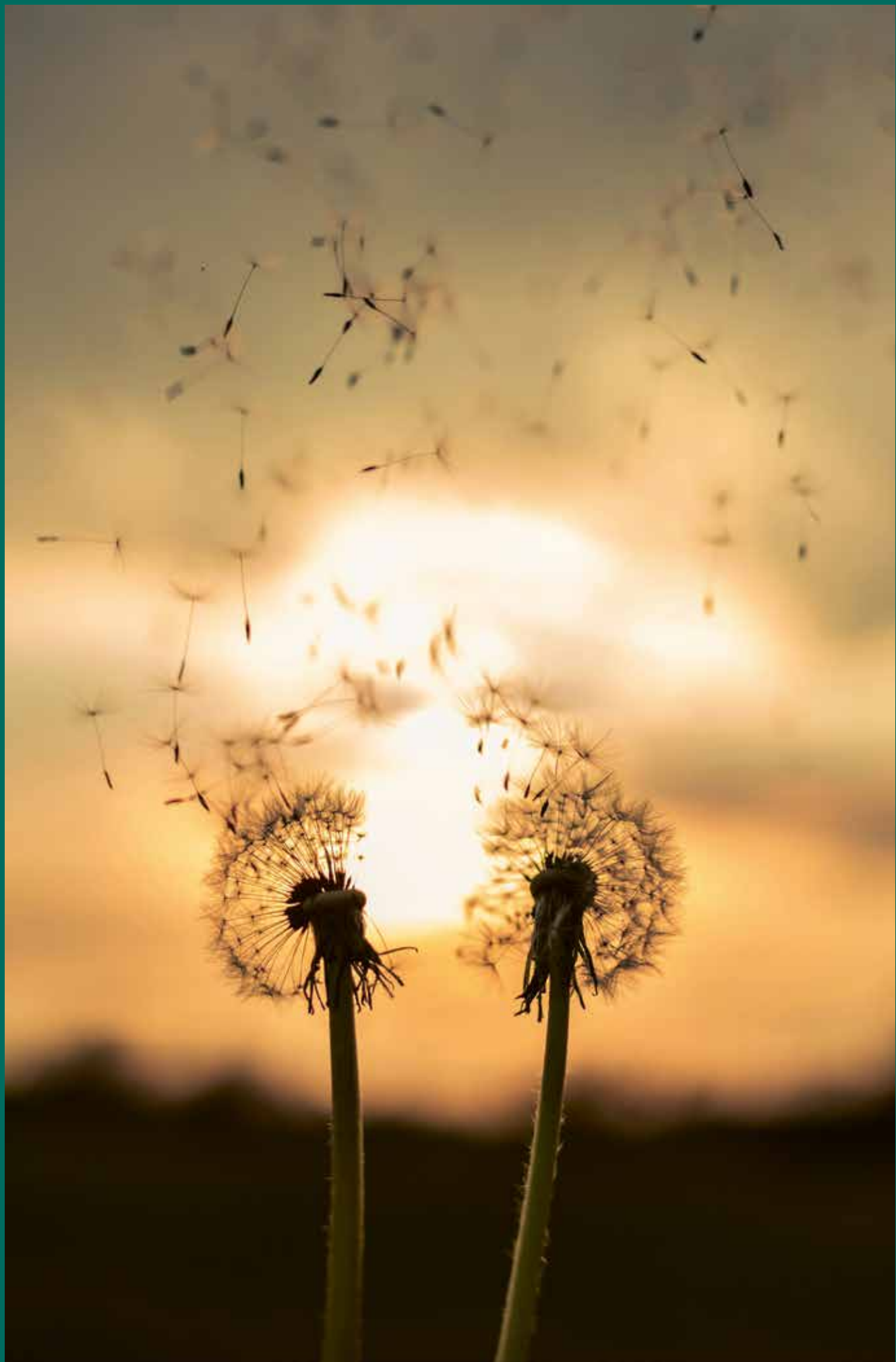
En rad ekonomiska satsningar har gjorts, bland annat på socialtjänsten, vården, höjda bostadsbidrag och sänkt matmoms för att skapa bättre livsvillkor för barn och deras föräldrar. Det saknas dock en helhetsanalys av hur politiken påverkar alla barns tillgång till skäliga levnadsvillkor. Det blir tydligt inte minst när det parallellt med satsningar på exempelvis implementeringen av en ny socialtjänstlag och ekonomiskt stöd till fritidsaktiviteter (fritidskortet) samtidigt föreslås en bidragsreform som med stor sannolikhet kommer att leda till att fler barn växer upp i fattigdom. Förslaget kommer att urholka de socialförsäkringar som är centrala för barns levnadsvillkor, där framför allt barn i nyanlända familjer påverkas genom skärpta kvalificeringskrav för bland annat barnbidrag, flerbarnstillägg och bostadsbidrag.

För att synliggöra hur barn påverkas av politiska budgetprioriteringar krävs en analys av hur hela den årliga budgeten påverkar barns tillgång till sina rättigheter. För jämställdhetspolitiken görs detta genom jämställdhetsbudgetering. Med en barnrättsbudgetering skulle regeringen behöva utvärdera och beskriva hur respektive förslag och investering påverkar barn. Detta för att synliggöra just hur budgetprioriteringarna påverkar helheten, barnets rätt till goda uppväxtvillkor och att få sina grundläggande behov tillgodosedda.

Barnbidraget har inte justerats sedan 2018 och behöver därför höjas, både nu och kontinuerligt. Inte bara i takt med ökade priser på basala varor och tjänster utan även i relation till löne- och inkomstutvecklingen.

I tuffa ekonomiska tider är det ofta barn som betalar det högsta priset. Barn är helt beroende av vuxna och deras förmåga att ge barn det de behöver. Eftersom barnkonventionen är lag har Sverige skyldighet att använda det yttersta av sina tillgängliga resurser för att säkerställa att barns grundläggande rättigheter tillgodoses. Bris menar därför att det inte är förenligt med Sveriges åtaganden för att stärka barns rättigheter, att samtidigt genomföra reformer som riskerar att få motsatt effekt. Rättigheterna gäller alla barn och får inte exkludera några grupper, till exempel beroende på den vuxnes status i landet eller tillgång till arbete.

”Snart är sommarlovet här och jag vet genuint inte hur jag ska klara det. Jag har knappt pengar för att köpa nått att äta och jag äter mest bara i skolan.”

Hemmet ska vara en trygg plats där barn får omsorg och möjlighet att utvecklas. Ändå växer många barn upp i miljöer där omsorgen brister eller där de utsätts för våld, ofta av den person som ska stå för trygghet. När barn far illa blir vuxna utanför familjen viktiga skyddsfaktorer. Samhället har därför ett särskilt ansvar att uppmärksamma riskfaktorer och barns signaler i tid, inte minst då det ofta är svårt för barn att själva berätta om utsatthet. Tidiga insatser är avgörande för att förebygga långsiktiga konsekvenser, både för individen och samhället.

**ATT LEVA MED VÅLD OCH BRIST PÅ OMSORG
”FÖRSÖKER KLARA MIG SJÄLV MEN DET GÅR
INTE SÅ BRA, JAG ÄR BARA ETT BARN”**

Barns utsatthet i hemmiljön kan se ut på många olika sätt, pågå olika länge och ha olika orsaker. Det kan till exempel handla om tillfälliga kriser i familjen som leder till brister i omsorgen, om långvarig försummelse eller om utsatthet för fysiskt, psykiskt och/eller sexuellt våld. Gemensamt är att barnets behov av trygghet, omsorg och skydd inte tillgodoses, att barnets rättigheter kränks och att utsattheten får negativa konsekvenser. Brister i omsorgen kan, även när de är mindre omfattande, påverka barnets fysiska, emotionella och kognitiva utveckling både på kort och lång sikt. Det kan i förlängningen få betydande konsekvenser även för samhället.

Våld i alla former är skadligt för barn, särskilt om förövaren är en närstående. Många av de våldsutsatta barn som Bris möter lider av olika former av psykisk ohälsa. Äldre barn som söker hjälp med svårigheter som ångest, depression, självdestruktivitet eller självmordstankar berättar relativt ofta att de varit utsatta för någon form av våld eller försummelse i tidig ålder. Deras mående påverkar flera aspekter av livet och begränsar funktionsförmågan. Barnen kopplar ofta själva samman sitt nuvarande mående med utsattheten som började redan när de var små.³² När vuxna i barns närhet missar tidiga tecken på att ett barn far illa, och då inte heller agerar, riskerar problemen att fördjupas och barnets situation blir svårare att bryta.

Att vuxna inte förmått att upptäcka barns utsatthet i tid, eller ge tillräckligt stöd för att begränsa konsekvenserna, är ett tema som återkommer när barn berättar för Bris om brister i uppväxten. Äldre barn som i samtalen berättar om våld och försummelse under barndomen undrar ofta hur ingen kunde se vad som pågick. De frågar varför de inte fick någon hjälp trots att utsattheten borde ha varit uppenbar för vuxna i omgivningen. Kanske agerade ingen trots att signaler fanns. Kanske fanns det någon som både såg och gjorde en orosanmälan, men utan att barnet förstod det. Kanske erbjöds hjälp, men inte tillräckligt för att skydda barnet från utsattheten. Tydligt är att barns behov av skydd och stöd inte tillgodoses i tillräcklig utsträckning, trots att barn har rätt till en uppväxt fri från våld.

För att ett barn som far illa i sitt hem ska kunna få hjälp krävs att barnets situation uppmärksammas av yrkesverksamma eller andra vuxna i barnets närhet. Alla som får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa bör göra en orosanmälan till socialtjänsten och anmälningsskyldiga verksamheter måste anmäla genast. Från den 15 januari 2026 omfattas dessutom fler myndigheter och ordningsvakter av denna skyldighet.³³

När det finns misstanke om våld eller annan utsatthet ska barnets säkerhet prioriteras. Insatser kan omfatta omedelbart skydd, praktiskt och psykosocialt stöd till barnet och familjen samt behandling av konsekvenser av våld och trauma. En förutsättning för verkningsfulla tidiga insatser är systematisk samverkan mellan berörda aktörer och att insatserna anpassas och ges vid rätt tidpunkt utifrån barnets och föräldrarnas motivation och behov.³⁴

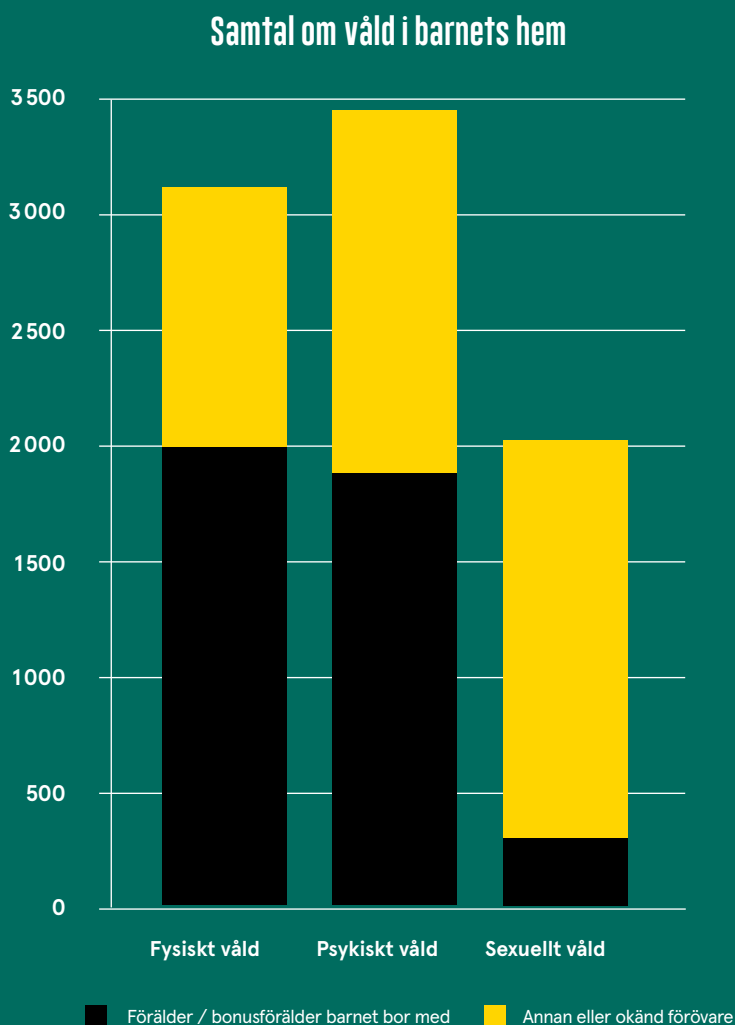
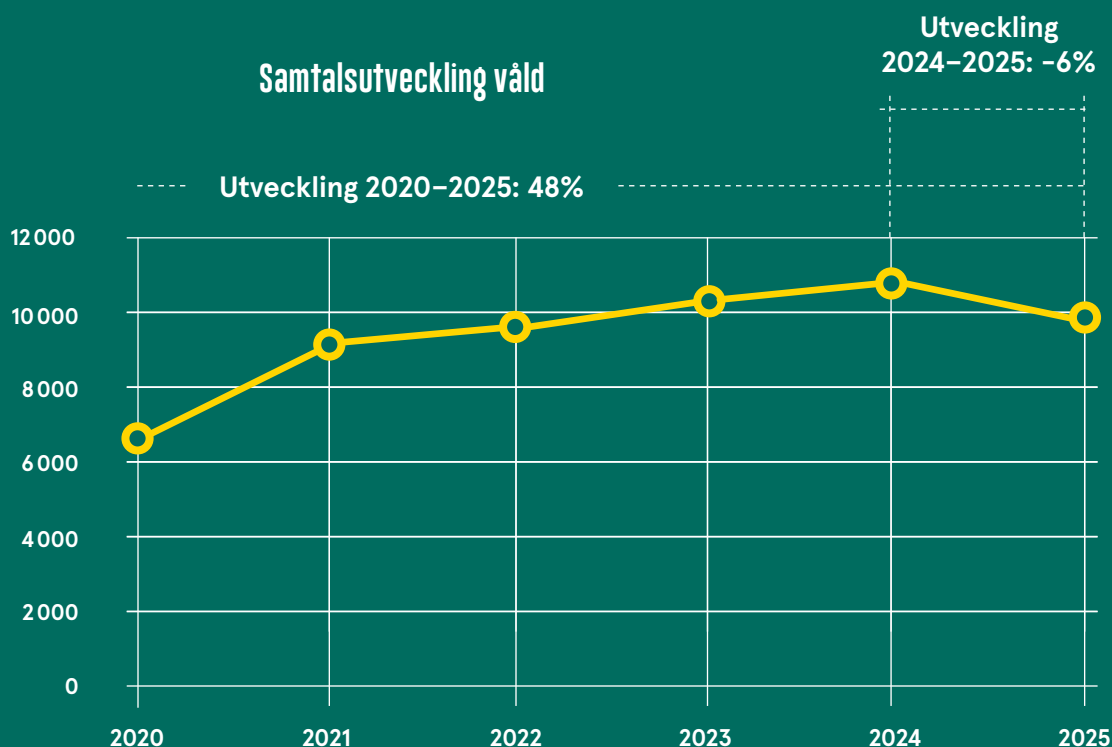
³² Bris (2023)

³³ Socialstyrelsen (2026)

³⁴ Kunskapsguiden (2025)

9

I genomsnitt tar Bris varje dag emot drygt nio samtal från barn som handlar om fysiskt våld. Det motsvarar en ökning med sju procent på ett år, från 3 222 samtal 2024 till 3 456 samtal 2025.

Definition: Samtalskategori våld

Barn som har erfarenhet av, eller är rädda för, våld. Det handlar både om barn som själva utsatts, om barn som bevittnat våld eller som själva utsatt andra.

Under 2025 var våld, övergrepp och kränkningar det tredje vanligaste ämnet barn lyfte i samtal med Bris. Det förekom i 9 978 samtal, eller 16 procent. Samtalskategorin inkluderar utsatthet för alla typer av våld och erfarenheter av att själv ha utsatt andra för våld. Dessa samtal inkluderar, men handlar inte uteslutande om, våld i hemmet som är fokus i den här rapporten.

Barn styr själva över hur mycket de berättar om våldet i samtal med Bris. De gånger som barnet berättar om en eller flera förövare dokumenteras detta. Under 2025 berättade barn i 7 026 samtal om egen erfarenhet av våld, ibland flera former av våld. I samtalen är den enskilt vanligaste förövaren barnets förälder eller bonusförälder.

Statistiken som redovisas i detta kapitel kommer från de samtal i den nationella stödlinjen för barn som dokumenterats i samtalskategorin våld, med underkategorierna fysiskt våld, psykiskt våld, sexuella övergrepp, hedersrelaterat våld och förtryck samt omsorgsbrist. I den här rapporten fokuserar vi på vuxnas våld mot barn i hemmiljön.

Våld och försummelse – vad är vad?

Barn berättar för Bris om utsatthet för alla former av våld i hemmet. I samtalen återfinns både utsatthet som pågått så länge barnet kan minnas och våld som pågått under en begränsad period. I de senare fallen kan våldet vara en konsekvens av en förändring i vuxnas hälsa, mående eller omsorgsförmåga eller av att en ny vuxen kommit in i barnets liv.

Barn berättar ofta att våldet förändrats under uppväxten, om att som små ha utsatts för fysiskt våld för att med stigande ålder upplevt psykiskt våld i högre grad. Våldet kan vara förutsägbart eller oförutsägbart. En del barn beskriver att de direkt kan känna på stämningen i hemmet att de själva eller någon annan kommer utsättas för våld, medan andra säger att det alltid kommer helt utan förvarning. Det kan vara våld som sker när den vuxne är påverkad, men inte när hen är nykter. Barn beskriver då hur den vuxna ibland ber om ursäkt för våldet, skäms eller gråter och lovar att aldrig göra om det. Andra barn beskriver att våldet alltid rättfärdigas av föräldern, om det alls benämns.

Fysiskt och psykiskt våld

Det är vanligt att fysiskt och psykiskt våld förekommer tillsammans. Barn berättar om att bli slagna, knuffade, fasthållna, kroppsligt bestraffade, örfilade eller luggade. I samtalen är fysiskt våld ofta det som är lättast för ett barn att sätta ord på. Det handlar om konkreta händelser, vilket gör det lättare för barnet att förstå att den vuxne passerat gränsen för vad som är okej.

Psykiskt våld är mer diffust och barn resonerar om skillnader mellan bråk och våld. De beskriver till exempel återkommande kränkningar, föräldrar som verkar hata dem och som aldrig behandlar eller tycks vilja dem väl. Många berättar om verbalt våld, hur föräldrar använder ned-sättande tillmälen, hot och förnedrande kommentarer. Det kan också handla om bestraffningar, ibland för saker som föräldern hittar på att barnet gjort, som ett sätt att motivera våldet.

När barn söker stöd rörande familjekonflikter som sårat dem finns det ofta samtidigt en sida av relationen som upplevs som trygg, en erfarenhet av att bli sams, av föräldrar som tar ansvar för att reda ut det som hänt och som lyssnar på barnets uppfattning. Sådana aspekter saknas oftare för barn som utsätts för våld i hemmet.

”Jag mår jättedåligt hos pappa, jag är rädd för honom. Han skriker på mig för minsta lilla sak. Han säger att jag är lat och dum och det känns som jag inte kan göra något rätt. Jag orkar inte mer. Vi har typ mat hemma men ibland är det gammalt eller så finns det inget jag kan laga. Jag kan knappt äta frukost ibland.”

”Mamma säger att hon inte vill komma på mina fotbollsmatcher för det är tråkigt. Mamma säger kan du hålla käften nån gång när jag pratar om roblox, fotboll eller djur. Mamma blir arg när jag vill sova hos hon när jag fått mardrömmar.”

Sexuellt våld

I samtal som handlar om våld hemma är fysiskt och psykiskt våld vanligare än sexuellt våld. När barn utsätts för sexuellt våld av en förälder är övergreppet ofta närapå omöjligt för barnet att sätta ord på, då starka känslor av skam kan utgöra hinder för att berätta. Det är vanligt att den som utövar våldet säger att detta är familjens hemlighet. Sådana lojalitetskrav återkommer särskilt ofta i samtal om sexuella övergrepp. En annan skillnad är att barnet i någon mån kan uppleva sig som delaktig i våldet, jämfört med om hen exempelvis har fått ett slag.

Hedersrelaterat våld

Barn som berättar om hedersrelaterat våld och förtryck beskriver en vardag präglad av kontroll, rädsla och begränsningar. Utsattheten omfattar ofta psykiskt våld i form av övervakning, hot och strikta regler kring umgänge, klädsel och självständighet. Den kan också handla om fysiskt våld och tvång. Våldet motiveras med att familjens heder måste upprätthållas och kan utövas av flera vuxna i barnets närhet, men också av syskon (bröder). Detta gör att barnet ofta saknar en trygg vuxen att vända sig till. En stark oro för konsekvenserna av att bryta mot reglerna eller avslöja sin utsatthet begränsar också möjligheten att söka hjälp och skydd.

Att uppleva våld mot närstående

I barns berättelser om att ha upplevt våld handlar det framför allt om mäns våld mot barnets mamma eller någon annan kvinna i hemmet. Det kan vara fysiskt våld, sexuellt våld, hot och/eller grova kränkningar, men också om att i efterhand ha sett spåren av våldet. Barn som både utsätts för våld själva och har en mamma som utsätts, jämför ibland sin egen våldsutsatthet med mammans. De menar att de själva blir mindre utsatta, exempelvis att de bara blir slagna "ibland", men att de oroar sig för mamman eftersom det i dessa fall ofta handlar om en oro för att hon ska dö av våldet.

Försummelse

Försummelse är ett av många sätt ett barn kan fara illa på och definieras som våld.³⁵ Det innebär att återkommande och under lång tid inte få sina grundläggande behov tillgodosedda. Till skillnad från annat våld är det inte en aktiv handling utan handlar i stället om frånvaron av omsorg. Att det fanns något som barnet behövde, men som uteblev. I samtal med Bris beskriver barn hur det är att leva med föräldrar som på grund av olika omständigheter brister i omsorgen i sådan omfattning att det handlar om försummelse. Det är i samtalen tydligt att det är svårt för barn att själva identifiera försummelse, särskilt om det pågått hela livet. Försummelse kan ta sig olika uttryck och påverka ett barn på olika sätt och i varierande grad. Att vara fysiskt försummad kan till exempel innebära att inte få tillräckligt näringsrik mat eller varma kläder på vintern, bristande tillsyn eller att inte skyddas från faror. *Emotionell försummelse* handlar om att inte få känna sig önskad och älskad utan i stället bli ignorerad, kränkt för den man är, hånad eller förminskad. *Medicinsk försummelse* är att inte få den vård eller medicin man behöver, medan *utbildningsrelaterad försummelse* rör allt som har med lärande och utbildning att göra, såsom att inte få gå i skolan eller att konsekvent sakna hjälp med läxor. Att ett barn inte får stöd i läxläsningen vid något enstaka tillfälle innebär inte försummelse, det rör sig om situationer som pågår över tid, oftast under hela barnets uppväxt.³⁶

Det är viktigt att skilja mellan försummelse och faktisk brist på resurser. Ett barn som lever i en familj där föräldrarna saknar tillräcklig inkomst, och där det drabbar barnet, är i sig inte försummat av sin familj. Många föräldrar gör stora uppoffringar för sina barn trots att de lever under tuffa omständigheter och behöver kämpa för att ge barnen vad de behöver. Försummelse handlar i stället om att barn inte får sina behov tillgodosedda trots att resurser eller stöd finns tillgängligt. Om ekonomisk utsatthet och försummelse förväxlas riskerar det att stigmatisera de allra mest utsatta och undergräva tilliten till vården och samhället.³⁷ Då ökar också risken att fel åtgärder vidtas.

³⁵ Exempelvis i barnkonventionen och av FN:s barnrättskommitté

³⁶ Nilsson, D., Tingberg, B. (2020)

³⁷ Barnafriid – Kunskapsportal om våld mot barn

"Pappa säger att det ska vara en hemlis och om jag säger till nån blir han arg."

Olika former av våld förekommer ofta tillsammans

Forskning visar att barn som utsätts för försummelse ofta samtidigt utsätts för andra former av våld och kränkningar. Denna multiutsatthet, också kallad polyviktisering, definieras som utsatthet för tre eller fler typer av våld.³⁸

Det är vanligt att försummelse inte uppmärksammas eller förstås i samma utsträckning som exempelvis fysiskt våld, vare sig av barnet själv, av vuxna i omgivningen eller av de instanser i samhället som ska ge stöd och skydd.

Internationell forskning visar att omfattningen av de konsekvenser som försummelsen får för barn, påverkas av belastningen som flera typer av utsatthet utgör tillsammans. De allvarligaste konsekvenserna uppstår alltså när den totala belastningen av våld och försummelse blir för stor för barnet att bära.³⁹ Svensk forskning bekräftar denna bild.

Barn till föräldrar med alkohol- eller narkotikaberoende hade nästan åtta gånger högre risk att vara multiutsatta jämfört med andra jämnåriga.⁴⁰ Bland dem som rapporterade försummelse och beroende hos en förälder uppgav 94 procent att de också hade upplevt andra former av våld eller övergrepp. Försummelse behöver därför ses som ett varningstecken för en bredare riskmiljö.

Nästan alla barn som i en studie rapporterade försummelse och beroende hos en förälder, uppgav att de också hade upplevt andra former av våld eller övergrepp.

Försummelse bör därför uppmärksammas som en riskfaktor för andra former av utsatthet.

38 Nilsson, D., Tingberg, B. (2020)

39 Ibid.

40 Ibid.

94%

”Nu är pappa häktad för att han slog mig alldeles blodig. Jag tycker sjukt synd om honom. Men samtidigt så tycker jag att han kan sitta där och ruttna, precis som han isolerade mig från omvärlden när jag var liten. Men sen kommer jag tillbaks till att det är min lilla pappa, och det går runt igen. För emellan alla slag och alla bråk så va han snäll.”

”Jag visste att slaget skulle komma eftersom att det har hänt så många gånger.”

”Alltså det känns som om att mitt liv har nån jävla förbannelse över sig för jag föddes in i ett hem med missbruk och våld och ända sedan ung ålder mått ganska dåligt. Bor inte längre med den föräldern eller så men minnena sitter kvar.”

”Mamma säger bara att jag ska försöka att inte göra honom arg och såna saker. Men grejen är att de spelar ingen roll hur mycket jag försöker för han hittar alltid anledningar att slå mig eller straffa mig på nåt sätt. Sen har hon sagt många gånger att hon ska skilja sig så vi kan flytta men hon gör aldrig det.”

”Min pappa gör mig illa ibland och mamma bara tittar på. Och pappa har så stora händer så det gör extra ont.”

”Väldigt mycket bråk hemma, och jag mår ofta dåligt som ont i magen, huvudvärk, svårt att sova på nätterna.”

”Jag bara orkar inte med smärtan av att aldrig haft en föräldrafigur som älskat en och vill bara slippa det här livet. Det hjälper inte att min mamma säger att hon ”bryr sig och älskar mig” det är bara tomma ord och gör bara smärtan större att hon låtsas efter allt som hänt.”

”Jag har aldrig vågat berätta för någon vuxen förut, har alltid sagt att jag har en bra relation till min mamma då jag varit rädd jag skulle bli placerad och att min familj skulle stöta ut mig mer för det.”

”Jag får inte berätta för mamma. Hon tror inte att nån kan ändra pappa. Hon tror att hon kan ändra honom men hon ser inte när han börjar bli arg och konstig.”

”Båda slog mig när jag var yngre och det känns konstigt. Kan inte glömma det. Mamma bara drog mig i håret och slängde mig på golvet och gjorde mig illa. Pappa var alltid var arg och sa elaka grejer. Och slängde saker på golvet när han bråkade med mamma. Kommer ihåg att när jag var liten grät jag och stängde in mig på toaletten eller bara tittade på dem. Jag visste inte riktigt vad jag skulle göra.”

Barns rätt till ett liv utan våld

Sverige är ett föregångsland när det gäller att förebygga och förhindra våld mot barn. Redan 1979 infördes den så kallade antiagalagen, världens första lagbestämmelse mot våld i uppfostringssyfte. Sedan dess har barnets rätt att skyddas från våld ytterligare stärkts, bland annat genom att FN:s konvention om barnets rättigheter blev lag i Sverige 2020.

FN:s barnrättskommitté understryker att alla former av våld är oacceptabla, hur lindriga de än är. Våld behöver alltså inte vara vare sig uppsåtligt, varaktigt eller av en viss svårighetsgrad för att omfattas av barnkonventionen.

Foto: Shutterstock

Tillfälliga kriser kan orsaka omsorgsbrist

När en familj drabbas av en kris, exempelvis en konfliktfylld skilsmässa eller att någon i familjen blir svårt sjuk eller dör, kan det påverka föräldrarnas förmåga till omsorg och leda till att barn under en period inte får alla sina behov tillgodosedda. När föräldrar kämpar med egna svårigheter kan förmågan att ge trygghet, känslomässigt stöd och stabilitet minska. Om det handlar om tillfälliga omständigheter definieras det inte som försummelse, men kan ändå få liknande konsekvenser.

Både föräldrar och andra vuxna, till exempel inom förskolan, skolan och vården, behöver förstå hur barn påverkas av kriser i familjen. Även kortvariga kriser eller enstaka traumatiska händelser i familjer som annars fungerar väl kan ge avgörande negativa effekter för barns psykiska hälsa, med risk för ångest, depression, ätstörningar och riskbeteenden.

Oavsett hur bristen på omsorg som drabbar barnet definieras, och oavsett vad som orsakat den, har barnet rätt till stöd.

Kriser som påverkar barn är vanliga

Många barn har föräldrar med svårigheter av olika slag. Närmare åtta procent av barn i Sverige har föräldrar som har så pass allvarlig beroendeproblematik eller psykisk ohälsa att de får sjukhusvård.⁴¹ Räknar man mildare former av psykisk ohälsa och riskbruk av alkohol eller narkotika kan närmare hälften av alla barn i Sverige vara berörda under någon period av barndomen.

Nästan ett av tre barn växer upp med en förälder som har någon form av kronisk fysisk sjukdom. Varje dag förlorar ungefär nio barn i Sverige en förälder, antingen genom sjukdom, olycka, självmord eller mord.⁴² När en förälder eller ett syskon plötsligt avlider förändras familjens livsvillkor på flera sätt. Barnets trygghet rubbas i grunden och vid sidan av sorgen är stark oro och känslor av skuld och skam vanliga. Forskning visar att socialt stöd är avgörande för att hantera krisen. När det brister kan familjen dräneras ytterligare. Vid en händelse som självmord finns också en risk att stigmatisering, tabun och negativa reaktioner från omgivningen lämnar familjen ensam.⁴³

Dödsfall, liksom skilsmässor, kan också leda till praktiska förändringar för barnet, såsom flytt, försämrad ekonomi och förändrade relationer inom familjen. Barn kan behöva hantera både sin egen sorg och de vuxnas reaktioner.

Hela familjen påverkas

När föräldrar eller andra familjemedlemmar har svårigheter påverkas hela familjen. Barn är särskilt sårbara. De är både beroende av den som drabbats av en kris och av andra i familjen. Ibland innebär krisen att barnet varit med om något som känns skrämmande, exempelvis att en förälder blivit allvarligt sjuk. För barn kan det vara extra svårt att förstå vad som händer och varför det sker.

Samtalen till Bris visar att barn påverkas av att behöva ta stort eget ansvar, att vuxna är oroliga och att vardagslivet förändras. Om krisen som drabbat familjen är svår att prata om kan det ytterligare försvåra föräldrarnas möjligheter att uppmärksamma och ge stöd till barnet.

Hur förutsättningarna ser ut för en familj att klara en kris varierar, precis som konsekvenserna och behovet av stöd. I familjer med en ensamstående förälder som har svårigheter kan barnets tillvaro påverkas väldigt påtagligt. Det gäller även om barnet bor med den andra föräldern eller med en annan vårdnadshavare, exempelvis i familjehem. Barnet påverkas när de träffar föräldern som har svårigheter men också däremellan, till exempel genom oro för hur denne har det när de inte ses.⁴⁴

Det är tydligt att barn och familjer som befinner sig i en allvarlig kris – oavsett om den orsakas av psykisk ohälsa hos en förälder, sjukdom, dödsfall, våld, beroendeproblematik eller andra svårigheter – ofta inte får det stöd de faktiskt har rätt till. I en kris, när tillvaron har vänts upp och ner, kan det vara särskilt svårt att ta reda på sina rättigheter, vilket stöd som finns samt att kräva det. Det gör att samhället behöver arbeta aktivt uppsökande och erbjuda stöd utan att barnet eller familjen självmant efterfrågar det.

41 Stiftelsen Allmänna Barnhuset – Barn som anhöriga

42 Hjern, A. (2023)

43 Bris (2022)

44 Region Gävleborg (2025)

Hur många drabbas?

Att barn utsätts för våld är ett stort globalt folkhälsoproblem. Det är svårt att göra jämförelser mellan länder eftersom studier på ämnet använder olika metoder och definitioner, men en uppskattning har visat att minst en miljard barn i åldrarna 2–17 år, alltså ungefär hälften av världens barn, har utsatts för fysiskt, psykiskt och/eller sexuellt våld.⁴⁵

I Sverige uppger fyra av tio niondeklassare att de har utsatts för våld i någon form av en vuxen (nästan tre av tio specifikt av en förälder).⁴⁶ Detta enligt den nationella kartläggningen av våld mot barn, som genomförs regelbundet på uppdrag av regeringen. När det gällde försummelse rörde det sig om lite mer än vart åttonde barn, där fysisk försummelse var något vanligare än emotionell.

I svenska studier används en bredare våldsdefinition än i många andra länder, vilket gör att sådant våld som är lagligt och accepterat på andra platser här räknas som våld. Att förekomsten av bland annat fysiskt våld i statistiken är förhållandevis hög just i Sverige innebär alltså inte att våld mot barn är vanligare här, utan att fler situationer som barn utsätts för definieras som våldsutsatthet.

Det är särskilt svårt att uppskatta förekomsten av försummelse och andra former av brister i omsorgen. Beroende på hur man mäter och definierar kan siffror över hur vanligt det är skilja sig åt. När myndigheter eller andra instanser rapporterar om försummelse framkommer dock utsatthet hos betydligt färre barn än när barnen själva beskriver sina upplevelser. Självrapporterade studier visar upp till fem gånger fler fall.⁴⁷ Detta tyder på ett omfattande mörkertal när det gäller olika grader av bristande omsorg. Uppskattningarna försvåras ytterligare av att försummelse tar sig olika uttryck beroende på barnets ålder⁴⁸, och att detta inte alltid tydligt särskiljs i forskningen.⁴⁹

45 Hillis, S., *et al.* (2016)

46 Stiftelsen Allmänna Barnhuset (2022)

47 Stoltenborgh, M., *et al.* (2015)

48 Rees, G., *et al.* (2011)

49 Nilsson, D., Tingberg, B. (2020)

Fyra av tio niondeklassare uppger att de någon gång utsatts för våld av en vuxen.

Nästan tre av tio uppger att de någon gång utsatts för våld av en förälder.

Två av tio har någon gång blivit utsatt för fysiskt våld av en förälder eller annan vuxen.

Vilka barn drabbas?

Det går inte att på förhand säga vilka barn som kommer att drabbas av våld eller omsorgsbrist hemma, men det finns faktorer som ökar risken för det, exempelvis svårigheter hos föräldrarna. Psykisk sjukdom, beroendeproblematik och upprepad kriminalitet är de främsta riskfaktorerna, men det kan också röra sig om ekonomisk utsatthet, social isolering eller att föräldern själv är utsatt för våld i en nära relation.⁵⁰ Föräldrars egen barndom, anknytningsförmåga och bristande kunskap om barns normala utveckling påverkar också.⁵¹

Barn som växer upp i dessa situationer är särskilt utsatta och drabbas oftare än andra av flera former av våld, inklusive våld mellan vuxna i familjen.⁵² Våldet är ofta mer systematiskt och av allvarigare grad.⁵³

Det finns även *individuella* faktorer hos barn som ökar risken att de utsätts för våld. Barn med funktionsnedsättningar, särskilt intellektuella och neuropsykiatriska, utsätts för alla former av våld i betydligt högre utsträckning än andra.⁵⁴ Mer än en av tre elever med ADHD rapporterade i en nationell kartläggning att de utsatts för minst tre olika former av våld.⁵⁵ Risken ökar även för barn som ofta gråter eller har ett avvikande utseende.⁵⁶ Barn som är under fyra år eller befinner sig i tonåren har också en förhöjd risk att försummas.⁵⁷

Det finns också faktorer i *samhället* som bidrar till att barn utsätts för våld och försummelse hemma. De största riskfaktorerna i en global kontext är social ojämlikhet, ojämställdhet, normer och värderingar som accepterar våld mot barn liksom brist på lagar och policy som förbjuder barnmisshandel, barnpornografi och barnarbete. Om inte alla former av våld mot barn är olagliga saknas skydd och rättsliga konsekvenser. Det skapar en miljö där våld normaliseras. Även samhällsekonomisk och social utsatthet, hög arbetslöshet, kriminalitet och lättillgänglighet av alkohol och droger innebär ökad risk för att barn ska utsättas för våld.⁵⁸ Farliga och otrygga bostadsområden med små möjligheter till rekreation är en annan riskfaktor som anses viktig på samhällsnivå.⁵⁹

Missstro till myndigheter eller att tryggt och lättillgängligt stöd för barn och familjer saknas är exempel på faktorer som ökar risken för att barn och föräldrar som behöver hjälp inte söker den.

Riskfaktorer för såväl våld och försummelse som andra former av omsorgsbrist finns alltså på flera nivåer i ett samhälle – hos en individ, i en familj och i samhället i stort. Starkast tycks riskfaktorerna inom familjen vara, men vi ser att det behövs mer forskning, framför allt om försummelse och brister i omsorgen.

50 Stiftelsen Allmänna Barnhuset (2022)

51 Abassi, M.A., *et al.* (2015)

52 Stiftelsen Allmänna Barnhuset (2022)

(Denna specifika elevstudie genomfördes 2016.)

53 Jernbro, C., Janson, S. (2017); Jernbro, C., Tindberg, Y., Janson, S. (2022)

54 Stiftelsen Allmänna Barnhuset (2025)

55 Jernbro, C., Landberg, Å. (2020)

56 Abassi, M.A., *et al.* (2015)

57 WHO (2024)

58 WHO (2022)

59 Abassi, M.A., *et al.* (2015)

15 procent av niondeklassarna har utsatts för psykiskt våld av en förälder eller annan vuxen.

En av tio rapporterar att hen upplevt våld mellan vuxna i familjen.

”Vet inte, e ba uppvuxen med att man inte ska vissa känslor för någon, o om man gråter e man bara svag o barnslig. Bara levt med att man ska va glad hela tiden. Vill ba att någon ska se hur man egentligen mår, att det liksom finns en mask bakom den glada masken. Inte riktigt pratat om detta innan men när jag va liten så fick jag alltid något straff om jag börja gråta eller så.”

Hur drabbas barn?

Att leva med våld, försummelse eller annan form av omsorgsbrist hemma påverkar barn både på kort och lång sikt. Konsekvenserna kan vara både fysiska, psykiska och sociala och tar sig olika uttryck bland annat beroende på vilket sätt barnet är utsatt och hur långvarig utsattheten är. Andra faktorer är exempelvis barnets ålder, individuella förutsättningar och livsomständigheter i övrigt. De yngsta barnen tar allra mest skada av utsatthet eftersom det är under småbarnsåren som hjärnan utvecklas som mest.

Barn som lever med långvarig omsorgsbrist eller våld riskerar generellt allvarligare och mer djupgående konsekvenser än barn som utsätts under en mer begränsad period, till exempel i samband med en tillfällig kris.⁶⁰ Gemensamt för alla former av brister i omsorgen, oavsett orsak och allvarlighetsgrad, är att de påverkar barn negativt och att vuxna behöver se, förstå och agera för att barn ska få det stöd de behöver och har rätt till.

Skyddsfaktorer avgörande för hur barn påverkas

Hur ett barn påverkas av att vara utsatt hemma beror också på tillgången till skyddande faktorer i barnets liv. När det finns trygga vuxna utanför familjen, fungerande stödinsatser eller möjlighet att få hjälp i tid kan negativa konsekvenser mildras. Samtidigt är det tydligt i barns samtal med Bris att samhällets skydds- och stödsystem inte alltid når fram till barn som behöver dem, eller inte är tillräckligt anpassade utifrån barns behov och förutsättningar att ta emot hjälpen.

Varje barn har rätt till en trygg uppväxt och att få sina behov och rättigheter tillgodosedda. För barn är det dock ofta svårt att förstå, sätta ord på eller berätta om sin situation. Konsekvenserna behöver därför förstås i ett sammanhang där både barnets beroendeställning och vuxnas ansvar att upptäcka och agera beaktas.

Psykisk och emotionell påverkan

Barn som växer upp med våld eller omsorgsbrist försöker ofta förstå och förklara sin utsatthet utifrån sina egna begränsade erfarenheter och sådant som vuxna säger till dem, visar barns samtal med Bris. Yngre barn saknar ofta möjlighet att jämföra sina familjer med andra och att veta hur det är när vuxna tar hand om barn på ett tryggt sätt.

Skuld, skam och självanklagelse

I barns samtal med Bris finns ibland beskrivningar av hur vuxna förklarar, motiverar och ger barnet skulden för våldet de utsatt barnet för. Hedersmotiv är ett sådant exempel. Barn tänker ofta att utsattheten beror på att det är något fel på dem själva; de tolkar våldet som en konsekvens av hur de själva är eller beter sig gentemot föräldern.

Denna självanklagelse kan leda till starka känslor av skuld och skam som i sig kan vara tunga att bära, och som också kan bidra till att barnet undviker att söka hjälp.

Att växa upp i dysfunktionella familjer gör att barn känner sig annorlunda. Ett sätt att försöka normalisera sig själv i relation till andra kan vara att inte prata alls om utsattheten, att en förälder har ett beroende, att man blir slagen eller inte får mat hemma. Detta gäller ibland även för barn som till exempel har mist en förälder.⁶¹ Barn vill inte ha en familj som är avviken eller annorlunda jämfört med andra familjer och tycker många gånger att det är svårt att prata om det som avviker, eftersom de inte tror att någon annan kan förstå.

Sorg över det som inte blev

I barns samtal med Bris framträder en längtan efter trygghet och normalitet men också en sorg över den barndom de inte fått. Barn beskriver hur de försökt dölja sina känslor eller längtat efter att bli äldre för att kunna lämna situationen bakom sig. Det visar hur våld och andra brister i omsorgen kan prägla barnets inre liv, självuppfattning och känsla av egenvärde under lång tid. För vissa barn innebär erfarenheterna en ständigt närvarande rädsla för att bli som sin förälder, alltså att de i framtiden ska utsätta sina egna barn för sådant som de själva varit med om, trots att detta är det sista de vill.

Att sakna trygga omsorgspersoner är också i sig en sorg. Barn beskriver att det skapar en känsla av utanförskap. Våld handlar inte bara om vad barnet utsätts för utan också om den omsorg som uteblir men som barn med trygga familjeförhållanden omges av. I detta går barn miste om sådant som bygger motståndskraft för att kunna möta andra utmaningar under uppväxten och som ökar barnets förutsättningar att lyckas och må bra. Våld är mer än de konkreta handlingarna eller försummelsen – det handlar om förutsättningar att klara skolan, att etablera andra trygga relationer och om att kunna visualisera och tro på den egna framtiden.

60 WHO (2022)

61 Forte (2025)

Våld som ond spiral

Våld mot barn bidrar till minskad trygghet i samhället. Det riskerar dessutom att upprepas: barn som har föräldrar som själva varit våldsutsatta i tidig ålder rapporterar i högre grad än andra att de utsätts för våld. De har också mer kontakt med socialtjänsten än barn som vuxit upp med föräldrar som inte misshandlades som barn.⁶²

Internationell forskning understryker det som barn vittnar om – att det finns ett samband mellan våldsutsatthet och psykiska symtom, exempelvis posttraumatiskt stressyndrom (PTSD), depression, självskadebeteende och suicid.⁶³ Även svenska studier visar att självskadande beteende och tankar om att ta sitt liv är vanligare hos personer som varit utsatta för våld som barn, särskilt bland dem som levt i multiutsatthet.⁶⁴ De uppskattar också sin livskvalitet till en lägre nivå än vad andra gör.⁶⁵

Påverkan på kroppen, stresssystemet och den fysiska hälsan

Även den fysiska hälsan påverkas av utsatthet tidigt i livet. Att växa upp med våld eller långvarig omsorgsbrist kan skada barns kroppar här och nu, men innebär också att barnet lever i ett tillstånd av stress som kan vara skadlig över tid. Den tar sig ofta uttryck i psykosomatiska symtom. I samtal till Bris beskriver barn återkommande kroppsliga besvär såsom magont, huvudvärk, sömnsvärigheter och en ständig inre oro. Symtomen är ofta nära sammankopplade med barnets livssituation och kan signalera att något inte står rätt till, särskilt när det saknas ord eller möjlighet att berätta om den bakomliggande utsattheten.

Riskbeteenden som copingstrategier

I barns samtal med Bris förekommer beskrivningar av att självmedicinera för att hantera dåligt mående och svåra känslor kopplade till utsatthet. Ibland berättar barn att sådan självmedicinering utvecklats till ett beroende. Forskning visar att personer som varit utsatta för våld eller försummelse oftare än andra röker, utvecklar beroende av alkohol och droger samt lever ett mer fysiskt stillasittande liv.⁶⁶ Dessa beteenden utgör ofta försök att hantera psykisk smärta, stress och svåra känslor, men bidrar i stället till att ytterligare öka risken för ohälsa. Forskningen visar också att stress utifrån långvarig utsatt-

het under barndomen kan påverka såväl hjärnans utveckling som regleringen av stresshormoner, vilket i sin tur ökar risken för psykisk och fysisk ohälsa senare i livet. Folksjukdomar som cancer, diabetes och hjärt- och kärlsjukdom har också visat sig ha ett samband med utsatthet för våld.⁶⁷

Påverkan på sociala relationer, skolgång och vardagsliv

Våld och bristande omsorg påverkar relationen mellan barn och föräldrar i grunden, liksom barnets möjlighet att känna tillit till andra vuxna. I barns berättelser framträder ofta en känslomässig ambivalens. Barnet kan längta efter närhet och tröst från den vuxne och samtidigt vara rädd. Motstridiga känslor som kärlek, längtan, rädsla, lojalitet och besvikelse kan finnas samtidigt. Många barn försöker värna relationen till sin förälder och uttrycker en stark önskan om att det ska bli bättre – att våldet ska upphöra, att föräldern ska ge omsorg och att hemmet ska kännas tryggt.

Bland barn som utsatts för våld och försummelse uppger de allra flesta i en nationell kartläggning, 93 procent, att de upplever att föräldrarna bryr sig mycket eller ganska mycket om dem.⁶⁸ 7,4 procent uppger att minst en förälder inte bryr sig om dem. Det understryker den här ambivalensen: barn kan känna sig älskade samtidigt som de är utsatta för våld, liksom älska den förälder som gör dem illa. Det är avgörande att förstå det i mötet med barn och i arbetet med utredningar och insatser.

Ensamhet, ansvar och omvända roller

I samtalen med Bris beskriver barn som lever med omsorgsbrist ofta en vardag präglad av ensamhet, och ansvar som inte är anpassat utifrån deras ålder. Det kan handla om att ta ansvar för sin egen omsorg, för yngre syskon eller för en förälder som mår psykiskt dåligt eller har ett beroende. När barnet blir den som städar, ordnar, tröstar eller försöker hålla ihop familjen rubbas gränserna mellan barn och vuxen. Det kan påverka relationer långt fram i livet. Med stigande ålder ökar barnets medvetenhet om hur andra har det hemma, vilket kan väcka såväl kraft att söka hjälp som känslor av skam, frustration, sorg och ilska. För barn som inte har erfarenhet av någon annan omsorgssituation än den där våld och försummelse förekommer är det ett stort steg att både förstå och kunna berätta om sin utsatthet.

62 Widom, C.S., *et al.* (2015); Widom, C.S., Osborn, M. (2021)

63 Gilbert, R. (2009); Norman, R.E. (2012)

64 Jernbro, C., Janson, S. (2017); Jernbro, C., Landberg, Å. (2020)

65 Jernbro, C., *et al.* (2015)

66 Felitti, V.J., *et al.* (2019)

67 Ibid.

68 Stiftelsen Allmänna Barnhuset (2022)

93%

De allra flesta barn som utsätts för våld eller försummelse av sina föräldrar uppger, trots erfarenheterna, en upplevelse av att föräldrarna bryr sig mycket eller ganska mycket om dem. Barn som berättar för Bris om våldsutsatthet beskriver ofta ambivalenta känslor gentemot den som utsätter dem. De kan vara rädda för en förälder och samtidigt vilja värna relationen. Barn kan känna kärlek och uppleva sig älskade även i relationer där de utsätts för våld.

Skolgången

Utsatthet i hemmet påverkar inte bara relationerna i familjen, utan också barns skolgång och framtidstro. Barn beskriver svårigheter att koncentrera sig, bristande ork och återkommande frånvaro, ofta kopplat till oro för vad som händer eller ska hända hemma. För vissa barn blir skolan en frizon eller tillflyktsplats, medan andra får försämrade skolresultat som en konsekvens av exempelvis stress, sömnbrist och psykisk ohälsa. Våld och omsorgsbrist kan därmed begränsa barnets möjligheter här och nu, men också påverka barnets framtidsutsikter på längre sikt.

När barn är stökiga, bråkiga eller okoncentrerade tolkas det ofta som tecken på att barnet har ADHD eller någon annan neuropsykiatrisk funktionsnedsättning. Det är viktigt att vuxna som möter barn har kunskap om hur symtom på våldsutsatthet eller andra former av trauman kan se ut, både för att kunna hjälpa barnet med situationen hemma och för att barnet ska kunna få rätt insats för att klara skolan.

Undvikandestrategier och riskfyllda miljöer

Många barn försöker hitta egna lösningar för att undkomma våldet eller en situation där omsorgen brister. En vanlig sådan lösning som barn berättar för Bris om är att undvika att vara hemma. Att hålla sig borta från hemmet kan ge en tillfällig känsla av kontroll eller lättnad, men innebär samtidigt ökade risker. Barn beskriver hur detta kan leda till att de hamnar i farliga situationer, destruktiva relationer eller i umgänge med personer som ytterligare försvårar deras situation. Ofta upplever barn en frustration över att vuxna reagerar först när barnet själv börjar "agera ut" och bli ett problem för andra. Då kan det ha gått så långt att våldsutsattheten är sekundär till andra svårigheter som har uppstått i barnets liv.

Att ensam bära svåra upplevelser

Utöver de mer synliga konsekvenserna beskriver många barn en tillvaro där de ensamma bär på svåra upplevelser och minnen. Om de inte utvecklar ett normbrytande beteende eller tydliga symtom som motiverar stöd från samhället riskerar utsattheten att förbli osedd. För dessa barn kan ensamheten i sig bli en allvarlig konsekvens, där bristen på någon att prata av sig med förstärker känslorna av skam, sorg och utanförskap.

Hur barn förstår sin utsatthet

Barn som växer upp med våld eller omsorgsbrist försöker på olika sätt förstå sin egen situation, hur den ser ut i relation till andras och vad som orsakat den. För yngre barn kan det vara svårt att sätta ord på det som händer och att tolka händelser som våld eller försummelse. För många barn blir våldet något de upplever som normalt eftersom det "alltid" funnits där, vilket kan leda till att de lägger skulden på sig själva och försöker förändra sitt beteende för att undvika att utsättas på nytt. Denna förståelse är ofta fragmentarisk och förändras i takt med att barnet blir äldre och bättre kan förstå sin situation.

Barns förståelse av våld i olika åldrar

Bris erfarenhet från samtal och möten med våldsutsatta barn visar att barn i *lågstadiet* ofta börjar inse att deras hemmiljö kan skilja sig från andras, men att de ofta saknar ord för att beskriva sina upplevelser. I *mellanstadiet* utvecklar barn ofta ett mer nyanserat perspektiv: de kan identifiera våld och omsorgsbrist och söker ofta stöd från vuxna, samtidigt som de hoppas på förändring. I *högstadiet* kan barn börja se långsiktiga konsekvenser av våld och omsorgsbrist och reflektera över vilka effekter de haft för deras relationer, skolgång och framtid. *Äldre tonåringar* kan känna att det är "för sent" att få hjälp och uppleva sorg över att barndomen inte blev som den borde ha blivit.

Normalisering och gränsförflyttning

Barn som utsätts för våld och omsorgsbrist under längre tid utvecklar ofta ett sätt att förstå och hantera utsattheten, som gör det möjligt för dem att fortsätta fungera. I samtalen hos Bris märks att förväntningarna på vad som är möjligt att få hjälp med och förändra ofta förskjuts. Barnet ger upp tanken på att det finns något hen själv kan göra för att förhindra våldet eller förändra den vuxnes omsorgsförmåga. Oavsett vad den vuxne säger eller gör finns det inget sätt att långsiktigt skydda sig själv mot att utsättas. Att hamna i en sådan uppgivenhet är för de flesta barn en lång process. Ofta har barnet under flera år på olika sätt försökt förändra sitt beteende, eller sig själv, i hopp om att undkomma utsattheten. Barn som länge har uppfattat våld som en del av vardagen beskriver ibland enskilda händelser som brutit igenom det som tidigare varit normaliserat. Det kan handla om situationer där våldet blir ovanligt intensivt, riktas mot någon ny person eller sker inför andra. Det kan göra att barnet plötsligt ser konsekvenserna på ett nytt sätt, exempelvis genom en förälders skador, ett syskons rädsla eller en egen fysisk reaktion. Sådana händelser kan få barnet att stanna upp och förstå att det som sker inte är "som vanligt", även under en uppväxt där våldet är återkommande.

Den här sortens upplevelser kan fungera som en vändpunkt i barnets sätt att se på sin situation och ibland kan det ge barnet tillräckligt mycket oro, insikt eller mod för att för första gången anförtro sig åt någon utomstående.

Att våldet och utsattheten förändras utgör en utmaning för hur ett barn tolkar vad hen är med om. Fysiskt våld kan till exempel förekomma under delar av barndomen för att sedan upphöra, ofta för att barnet blir äldre och risken att barnet berättar eller att någon upptäcker blir större. Under uppväxten flyttar många barn sina gränser och värderar utsatthet genom frågor som hur ont det gjorde, om det blev märken eller om någon annan skulle kunna se våldet eller omsorgsbristen. Objektivt sett kan en situation se ut att ha förbättrats och barnet själv uttrycka att hen "åtminstone inte blir slagen", medan verkligheten är att flertalet andra brister i omsorgen kvarstår eller har tillkommit.

När och varför barn söker hjälp

Barns beslut att söka hjälp kan ibland växa fram gradvis, inte minst när de ser yngre syskon utsättas eller riskera att växa upp på samma sätt som de själva gjort. Många barn berättar för Bris att detta kan bli en stark drivkraft att agera, särskilt när de upplever att det inte längre går att vänta på att situationen ska förändras av sig själv. Samtidigt bär barn ofta på en stark medvetenhet om vad ett sådant steg kan innebära för dem. Det kan vara att behöva lämna hemmet, byta skola eller förlora andra delar av vardagen som känns trygga.

Ibland berättar barn också för Bris att de beslutat att inte söka hjälp igen, då det stöd de fått tidigare inte lett till förändring. Sådana erfarenheter kan skapa tvivel på om vuxna verkligen kan hjälpa på ett sätt som gör skillnad. Då blir steget att berätta ännu svårare.

Samtalen visar också att barns erfarenhet av våld och omsorgsbrist påverkar när och hur de söker hjälp. Yngre barn söker ofta stöd tidigt vid en första våldshändelse och är mer öppna för vuxnas hjälp, medan äldre barn ofta har försökt hantera situationen själva under lång tid innan de vänder sig till vuxna.

”Jag berättade för bup att min pappa har hållit på mot mig på flera olika sätt hela min barndom från dagis till 6:an. Så polisen, soc va inblandade o de va ba kaos. De va väl då allt blev värre. Alla ärenden avbröts för de va för lite bevis. O att jag liksom förstörde hela familjen genom att berätta något som inte gav några konsekvenser alls, förutom att vi inte e en familj längre. Jag klandrar mig själv varenda dag för de! Liksom Vrf ens berättade jag? Hur dum får man vara!”

”Jag gick till bup som var menat att hjälpa mig med trauman och mina självmordstankar men dem samarbetade också tätt med min mamma, bara att om det inte var för mina föräldrar skulle jag troligtvis aldrig behövt gå dit från första början... De visste att hon i princip övergett mig med min våldsamma pappa... och jag sa att hon var en stor del av grundproblemet när dem frågade hur hon kunde ”stötta”. Samma med soc, dem höll på att samarbeta med henne samtidigt som dem förväntade sig att jag skulle öppna upp för dem och sen snackade de om hur jag inte kunde sätta ord på mina känslor osv, utan att någonsin ha gett mig en anledning att försöka ens.”

Vems är ansvaret?

När omsorgen om ett barn brister, oavsett varför det sker eller i vilken omfattning, ska samhället säkerställa att barnet får stöd och skydd. Detta ansvar vilar på flera samhällsnivåer och delas mellan stat, region och kommun samt mellan olika verksamheter som möter barn och familjer. Vuxna som lever med psykisk ohälsa, beroende-problematik och/eller ekonomisk utsatthet behöver få stöd i sin situation för att situationen också ska bli bättre för barnet. Det är viktigt att inte arbeta i stuprör där man endast ser till barnets eller den vuxnes situation, utan till helheten.

Socialtjänsten, förskolan och skolan samt hälso- och sjukvården, som möter barn och föräldrar, är centrala aktörer. De har alla ett eget ansvar utifrån sina uppdrag, men skyddet av barn förutsätter också att samverkan mellan verksamheterna både finns och fungerar. Att yrkespersoner har hög kompetens och att det finns tydliga strukturer för denna samverkan är avgörande för att barn ska få hjälp tidigt när det finns tecken på en ogynnsam utveckling.

Hur samverkan är organiserad skiljer sig åt mellan kommunerna, men några exempel är familjecentraler, skol-socionomer och utökade hembesöksprogram. TSI (Tidiga och samordnade insatser) är ett paraplybegrepp för strukturerad samverkan mellan skola, socialtjänst och vård.

Civilsamhällets organisationer är ofta viktiga samverkanspartners och kan komplettera samhällets insatser.

Socialtjänstens särskilda ansvar

Socialtjänsten är samhällets yttersta skyddsnät och ska säkerställa att barn och unga får det stöd de behöver när de växer upp. Myndigheten har ett särskilt ansvar för att barn i kommunen som far illa både uppmärksammas, utreds och ges skydd och stöd. Socialtjänsten ska också se till att vårdnadshavare får stöd i sitt föräldraskap om de är i behov av det. Ansvaret omfattar alltså inte enbart barn- och ungdomsenheterna, utan även andra delar av verksamheten såsom ekonomiskt bistånd, missbruks- och beroendevård samt verksamheter som arbetar med våld i nära relationer. Ett barns situation behöver beaktas i alla kontakter samhället har med familjen, oavsett vilken del av socialtjänsten som först kommer i kontakt med dem.

Brister i det sociala systemet

Trots att det finns en stark skyddslagstiftning för barn i Sverige brister ofta vuxenvärlden i sitt ansvar att fånga upp och hantera barns våldsutsatthet i praktiken. Bristerna finns i hela kedjan, både i upptäckandet av våldsutsatthet, i hjälpen som ges och i rättsprocessen som sedan följer.

Hinder för upptäckt

Att uppmärksamma ett barns utsatthet är nödvändigt för att kunna agera. Samtidigt drar sig ofta vuxna i barns omgivning för att exempelvis göra en orosanmälan. Vuxna vill ibland inte "tro det värsta" utan kan känna ett motstånd mot att behöva förstå och agera på att något inte står rätt till. Bara två procent av alla orosanmälningar till socialtjänsten kommer från förskolans personal – trots att dessa personer träffar barn varje dag.⁶⁹

Fler anmälningar kommer från skolan, men en anmälan sker dock ofta först när barnet själv berättar om sin utsatthet. Att göra det kan vara väldigt svårt, särskilt för de yngsta barnen.

När vuxna med insyn i familjens situation tvekar att agera går en avgörande möjlighet förlorad: att ge barnet stöd och skydd i tid. En granskning visar att barn kan utsättas för grovt våld utan att det upptäcks trots att familjen haft omfattande kontakter med hälso- och sjukvård, socialtjänst, skola och polis.⁷⁰ Ofta prioriteras vuxnas perspektiv över barnets och samhällsinstanser tenderar att avvakta i stället för att agera.

Ibland saknas samverkan och tillit mellan barns familjer och de verksamheter som möter barnen, vilket bidrar till att barn inte alltid fångas upp och får skydd och stöd i tid. Ibland finns också en misstro mot socialtjänsten som kan påverka möjligheterna till samverkan.

Äldre barn som i större utsträckning har egna kontakter utanför familjen, har ibland kontakt med exempelvis elevhälsan eller BUP för sitt dåliga mående utan att deras våldsutsatthet fångas upp. Rutiner för att ställa frågor om våldsutsatthet – och att fånga upp svaren – skiljer sig åt mellan olika delar av landet.⁷¹

Hinder för att berätta

Att utsättas för våld eller brister i omsorgen påverkar ett barns självkänsla och förmåga att förstå, tolka och sätta ord på sina upplevelser. De yngsta barnen saknar ett språk för sin utsatthet och är ofta för små för att kunna förstå den. När utsattheten handlar om annat än fysiskt våld blir det ännu svårare. Att en förälder puttade eller tog hårt i en kan till exempel vara lättare att säga och förstå än att man inte fick tillräcklig tröst när man var ledsen.

För många barn blir det svårt att avgöra vad som är normalt, vad som är fel och vad som går att förändra. Detta försvårar inte bara möjligheten att berätta, utan gör det också svårare för barn att våga lita på sina egna upplevelser, på andras förklaringar och vuxnas förmåga att hjälpa.

Barn som lever i utsatthet tvingas ofta hantera sin tillvaro utan tillräckligt stöd från vuxna. När livet präglas av otrygghet och oförutsägbarhet kan själva berättandet upplevas som en stor risk – det innebär att lämna ifrån sig

69 Socialstyrelsen (2022)

70 Socialstyrelsen (2026b)

71 Regeringskansliet (2025c)

20%

Bara två procent av alla orosanmälningar till socialtjänsten kommer från förskolans personal – trots att dessa personer träffar barn varje dag.

Barn behöver känna sig sedda och lyssnade på för att våga berätta om sina liv. Förtroendefulla relationer skapas med tid, respekt och lyhördhet, faktorer som Bris utifrån samtal med barn vet ofta brister när barn ska få stöd och hjälp av samhällets instanser.

kontrollen över vad som ska hända härnäst. För många barn blir det därför viktigt att själva avgöra vad som kan sägas, när och till vem. I rädsla för att det ska bli fel väljer vissa barn att berätta så lite som möjligt, andra att inte berätta alls.

I samtal till Bris beskriver barn många olika hinder för att berätta. Det handlar inte bara om den första gången de överväger att söka hjälp, utan om att våga berätta igen – under pågående insats eller efter att en insats avslutats. När utsattheten kvarstår, till exempel efter en avslutad familjebehandling, funderar barn över om resultatet blev som det var tänkt, eller om något "gick fel". De undrar ofta om de kommer bli tagna på allvar om de berättar på nytt.

Ett av de största hindren för att berätta är rädslan för vilka konsekvenser det ska medföra. Många barn oroar sig för vilken typ av insats som kan bli aktuell, om den sker med tvång och vad det i så fall kommer att innebära för dem själva och deras familj. För vissa upplevs tvångslagstiftning som hotfull, för andra som en möjlig trygghet. Att stanna kvar i utsatthet är en känd verklighet – att söka hjälp innebär en okänd förändring och en upplevd kontrollförlust. I Bris samtal framkommer också att barns rädsla ofta ökar med åldern, i takt med att de får fler relationer och sammanhang som de är rädda att förlora.

Ett återkommande tema i barns samtal med Bris är att som barn behöva ta eget ansvar för sin situation. Många barn uttrycker en önskan om att någon bara skulle se, förstå och agera utan att barnet själv behöver berätta. Att vara den som berättar upplevs av vissa som att man sviker eller "förstör" sin familj, exempelvis när berättelsen leder till en polisutredning eller på annat sätt gör situationen värre. Vissa barn har fått tydliga förbud att berätta, ibland från den som utövar våld, ibland från andra vuxna i hemmet. Andra bär en stark oro för vad som ska hända med syskon eller en förälder som också är utsatt om barnet själv får hjälp.

Känslor av hopplöshet utgör också hinder för att söka hjälp. Barn beskriver hur upprepade brutna löften, förändring som aldrig sker och erfarenheter av att vuxna inte förmår agera leder till en känsla av att det inte är någon idé att berätta. Barns berättelser visar på en ond spiral där bristande tillit gör det allt svårare att våga söka det stöd och skydd som barnen samtidigt är i behov av.

Brist på tid och relationsbyggande

För ett barn som förväntas berätta om sitt liv för en vuxen är relationen avgörande. Att bygga förtroende förutsätter stabilitet, respekt, tid och lyhördhet – förutsättningar som långt ifrån alltid finns. Många barn ges i kontakten med myndigheter och vård inte det utrymme som krävs för att i sin egen takt förstå sin situation, formulera sina upplevelser och vara delaktiga i utredningar och beslut som rör dem.

Att detta utrymme ofta saknas hänger samman med de förutsättningar som finns, både inom vården och hos socialtjänsten. Begränsade resurser, hög arbetsbelastning och personalomsättning påverkar möjligheterna till kontinuitet och långsiktigt relationsskapande. Det skiljer sig också mellan kommuner och inom verksamheter vilken kunskap om våld och våldsutsatthet som finns, och den kunskap som finns omsätts inte alltid i praktiken.

I barns berättelser framkommer hur det här kan leda till att fokus i utredningar flyttas från våld och utsatthet till barnets eget beteende. När barnet redan är aktuellt för stöd på grund av exempelvis skolfrånvaro, psykisk ohälsa eller normbrytande beteenden finns en risk att våldet blir sekundärt. Barn beskriver hur de lär sig att berätta precis så lite som krävs, och hur vuxnas begränsade förståelse kan förstärka barnets känsla av att själv vara problemet.

Studier visar att barns delaktighet i processen hos socialtjänsten är viktig för att barnet ska få skydd och stöd, men att barns eget perspektiv och egna berättelser om sin situation sällan följer med genom hela processen. I många fall försvinner barnets röst helt under vägen (eller saknas helt redan från början). Det kan bland annat få till följd att allvarliga misstankar som legat som grund för en orosanmälan tonas ner och försvinner under utredningens gång och att nödvändiga insatser inte blir av eller inte svarar mot barnets behov.⁷²

Glapp mellan behov och insatser

Våld, försummelse och brister i omsorgen riskerar att inte uppmärksammas i tillräcklig utsträckning, och när de väl uppmärksammas kan bedömningar och beslut variera. Även om socialtjänstens utredning visar att ett barn har behov av stöd eller skydd, kan barnet bli utan insats.

I en omfattande studie, som undersökte hur socialtjänsten genomför barnavårdsutredningar och vilka faktorer som påverkar om barn får insats, hänvisas eller blir utan stöd, bedömdes 52 procent av barnen vara i behov av stöd eller skydd. Ändå ledde bara 36 procent av utredningarna till en biståndsbeslutad insats eller åtgärd.⁷³ I en annan studie av utredningar efter anmälan om misstänkt våldsutsatthet, bedömdes 47 procent ha behov av stöd, medan insatser beslutades i 31 procent av fallen.⁷⁴ Resultaten visar att antalet biståndsbeslutade insatser skulle behöva öka med ungefär 45–50 procent för att motsvara den andel barn som i utredningarna bedömts behöva stöd eller skydd.⁷⁵

Varje år tvingas omkring 3 000 barn i utsatta situationer vänta mer än tre månader på att kommunernas socialtjänst ska ordna med de stödinsatser som barnen har beviljats. För många barn är väntetiden ett halvår eller längre, visar IVO:s uppföljning.⁷⁶

En studie visar att närmare nio av tio barn under 15 år som utreds för grova brott var kända av socialtjänsten i sin kommun redan innan de begick handlingen som nu utreds.⁷⁷ Hälften av barnen i studien hade varit föremål för en orosanmälan innan de fyllde tolv år. De flesta av dessa anmälningar kom från skolan eller polisen, och bland orsakerna

1/10

Orosanmälningar berör ungefär vart tionde barn i Sverige. Fördelningen mellan pojkar och flickor är jämn. Ungefär en tredjedel av anmälningarna rör barn som är under sex år.

52%

I en omfattande studie bedömdes drygt hälften av barnen vara i behov av stöd eller skydd...

36%

... bara en dryg tredjedel av utredningarna ledde till en biståndsbeslutad insats eller åtgärd.

72 Heimer, M., Forsgren, N. (2025)

73 Persdotter, B. (2024)

74 Persdotter, B., et al. (2024)

75 Persdotter, B. (2024); KAU (2025)

76 IVO (2024)

77 BRÅ (2025)

fanns exempelvis normbrytande beteenden, att barnet begått ett mindre brott eller att det fanns riskfaktorer kopplade till hemmet och föräldrarna. Två tredjedelar av pojkarna och fyra femtedelar av flickorna i studien hade fått beslut om minst en insats eller åtgärd från socialtjänsten innan de begick det grova brottet, ofta i form av familjesamtal, familjebehandling eller samtalsstöd till endast vårdnadshavarna. Resultaten av studien pekar på något viktigt: att samhället trots indikationer eller varningar missat möjligheten att sätta in rätt insatser i rätt tid, för att förhindra den negativa utvecklingen.

Socialtjänstens ekonomiska förutsättningar har idag allvarliga brister; socialchefer beskriver kraftiga sparkrav och minskade resurser.⁷⁸ Barn och unga är det verksamhetsområde som påverkas mest av detta, näst efter äldreomsorgen, och det ekonomiska läget förvärras dessutom. Det enligt Socialchefsrapporten 2025, som också konstaterar att det blir svårare i rådande läge att ge insatser i enlighet med den lagstiftning som gäller. Nästan åtta av tio socialchefer anser att budgeten inte räcker för att ge de insatser som människor har rätt till. Det är en kraftig försämring jämfört med två år tidigare då drygt hälften av socialcheferna var av den åsikten.

Sannolikheten att beviljas en insats efter anmälan om våldsutsatthet är särskilt låg för vissa grupper: barn under sex år (oavsett risknivå), pojkar och barn med utomeuropeiskt ursprung.⁷⁹

Även när stöd sätts in händer det att stödet inte möter barnets faktiska skydds- eller stödbehov. Dessutom varierar tillgången till insatser kraftigt mellan olika delar av landet. Det gäller både tidiga insatser, öppenvårdsinsatser och mer ingripande placeringsformer. Denna ojämlikhet riskerar att förstärka barns utsatthet.

Antalet biståndsbeslutade insatser skulle behöva öka med ungefär 45–50 procent för att motsvara den andel barn som i utredningarna bedömts behöva stöd eller skydd.

⁷⁸ Vision (2025)

⁷⁹ Persdotter, B., *et al.* (2024)

+50%

Svårigheter i bedömning av försummelse och annan omsorgsbrist

Ett särskilt hinder för att barn ska få stöd är att viss försummelse inte uppfattas som tillräckligt allvarlig för att motivera insatser. Konsekvenserna av det kan se mycket olika ut beroende på vilken typ av försummelse barnet utsätts för. Det är skillnad på att inte få tillräckligt med mat och att inte få tillräckligt med känslomässigt stöd, men båda formerna kan få allvarliga konsekvenser, på kort och lång sikt.

Försummelse är därför en mycket heterogen form av utsatthet och barn reagerar olika på liknande erfarenheter. Viss försummelse är lätt att identifiera, medan annan är mer subtil. Risken är att yrkesverksamma inte ser "lite" försummelse som tillräckligt farlig och därmed inte betraktar barnet som försummat. Rådande kunskapsläge visar dock tydligt att all form av försummelse kan påverka barn negativt och att det finns ett behov av ett mer systematiskt arbete för att identifiera och agera på försummelse utifrån barnets individuella situation.

Barns sårbarhet i rättsprocessen

Att utsättas för våld är att utsättas för brott, vilket innebär att våldsutsatta barn kan komma att medverka i en rättsprocess. Den är ofta både långdragen och svår att navigera i – särskilt för barn som förväntas förhålla sig till ramar som i stor utsträckning är skapade av vuxna, för vuxna.

Socialtjänstens arbete upphör inte när en brottmålsprocess inleds – tvärtom löper det som regel parallellt. Brottmålsprocessen har ett tydligt fokus på att utreda ett brott, där barnet primärt är en viktig del av bevisningen, medan socialtjänsten har ett tydligt stöd- och omsorgsfokus som ska fokusera på barnets behov och familjesituation. Ibland uppstår konflikter mellan dessa två intressen, vilket kan påverka när en stödsats kan påbörjas och hur väl den kan genomföras.

Kunskapen om barn och barnrättsperspektiv är ofta låg inom rättsväsendet. Brott mot barn anses särskilt svårutredda och ska handläggas av åklagare med särskild utbildning och erfarenhet, men så ser det inte alltid ut. Idag uppskattas bara sex procent av de domare som dömer i brottmål som rör barn ha en särskild kunskap om barn och barns rättigheter.⁸⁰

En annan utmaning är att viljan att skydda ett barn kan resultera i att barnet utestängs. Det går emot syftet med barnkonventionen. Barn har rätt till skydd, och till att göras delaktiga i en rättsprocess på ett sätt som är anpassat efter dem. Rättigheterna står inte i motsats till varandra utan kompletterar varandra; barnet ska skyddas i och inte från processen.

Ett initiativ som tagits för att stärka barnets ställning i rättsprocessen är barnahuset, en samverkansmodell där polis, åklagare, socialtjänst samt hälso- och sjukvård möts på en

80 Sveriges Radio P4 Halland (2024)

gemensam plats för att utreda misstankar om våld eller övergrepp mot barn. Syftet är att barnet ska slippa förflytta sig mellan olika myndigheter och i stället få berätta i en trygg, barnanpassad miljö. Barnahus finns på många platser i landet, men inte överallt. Regeringen har gett Brottsoffermyndigheten i uppdrag att ta fram en nationell plan för att samordna och stärka barnahusverksamheten, så att alla barn får samma tillgång oavsett bostadsort.⁸¹

Mer behöver dock göras för att väga upp för de brister som finns och för att och stärka barnets ställning i rättsprocessen. Det gäller för samtliga aktörer runt barnet: både den dömande funktionen, den som företräder barnet och de brottsutredande myndigheterna, såsom polis och åklagare.

Vad behöver förändras?

Varje barns rätt till en trygg uppväxt fri från våld ställer stora krav på samhället. Här finns fortfarande mycket att göra. Det handlar om hur stöd till barn och familjer utformas och erbjuds, hur ansvar fördelas och tydliggörs, hur kunskap används i mötet med barn och familjer och om hur barn bemöts i rättsprocesser. För att leva upp till samhällets åtagande enligt barnkonventionen och annan lagstiftning behövs ett mer sammanhållet, barnrättsbaserat och långsiktigt system – som i alla led utgår från bästa tillgängliga kunskap och barns rättigheter.

Redan 2023 presenterades ett förslag till en nationell strategi mot våld mot barn. Den syftar till att skapa en helhetssyn på hur våld och annan utsatthet ska minskas. Strategin är ännu inte antagen. Det behöver den bli. Den behöver dessutom ha ett helhetsperspektiv med konkreta mål för att främja goda uppväxtvillkor, åtgärder för att upptäcka utsatthet och för att ge rätt skydd och stöd för barn i utsatthet.

Säkerställ att stöd är tillgängligt, långsiktigt och utgår ifrån barnets behov

För att vara effektivt räcker det inte att stöd till barn och familjer är uppsökande, tillgängligt och långsiktigt – det måste också vara förebyggande. Förebyggande arbete handlar om att agera innan oro övergår i allvarliga problem och att skapa förutsättningar för trygghet och goda livsvillkor.

Insatser behöver omfatta både akuta kriser och förebyggande stöd i livssituationer där barn riskerar att under kortare eller längre tid inte få sina behov tillgodosedda, fara illa eller utsättas för våld. De bör utformas utifrån en helhetssyn på familjens samlade utmaningar, inte minst svårigheter som föräldrar kan ha och som påverkar omsorgsförmågan, såsom psykisk ohälsa, beroende och ekonomisk utsatthet. Samtidigt får barnets situation aldrig förhandlas bort, förminsкас eller osynliggöras till förmån

för ökat fokus på eller förståelse för vuxnas svårigheter. Barnets egna upplevelser måste ges reellt utrymme och beaktas genom hela processen.

Alla insatser ska utgå från barnets bästa. Barnets behov, rättigheter och egna upplevelser ska vara centrala i bedömningar och beslut.

Detta ställer krav på att stödet får genomslag i praktiken. För att stöd ska vara tillgängligt behöver det vara tydligt kommuniserat, svara upp mot det som barn och familjer själva upplever som problem och vara utformat så att de både vill och vågar söka hjälp. Tillgänglighet förutsätter vidare att insatser är kostnadsfria samt språkligt, kulturellt och funktionsmässigt anpassade, eftersom många barn och familjer lever med ekonomiska och andra strukturella hinder.

Ett långsiktigt hållbart stöd förutsätter samverkan över förvaltningsgränser, både inom kommunen och med andra aktörer som exempelvis förskola och skola, hälso- och sjukvård och polis.

Utvärdera och ta lärdom av befintliga insatser

Idag är implementeringen av tidiga insatser svag trots att tidiga insatser är kostnadseffektiva för samhället på sikt. Många projekt som syftar till att utveckla nya former för förebyggande arbete visar god effekt, men avslutas av kostnadsskäl utan att erfarenheterna tas tillvara. Bättre kontinuitet behövs för att kunna utvärdera, jämföra och lära mer om vad som fungerar.

Säkerställ att kunskap omsätts i praktiken

Det är tydligt att samhället inte heller har tillräckliga strukturer för att fånga upp barns utsatthet tidigt. BVC-personal ska vara uppmärksam på tecken på våld och ställa frågor, men har inga krav på generell screening för våldsutsatthet. Otydliga uppdrag, variationer mellan regioner och det faktum att det är svårare att upptäcka tecken på utsatthet hos yngre barn gör att barns utsatthet riskerar att uppmärksammas sent eller inte alls.

För att barns utsatthet ska kunna upptäckas och åtgärdas tidigt måste det säkerställas att alla som möter barn i sitt yrke har tillräcklig kunskap, både om olika former av våld och om situationer där det finns risk att omsorgen inte fungerar som den ska. Det gäller särskilt dem som har ansvar för att erbjuda och ge barn stöd och skydd, exempelvis socialtjänst, skolans elevhälsa samt hälso- och sjukvård. Det behöver också finnas kunskap om att barn uttrycker oro, stress och utsatthet på olika sätt beroende på ålder, utveckling och livssituation i de miljöer där barn finns, som förskola och skola.

⁸¹ Regeringskansliet (2025d)

Säkerställ tillräcklig och långsiktig finansiering av socialtjänsten

Finansieringen till socialtjänsten måste vara tillräcklig och långsiktig så att människor kan få det stöd de behöver i tid, men också för att kvaliteten på det stöd som ges ska kunna bibehållas. Med minskade resurser minskas personalstyrkan, bedömningar riskerar att bli mer restriktiva och verksamheter som inte är lagbundna – i praktiken ofta förebyggande stöd – minskas eller avvecklas. Även uppföljning av insatser och stöd brister när pengarna inte räcker till och när socialtjänsten tvingas prioritera det mest akuta. I förlängningen leder en alltför stram finansiering till att misstron mot socialtjänsten ökar, fler tackar nej till hjälp och när problem växer sig större innan insatser ges leder det till dyrare och mer omfattande åtgärder längre fram. Konsekvenserna av den bristande finansieringen står i kontrast till den nya socialtjänstlagen som trädde i kraft 2025, och som är tänkt att förbättra socialtjänstens förutsättningar för att ge mer förebyggande, samordnat och tillgängligt stöd. Som det ser ut idag saknas tillräckliga medel för att bekosta den omställning som krävs för att ge lagen effekt – till exempel att utbilda personal och ställa om arbetssätt för att kunna skapa långsiktig stabilitet.

Stärk barns delaktighet i socialtjänstens utredningar och insatser

Forskning visar att barns egna berättelser och upplevelser alltför sällan får genomslag i beslut om insatser.⁸² Barns perspektiv försvinner ofta successivt under utredningen – ibland så mycket att den ursprungliga oron (exempelvis misstanke om våld) tonas ner eller försvinner. Det innebär att insatser riskerar att bli missriktade, otillräckliga eller helt uteblir.

När resurserna inte räcker till leder det till att möten och relationsskapande prioriteras ner, att relationer inte hinner byggas och att barn inte blir delaktiga i sina egna utredningar. Att uppföljning av insatser brister och att

handläggare byts ut påverkar också den relation, tillit och trygghet som är avgörande för att ett barn ska våga berätta om sin situation. Ett förlorat förtroende kan därför få livsavgörande konsekvenser. Utan kontinuitet förlorar barnet också känslan av att själv ha kontroll, något som är centralt för barnets förutsättningar att kunna medverka i en utredning.

För att tillgodose barns rättigheter krävs att barns berättelser dokumenteras systematiskt och följer med genom hela processen. Det kräver att deras röster väger tungt i bedömningar och beslut, att de erkänns som egna rättighetsbärare och att socialsekreterare ges tid, kompetens och förutsättningar för att lyssna, följa upp och återkoppla till barnet. Socialtjänsten behöver resurser för systematisk och regelbunden uppföljning, för kontinuitet i relationer och för bedömningar som är konsekventa, transparenta och bygger på samma faktaunderlag genom hela processen.

Stärk barnets förutsättningar i rättsprocessen

För att ett barns rättigheter ska kunna omsättas i praktiken när hen deltar i en rättsprocess behöver såväl barnperspektivet som barnrättsperspektivet stärkas i rättsprocessens alla led. Det måste ställas höga krav på kompetens och särskild lämplighet hos såväl domare som den som ska företräda ett barn, liksom grundläggande förståelse för att barns perspektiv skiljer sig från vuxnas. Även om beviskraven eller processen i sig inte kan utformas annorlunda i grunden behöver det finnas ett större utrymme att göra värderingar och bedömningar utifrån barnets perspektiv inom nuvarande system. Det är nödvändigt för att garantera rättssäkerheten. Domstolarna har en särskilt långtgående skyldighet att reda ut och skapa klarhet i mål som rör brott mot barn. Att barns rättigheter tillgodoses i en rättsprocess betyder inte att utgången alltid blir den barnet önskat, men det är avgörande att barnet inom ramen för processen får det hen har rätt till.

82 Heimer, M., Forsgren, N. (2025)

”Det känns inte som att de kommer bli bättre ändå. Det enda jag trott på under hela min uppväxt är att de ska bli bra, men det blir aldrig det. (...) Det känns så onödigt att berätta för nån. Vad ska de ens göra? Liksom jag har levt med de så länge jag kan minnas och ändå på något sätt klarar mig helt ensam, alla dessa år har jag hjälpt mig själv.”

Stärk skyddsfaktorer och kompensatoriskt stöd

Skyddsfaktorer hos såväl barnet som familjen inkluderar föräldrars engagemang och stöd, trygg anknytning och barnets egen förmåga till självreglering av känslor.⁸³ Föräldrar som är känslomässigt tillgängliga och kan skapa en stabil grund fungerar som starka skyddsfaktorer. När detta saknas ökar behovet av stöd från andra vuxna eller samhällsinsatser.

Barn till föräldrar med beroende, psykisk sjukdom eller allvarlig fysisk sjukdom har enligt lag rätt till information och stöd.⁸⁴ Inte bara utifrån konsekvenser som drabbar barnet direkt, som exempelvis omsorgsbrist, utan även utifrån upplevelsen av att ha en familjemedlem som inte mår bra. Många barn i denna situation uppmärksammas inte på grund av bristande rutiner och kunskap. De löper ökad risk för att misslyckas i grundskolan och med senare utbildning.⁸⁵ Stödinsatser bör vara kostnadsfria och även omfatta ekonomiskt stöd till exempelvis fritidsaktiviteter.

Samverkan, rutiner och ett sammanhållet ansvar

Även om socialtjänsten har det yttersta ansvaret för att barn får det stöd och skydd de behöver och har rätt till, krävs fungerande samverkan med andra aktörer. Barn har också rättigheter enligt fler lagstiftningar, exempelvis barnkonventionen, hälso- och sjukvårdslagen samt skollagen. Generellt finns ett behov av större tydlighet kring:

- när yrkesverksamma ska känna oro för ett barn, inklusive barn som drabbas av kriser såsom skilsmässa, fysisk eller psykisk sjukdom eller dödsfall i familjen
- när barnets situation och behov ska utredas, och hur barnets upplevelse ska ges reellt utrymme och beaktas
- när och vilka insatser som ska erbjudas, inklusive uppsökande stöd för barn (och familjer) som inte själva söker hjälp
- när tvångsåtgärder enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) ska tillämpas för att säkerställa barnets skydd, oavsett barnets och/eller vårdnadshavarens inställning
- hur insatser ska vara tillgängliga och likvärdiga över hela landet, med anpassning till barns språkliga, kulturella och funktionella behov
- vem som ansvarar för bedömning, uppföljning och erbjudande av stöd, samt vilka kompetenser och resurser som krävs för att insatser ska kunna genomföras med kvalitet.

Otydlighet i dessa delar leder till fördröjningar som kan undvikas och i förlängningen till att barn lämnas utan det skydd och stöd de har rätt till, med risk för att redan utsatta barns situation förvärras.

83 RISE (2021)

84 Hälso- och sjukvårdslagen 5 kap. 7 §

85 Hjern, A. (2023)

RÅD TILL VARJE VUXEN

Oavsett om du möter barn genom ditt yrke eller i andra sammanhang kan du spela en avgörande roll för barn i utsatta situationer. Barn som är med om svåra saker berättar ofta om känslor av skuld och skam – vilket blir ett hinder för att söka stöd hos vuxna. Uppmaningen till vuxna är därför tydlig: att finnas där mer. Du som vuxen är viktig!

Du som vuxen kan alltid:

Fråga.

Ta initiativ och räkna inte med att någon annan redan har agerat på situationen. När vuxna finns där barn finns och gör det möjligt att prata om svåra saker hjälper det barn att våga berätta.

Lyssna.

Låt barnet berätta utan att direkt försöka lösa situationen eller problemet. Även om du inte vet om du kan hjälpa eller vad du ska göra – visa omsorg och omtanke.

Inge hopp.

Förändring är möjlig. Trygga barnet i att det går att förändra en situation, även om den känns hopplös just nu.

Till dig som har samtal med barn om våld

Varje barn har rätt att vara trygg och skyddas från våld och försummelse. När du pratar om barnets erfarenhet av våld behöver du vara tydlig med att barnet har rätt att få hjälp och att du kommer att göra det du kan för att barnet ska få det bättre. Din trygghet, ditt lugn och din tydlighet hjälper barnet att orka prata om något som kan vara svårt. Här följer några viktiga budskap du som vuxen kan ha med i ditt samtal med barn.

”Ingen får göra dig illa eller låta bli att ta hand om dig.”

Som vuxen kan du behöva hjälpa barnet att förstå att det som händer eller hänt är fel, även om barnet själv inte kan sätta ord på det. Du behöver vara tydlig med att det aldrig finns en ursäkt för en vuxen att göra ett barn illa eller att inte ta hand om ett barn. Även om den vuxne säger att det beror på exempelvis stress, beroendeproblematik eller skyller våldet på att barnet gjort något ”fel” är våld aldrig okej. Förklara att sådant som är fel ibland är svårt att själv känna igen, och att det inte är barnets ansvar att veta när något är fel. Var beredd på att stanna i barnets känslor och ta emot reaktioner som kan komma när du sätter ord på det.

”Det går att tycka om någon men tycka väldigt illa om det den gör.”

Ofta är den vuxne mer än våldet vilket gör att barn kan ha olika känslor och minnen kopplade till den vuxne. Barnet kan behöva hjälp att förstå att även om den vuxne ibland var snäll och tog hand om en så är det aldrig okej att utsätta barnet för våld. Bekräfta att det är vanligt att ha blandade känslor, att både älska och vilja bli älskad av någon och samtidigt bli ledsen, rädd eller arg över sådant den personen gör mot en.

”Våld påverkar hur du mår, både i kroppen och känslorna.”

Vid behov, hjälp barnet att se sambandet mellan hens mående och vad hen utsatts för. Det är vanligt att barn med erfarenhet av våld lider av symtom på psykisk ohälsa eller agerar ut på olika sätt utan att det sätts i relation till våldsutsattheten. Om barnet bär på skam, skuld eller ilska, möt det med lugn och bekräftelse, sådana tankar kan komma när något är svårt och fel.

”Nu behöver vuxna få hjälpa dig och dina föräldrar.”

Förmedla att vuxna behöver få hjälpa till nu och att det är naturligt om det känns svårt, läskigt eller orättvist men att barnet gjort helt rätt som berättat. Var uppmärksam på om barnet känner ansvar eller oro för vad som kommer att hända med vuxna som utövat våldet. Det är vanligt att barn vill skydda vuxna från konsekvenser. Vid behov, hjälp barnet att komma i kontakt med rätt instans, exempelvis socialtjänsten.

Läs mer på
bris.se/vuxen eller ring
Bris vuxentelefon – om barn
077-150 50 50.

I mer än ett halvt sekel har Bris arbetat för att stärka barns rättigheter och för att skapa ett samhälle där dessa rättigheter tillgodoses. Varje år har Bris tiotusentals samtal med barn om små och stora saker, sådant som kan kännas svårt. Barn berättar om att må dåligt, känna oro och vara utsatt på olika sätt. De berättar också om att behöva stöd eller hjälp utan att få det, eller att få det alldeles för sent, när situationen hunnit bli värre. I allt det svåra genomsyras samtalen av barns egen handlingskraft och hopp om förändring. Berättelserna och den kunskap samtalen bidrar med används för att belysa hur barn i Sverige har det och hur vårt samhälle kan bli bättre för barn att leva i.

OM BRIS STÖD

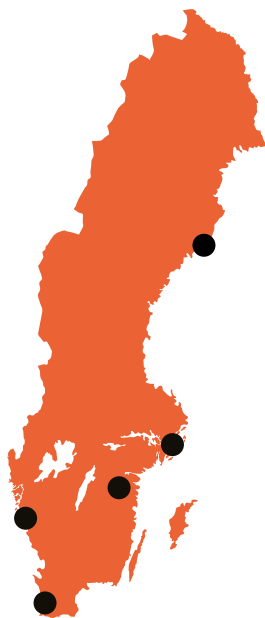

Under 2025 har Bris haft 62 935 stödjande samtal med barn via chatt, sms, telefon, mejl och på Bris mottagningar. Om alla kontaktförsök räknas in, till exempel när ett barn lämnat kön innan hen fått kontakt, blir siffran långt högre.

Samtalen till den nationella stödlinjen för barn kommer dygnets alla timmar och ökar främst under kvällar och helger. Tider då barn inte går i skolan. En kombination av utökade öppettider, fler kontaktvägar och fler kuratorer har genom åren resulterat i en starkt tillgänglighet för stödsökande barn och medfört en stor ökning av antalet stödjande samtal. Under 2025 har Bris inte haft möjlighet att öka tillgängligheten, då tillgängliga resurser varit något lägre än året innan. Det har medfört att samtalsökningen avstannat. Efterfrågan på stöd från Bris är fortsatt hög och det är tydligt att barn både behöver och vill ha tillgång till lättillgängligt professionellt stöd.

Bris mottagningar finns på fem orter i Sverige och har under året genomfört 1 472 stödjande samtal med barn via individuella stödsamtal, familjesamtal och stöd i grupp. I det individuella stödet söker barnet själv eller tillsammans med vårdnadshavare ett icke-anonymt samtalsstöd från en kurator. Bris gruppstöd erbjuder barn att träffa andra i en liknande situation. Stödet skapar igenkänning, bekräftelse och minskar känslan av ensamhet. Barnet får verktyg att bearbeta sina upplevelser och hitta strategier för att hantera vardagen, här och nu och på sikt. Gruppstödet riktar sig till specifika målgrupper bland annat barn som bor i familjehem och familjer där en förälder tagit sitt liv. Utöver den nationella stödlinjen för barn och Brismottagningarnas verksamheter erbjuder Bris telefonstöd till vuxna som har frågor om hur de kan stötta barn i olika situationer: Bris vuxentelefon - om barn, en stödlinje på arabiska för vuxna med frågor om barn, samt riktad stöd till idrottsledare för att stärka barns rättigheter inom idrottsrörelsen.

Bris roll som samhällsviktig funktion för barn har under de senaste åren uppmärksammats och från och med 2023 får Bris ett årligt statligt ekonomiskt stöd för att kunna säkerställa en långsiktig drift av den nationella stödlinjen. Det finansierar i dag delar av stödlinjens verksamhet.

2025 fanns Bris mottagningar på fem orter i Sverige: Stockholm, Göteborg, Malmö, Umeå och Linköping. De genomförde under året 1 472 stödjande samtal med barn via individuella stödsamtal, familjesamtal och stöd i grupp.

Barns samtal till Bris

Alla individuella stödjande samtal med den nationella stödlinjen och Bris mottagningar dokumenteras utifrån 53 olika kontaktområden som representerar barnets hjälpbehov i samtalet. Vid varje kontakt kan flera olika kontaktområden kategoriseras. På sida 84–85 redogör för samtliga kontaktområdens samtalsutveckling sedan år 2020, det vill säga året innan Bris öppnade dygnet runt.

När Bris redogör för samtalsinnehåll gör vi det utifrån en kombination av samlingskategorier och enskilda samtalskategorier. En samlingskategori består av flertalet underkategorier som ligger nära varandra i hjälpbehov, exempelvis psykisk ohälsa och våld, övergrepp och kränkningar.

I årets rapport har vi valt att dela in samtliga samtalskategorier i tio områden som synliggör helheten i barns samtal till Bris. Barns hela liv ryms i kontakterna med Bris och inget är för litet eller för stort att prata om. Relevansen och allvarlighetsgraden i barns frågor och hjälpbehov avgörs inte av förekomsten – däremot är hög förekomst en signal om att det är ett högaktuellt tema för barn och ofta något som kräver åtgärder från vuxenvärlden. En låg förekomst på Bris kan bero såväl på att det är ett ämne det pratas om i många andra sammanhang, som skolan eller egna familjen, som att det är ett ämne som är extra svårt att prata om. Samtliga kontaktområden är relevanta utifrån barns rättigheter.

Bris metod

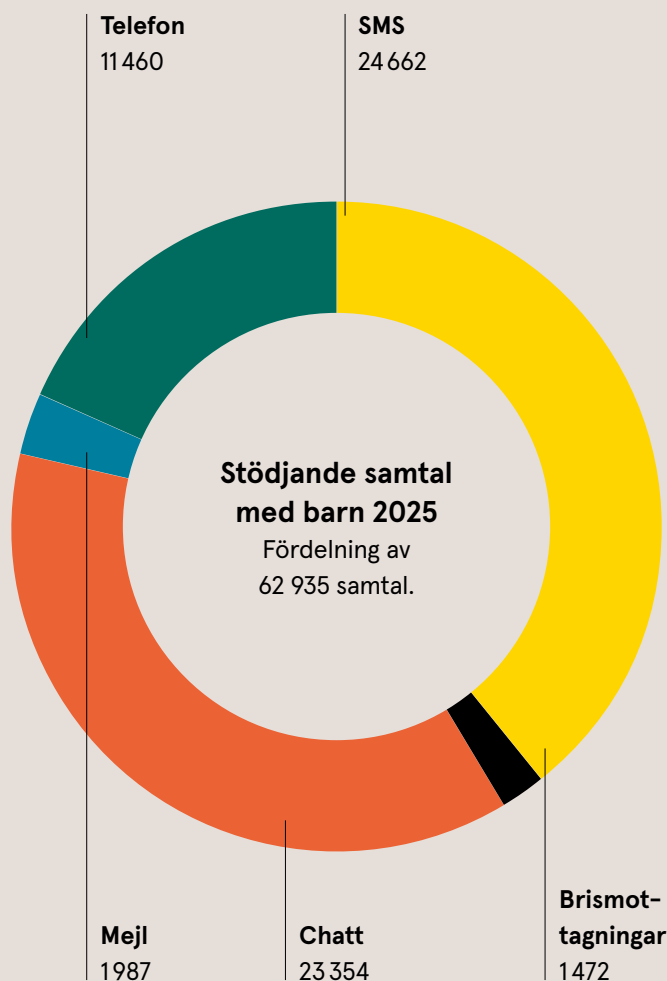
Bris stödverksamhet bemannas av utbildade kuratorer. Barns kontakt med Bris sker på barnets villkor och barnet bestämmer vilken information hen vill delge om sig själv, sin situation och sina behov. En grundförutsättning för stödet i Bris nationella stöddlinje är att barn är anonyma i kontakten och att det endast är barnet själv som kan bryta sin anonymitet genom att berätta för Bris vem hen är. På Bris mottagningar erbjuds stöd genom fysiska möten, där barnet inte är anonymt. Bris stöd utgår från ett salutogent perspektiv, där det som fungerar, det friska och det som kan förändras står i fokus i samtalen. Bris samtalsmetod grundar sig på vedertagen forskning om utvecklingspsykologi, anknytningsteori, systemteori samt teorier kring kris- och traumahantering. Till detta kopplar Bris metoder som är till särskild nytta för verksamheten och målgruppen. Samtalsmetoden genomsyras av Bris barnsyn som innebär att varje barn erkänns, respekteras och skyddas som egen individ och rättighetsbärare. Kuratorernas uppgift är att ge känslomässigt och praktiskt stöd, liksom att informera om barnets rättigheter och om samhällets stödinsatser, samt att vid behov agera på uppdrag av barnet. Alla barn som har behov av mer stöd än Bris kan ge får en hänvisning till var den hjälpen finns att få. Målsättningen är att samtalet ska göra skillnad för barnet. Ibland utgör samtalet i sig hela skillnaden, andra gånger är det ett steg på vägen i att förändra en svår livssituation.

Stödjande kontakter

Ett kurativt (stödjande) samtal är ett samtal med en professionell kurator på Bris, där barnet gett uttryck för ett eller flera hjälpbehov som Bris gett stöd utifrån.

Vilka barn får stöd av Bris?

Barn som kontakter Bris är anonyma. Kön och ålder är känt i 62 respektive 76 procent av samtalen. Det är främst i kontakt via sms och telefon som den informationen saknas. Flest kontakter tas av barn som uppgett att de är 13–15 år, följt av 16–18 år och 10–12 år. I samtal där kön är känt uppger knappt 8 av 10 att de identifierar sig som tjej.

Vad barn berättar

Hälsa och mående

Nästan hälften av samtalen till Bris handlar om olika symtom på psykisk ohälsa som depression, diagnoser, nedstämdhet, självdestruktivitet, självmord, ångest eller ätstörningar. Flera av de frågor som barn hör av sig om handlar om hälsa och mående. Det kan till exempel röra sig om fysisk ohälsa, som kroppsliga sjukdomar, funktionsnedsättningar eller att ha svårt att sova, och hur detta påverkar barnets vardag, relationer och förutsättningar. Även frågor om risk- eller missbruk av främst alkohol och droger, men också spel, förekommer.

Samtalen rymmer allt från tidigt identifierad problematik eller symtom som barnet önskar bryta till svåra och allvarliga symtom och konsekvenser som har stor påverkan på barnets liv. Ett genomgående tema i många av samtalen är att barnet saknar funktionella strategier för att hantera sitt mående och därför både vill ha och behöver få hjälp och stöd för att på sikt hitta sätt som inte är farliga eller skadliga. Utöver beskrivningar av hur barnets hälsa och mående påverkar och begränsar barnets liv är en röd tråd i samtalen barnets starka vilja att nå en förändring och må bättre. Barn önskar förstå sitt eget mående och egna reaktioner bättre, minska ensamhetskänslor och bryta negativa spiraler. Varför barn mår som de gör eller gör det de gör är vanliga frågor från såväl barnet själv som andra i barnets närhet. Ibland finns ett tydligt svar, många gånger är barnets mående och handlingar en konsekvens av våld eller annan utsatthet och ibland finns ingen för barnet tydlig orsak.

"Jag fick min ADHD diagnos för typ 1 år sedan jag trodde det skulle va skönt att få en diagnos och förstå mig själv bättre men istället har jag fått högre krav på mig själv än någonsin innan. Jag känner mig värdelös av att behöva äta medicin varje dag för att någon ska tycka om mig, för att någon ska stå ut med mig. Det är som ingen gillar mitt riktiga jag så jag behöver ta medicin varje dag."

Familjeförhållanden och förutsättningar hemma

Kontaktområdena familj- och familjekonflikter och skilda föräldrar är de största samtalsämnena när barn söker stöd utifrån sina familjeförhållanden. Samtalen rymmer flera olika teman som har gemensamt att relationerna, konflikterna och hemsituationen påverkar barnets mående negativt. Samtal handlar om allt ifrån enstaka konflikter eller långvarig otrygghet i den egna familjen, till hur relationen förändras och prövas under tonårstiden.

I samtalen beskrivs också utmaningar kring att bli sams igen efter bråk och att hitta tillbaka till en nära och fungerande familjerelation. Familjekonflikter i denna kategori är konflikter utan inslag av våld. Vanligt i samtal om skilda föräldrar är inslag av juridiska frågor kring boende och umgänge, vad och när man får välja själv och svåra känslor kopplat till att hamna mellan föräldrar i konflikt.

Ett annat relevant kontaktområde för barns hemförhållanden är samlingskategorin vuxnas svårigheter som inkluderar samtal om vuxnas psykiska och fysiska ohälsa, missbruk, kriminalitet och funktionsnedsättningar. Det rör sig främst om vuxna i en föräldraroll eller med annan nära relation till barnet. Oftast handlar det om vuxnas missbruk eller vuxnas psykiska ohälsa men även om föräldrar med kroniska eller livshotande sjukdomar. Ibland lever barnet med den vuxne, ibland med en annan förälder eller i exempelvis familjehem. Det är tydligt att barn påverkas när vuxnas svårigheter gör att de brister i omsorg och ofta är det en lång process för barn att kunna såväl själv se som att sätta ord på föräldrars svårigheter. Det finns också stor skam, sorg och hinder för barn att söka hjälp när föräldrars förmåga brister. Till Bris vänder sig många barn för att för första gången sätta ord på det som de märkt är annorlunda med deras egna föräldrar, såväl som barn som vill prata om erfarenheter som ligger längre bak i uppväxten.

I samtalen märks en önskan om, och längtan efter, fungerande familjerelationer där barnet känner sig älskad, trygg, lyssnad på och respekterad. Barn beskriver svårigheter att våga, eller kunna, berätta för föräldrar eller någon utomstående om hur de mår och vad de behöver utifrån en oro för hur föräldrarna ska reagera, hur barnet kommer bli bemött och hur föräldrarnas eget mående kommer att påverkas av det som barnet behöver hjälp med.

"Jag har det svårt i skolan också och hamnar ofta i konflikt med lärare, så mamma får en del sms hem. Och när hon sedan tar upp det hemma så ser hon bara det som att jag är efterbliven men det är mitt rop på hjälp."

Våld, övergrepp och kränkningar

Samtalen rör alla typer av våld: fysiskt, psykiskt och sexuellt våld, försummelse, omsorgsbrist, mobbning samt hedersrelaterat våld och förtryck. De handlar om att barnet är eller har blivit utsatt, men också att barnet utsätter andra, har bevittnat eller är rädd för våld. Det våld som barn berättar om förekommer på alla arenor där barn finns. Vanligast i samtal till Bris om våld, när förövaren är en vuxen, är att våldet har skett där barnet bor och att föräldern eller en annan vuxen barnet bor med är den som utsätter barnet. Gemensamt för många av barnen som söker stöd hos Bris är en önskan om att bryta en pågående utsatthet, få stöd för att bearbeta den utsattheten och börja må bättre igen. Samförekomsten med en eller flera riskfaktorer för barnets hälsa är hög och ofta kan barnets egna symtom och agerande vara det som gör att våldsutsattheten blir känd utanför den egna familjen.

Samtal om våld inkluderar också våld mellan barn, våld i unga nära relationer och våld i samhället. Digitala medier nämns särskilt i samtal om utpressning, spridning av nakenbilder och kränkningar.

Diskriminering är också en form av kränkningar som förekommer i samtal till Bris, även om det är ett mindre vanligt tema. Det kan exempelvis handla om rasism, sexism eller att diskrimineras utifrån funktionsnedsättningar.

"Jag blev våldtagen för över ett år sen och nu går hela mitt liv ut på att försöka rymma från mitt eget huvud, jag vet inte hur jag ska överleva de här. BUP och soc har försökt hjälpa mig men dom kan inte hjälpa mig utan att jag pratar om det och jag kan inte prata om det."

Skola och fritid

Skolan är en arena där barn tillbringar en stor del av sina liv och där många av deras viktigaste relationer finns. Det är en plats som påverkar barn på flera sätt – både positivt och negativt. I samtal med Bris beskriver barn skolan som en plats där mycket ryms: sociala relationer, oro för betyg, stress och prestationskrav är återkommande teman. Barn berättar om relationer till jämnåriga och vuxna i skolan, om känslan av att passa in eller hamna utanför, och om utsatthet för mobbning. Att skolan är obligatorisk, något som barnet inte kan påverka eller välja bort är ibland en källa till frustration och oro. Skolan är alltså inte bara en plats för lärande, utan också en miljö som formar och påverkar barns vardag och välmående.

Fritiden fyller en viktig funktion för många barn och kan vara en bra motvikt till det kravfyllda i skolan, som socialt sammanhang med andra jämnårig och vuxna och möjligheten att få vila eller utvecklas i något man gillar. När barn söker stöd kring sin fritid handlar det ofta om (bristande) tillgång till aktiviteter, möjligheten att delta på lika villkor, och om trivsel och trygghet i den miljö där fritidsaktiviteterna sker. Det kan också handla om att få utrymme att påverka sin egen fritid och känna att den är meningsfull. Barn uttrycker ett behov av balans: för att orka med krav och förväntningar i skolan behöver fritiden ge möjlighet till vila och återhämtning, snarare än att bli ytterligare en källa till stress.

"Jag har sjukt mycket problem med att jag har väldigt svårt att koncentrera mig och det ger mig grova problem i skolan och jag har hög press och ångest och stress och har dåligt självförtroende och sånt så jag mår väldigt dåligt. Lärarna märker inget eftersom det är många andra i min klass som behöver samma hjälp och prioriteras före."

Barnets relationer

Att barn behöver stöd i sina jämnåriga relationer märks i samtal till Bris om vänskaps- och kärleksrelationers påverkan på barns mående och liv. Samtal om vänner handlar både om vänskap och om ensamhet, om konflikter, om att bli sams och om att hitta sätt att umgås och skapa vänskapsrelationer på nätet. Barns frågor till Bris handlar om allt ifrån hur de ska lösa en specifik situation till hur de kan få fler vänner.

Funderingar kring kärlek och relationer är en stor del av varje människas liv. Samtal om kärlek handlar ofta om "förstagångssituationer" där barnet vill resonera tillsammans med en vuxen, exempelvis om att bli ihop eller göra slut, om konflikter och konfliktlösning. Det barn vill i samtal med Bris är att få prata om tankar och känslor kopplade till kärlek och jämnåriga relationer. Senaste årens samhällsdebatt och förändrade lagstiftning kring samtycke märks till viss del i samtalen då barn har frågor om vad samtycke kan vara och hur de ska visa intresse utan att någon kan uppfatta det som olämpligt eller som en kränkning.

"I 8an ändrades jag och blev väldigt tyst och fick svårt med kompisar. Jag blev den i klassen alla snackar skit om och de gick liksom över styr."

Identitet, tonårsutveckling och omvärlden

Det är vanligt att barn i samtal till Bris söker stöd kring identitet, privatliv, känsloliv, tonår och hur man påverkas av omvärldshändelser. Områdets största samtalskategori är att vara ung. Det är en bred kategori som innefattar allt ifrån tonårsutveckling, självförtroende och identitetsutveckling till existentiella frågor om framtiden och livets mening. I samtalen samlas frågor och tankar som människor kämpar med hela livet, men som många möter för första gången i tonåren. Sedan pandemin ser vi att barn alltmer relaterar mående, agerande och funderingar till samhällshändelser och samhällsutveckling, till viss del på grund av en orolig omvärld såväl nationellt som internationellt.

Närliggande samtalskategorier som också är en stor del i barns identitetsutveckling och vuxenblivande är sexualitet och könsidentitet, sex, kropp och utseende, mens och graviditet och normativa begränsningar som på olika sätt begränsar barnets egen identitetsutveckling och frigörelse.

Barn söker såväl faktasvar som känslomässigt stöd och en anledning att vända sig till Bris i stället för till vuxna i ens närhet är att ämnet känns privat och att barnet många gånger inte är redo att dela med sig till någon hen känner ännu. Bris samtal på temat blir ett viktigt förebyggande arbete där barn får sätta ord på sina känslor och får hjälp att utveckla strategier för att möta dem. Allt som ett barn möter för första gången kan väcka känslor, funderingar och många gånger självtvivel.

Området inkluderar också barnets känsloliv där stress och sorg och kris är vanligt. Dessa ingår inte i begreppet psykisk ohälsa men känns för barn på många sätt likadant, och har liknande påverkan på livet samt riskerar utvecklas till svårare symtom på ohälsa om barnet inte får stöd.

"Jag har mycket ångest för världen. Jag är rädd för krig i Sverige hela tiden så jag sover dåligt varje natt. Alla säger bara det är inget att vara rädd för men det dem säger hjälper ingenting. Jag har gått runt med den rädslan i mer än 2 år och tror att den nog är fast i mitt huvud."

Samhällets stödinstanser

Samtal om samhällets stödinstanser innebär att barnet har en pågående, eller önskar inleda en, kontakt med någon stödinstans. Förekomsten påverkas av kännedomen och om det finns möjlighet att ens fråga barnet om detta. När barn söker stöd hos Bris om pågående eller tidigare erfarenheter av kontakt med någon av samhällets stödinsatser

handlar det nästintill uteslutande om brister i dessa stödfunktioner. Vanligast är kontakter om socialtjänsten, BUP och elevhälsan. Barns samtal till Bris handlar både om att det är svårt att få tillgång till det stöd och den hjälp barnet behöver, att barnet har en pågående stödkontakt men upplever att den inte fungerar, och att barnet undrar vad som skulle hända om hen försökte söka professionellt stöd. Det är tydligt att tillgången till stöd skiljer sig åt markant beroende på var i landet barnet bor och att barn har olika kunskap om vilket stöd som finns att söka. Generellt beskriver barn en otillgänglig vård.

"Jag tror alla vuxna i skolan inte gillar mig så mycket. För jag är ganska jobbig och bråkar mycket och är inte så snäll och trevlig mot dom ibland. Det är en lärare som jag gillar egentligen men jag har bråkat med henne mycket men ibland vill jag prata med henne men jag vågar inte."

Barns digitala liv

Samtalskategorin onlinerelaterade frågor samlar hjälpbehov och problematik som barn själva relaterar till digitala medier och plattformar. Eftersom digitala medier är en så integrerad del i barns vardag är det relativt ovanligt att barn aktivt skiljer på saker som hänt på digitala plattformar och andra arenor. Det är tydligt i samtalen att utsatthet online hänger ihop med utsatthet i skola och på fritiden.

Under de senaste åren har digitala mediers påverkan på barn och unga varit en central fråga för beslutsfattare och vuxna, vilket också påverkat hur barn själva resonerar. En del instämmer i vuxnas oro, andra uttrycker frustration och besvikelse. Samtalen handlar om allt från aktiviteter och relationer online, vardagen online där skärmtid är ett återkommande tema till att ta del av otäckt material eller utsättas för övergrepp på digitala plattformar. Barn beskriver både att utsättas av för dem kända som okända personer. Under senare år har det bland annat blivit vanligare med så kallad sextortion, där barn utsätts för utpressning genom hot om spridning av sexuellt material.

"Sociala medier går mig verkligen på nerverna, jag har haft problem med självskadebeteende i 5 år och nu slutat skada mig. Men att folk lägger upp på tiktok när dem skär sig själva och skit är extremt triggade, och det sjukaste är att videorna inte ens blir borttagna."

Kriminalitet

Bris har under de senaste åren särskilt fokuserat på barns involvering i gängkriminalitet. Samtal om gängkriminalitet kommer från barn som känner oro för andra, som kompisar, syskon och partners. Under perioder med många dåd, sprängningar och skjutningar har Bris tagit emot samtal om generell rädsla för att drabbas. Men framför allt är det barn som själva är involverade som tar kontakt. Ett genomgående tema i samtalen är barnens önskan om att ta sig ur kriminaliteten, men att de inte vet hur. Våld och hot om våld, riktat mot dem själva eller familjen, är ofta det som hindrar.

Barn beskriver hur de på olika sätt lockats, lurats eller hotats in i vad som sen utvecklats till egen kriminalitet. Ekonomiska incitament framstår som en stark drivkraft. Barn beskriver hur de börjat begå brott för att få pengar till en varm jacka, till mat eller för att hjälpa mamma med pengar till hyra. Samtidigt nämns lockelsen i pengar, status och livsstil.

För många barn finns också en stark koppling till droger och missbruk. Droger kan vara orsak till "skulder" till gäng, men också ett medel för att hantera egen stress. Det egna missbruket beskrivs ofta som det som håller barn kvar i kriminalitet.

I samtalen från 2025 framgår att fler barn har varit involverade under längre tid. Fler berättar om erfarenheter av kontakter med myndigheter och rättsväsende, om placeringar och vistelse på institutioner och om att inte ha fått tillräcklig hjälp. Barn berättar om hur insatser ensidigt fokuserat på brottslighet, medan andra avgörande faktorer – såsom missbruk, hotbild eller våld och omsorgsbrist i hemmet – inte uppmärksammats. Många har kvarstående stödbehov trots avslutade insatser och beskriver att ingen vuxen ser hela bilden angående deras situation. Samtidigt beskriver vissa barn placering som något positivt, efter-

som det innebär att vistas i en miljö där vuxna känner till deras situation och avlastar dem från eget ansvar.

Samtal till Bris handlar också om andra typer av kriminalitet, som rån, inbrott, utpressning – både att bli utsatt och att utsätta andra.

"Jag gjorde nått dåligt. Man kan säga att de va en tjänst till nära jag gjorde som är äldre. Jag fick pengar om jag gjorde de. Nu känns det dåligt för känner mig tvungen göra fler saker för dom är snälla mot mig och köpt saker till mig så när dom frågar mig då blir de svårt att säga nej."

Barns rättigheter

Samtalskategorin juridiska frågor samlar samtal med en konkret rättighetsfråga från barn och unga. Rättighetsperspektivet genomsyrar dock alla samtal på Bris. Vanliga frågor handlar om vid vilken ålder man som barn får olika rättigheter, och hur man kan utöva dessa. Många frågor rör rättigheter i relation till ens vårdnadshavare. Hjälpbehov som är tydligt kopplade till barnets myndighetskontakter dokumenteras vanligen som exempelvis socialtjänst, behandlingshem eller elevhälsa.

"Jag har blivit skickad utomlands för jag tog av min själ och hade kontakt med socialtjänsten. Hur kan jag komma hem igen?"

Bris samtalsstatistik

Bris dokumenterar barns hjälpbehov utifrån 53 kontaktområden.

Ett samtal handlar i snitt om 2,0 kontaktområden. Sedan 2021 har Bris öppet dygnet runt.

Kontaktinnehåll i barns samtal	Antal -20	Antal -21	Antal -22	Antal -23	Antal -24	Antal -25	Utveckling 2024-2025	Utveckling 2020-2025
Barns hälsa och mående								
Psykisk ohälsa	12 839	20 231	20 967	24 654	27 978	27 041	-3%	111%
Depression	1030	1321	1280	1668	1479	1443	-2%	40%
Diagnoser	681	899	1013	1458	1354	1452	7%	113%
Nedstämdhet	5 586	7 582	5 772	6 798	6 911	5 274	-24%	-6%
Självedstruktivitet	2 713	4 799	5 450	7 720	8 002	7 861	-2%	190%
Självmod	2 478	4 622	5 297	6 474	6 977	6 850	-2%	176%
Ängest	4 321	7 592	7 639	8 516	9 296	8 535	-8%	98%
Ätstörningar	1 395	2 692	3 155	3 293	3 804	4 383	15%	214%
Fysisk hälsa & ohälsa	910	1 259	1 312	1 422	1 689	1 841	9%	102%
Funktionsnedsättning	576	884	841	818	869	1 158	33%	101%
Missbruk/riskbruk	474	604	860	1 234	1 264	1 352	7%	185%
Barnets familjeförhållanden och förutsättningar hemma								
Familj och Familjekonflikter	9 114	10 812	10 105	11 268	12 216	13 462	10%	48%
Familjekonflikter	3 843	4 016	4 047	4 617	5 768	6 208	8%	62%
Familjen	6 070	7 470	6 656	7 280	6 956	7 988	15%	32%
Vuxnas svårigheter	1 796	2 523	2 337	2 161	2 258	2 263	0%	26%
Vuxnas funktionsnedsättningar	29	31	30	16	30	28	-7%	-3%
Vuxnas fysiska ohälsa	261	280	217	206	205	266	30%	2%
Vuxnas kriminalitet	137	259	184	156	149	165	11%	20%
Vuxnas missbruk/riskbruk	985	1 505	1 392	1 272	1 335	1 261	-6%	28%
Vuxnas psykiska ohälsa	641	724	741	703	732	792	8%	24%
Skilda föräldrar	1 243	1 334	1 208	1 414	1 428	1 437	1%	16%
Ekonomisk utsatthet	178	185	183	211	241	244	1%	37%
Våld, övergrepp och kränkningar								
Våld, övergrepp och kränkningar	6 743	9 116	9 688	10 144	10 648	9 978	-6%	48%
Fysiskt våld	2 397	3 214	3 301	3 266	3 222	3 456	7%	44%
Hedersrelaterat våld & förtryck	153	158	153	162	147	175	19%	14%
Mobbning	2 019	2 237	2 027	2 588	2 856	2 699	-5%	34%
Omsorgsbrist	850	1 180	1 242	1 028	1 013	842	-17%	-1%
Psykiskt våld	2 212	3 064	3 156	3 354	3 336	3 033	-9%	37%
Sexuella övergrepp	1 469	2 494	3 050	2 840	2 695	2 348	-13%	60%
Diskriminering	183	217	116	159	166	151	-9%	-17%
Skola och fritid								
Skolan	5 603	6 458	5 889	7 876	9 133	9 309	2%	66%
Fritid	761	972	744	1 085	1 160	1 208	4%	59%
Barnets relationer								
Vänner	5 345	6 285	5 731	7 615	8 860	8 908	1%	67%
Kärlek	2 860	3 614	3 371	4 323	5 259	5 346	2%	87%

Kontaktinnehåll i barns samtal	Antal -20	Antal -21	Antal -22	Antal -23	Antal -24	Antal -25	Utveckling 2024-2025	Utveckling 2020-2025
Identitet, tonårsutveckling och omvärlden								
Att vara ung	4871	5767	7833	9460	10101	7414	-27%	52%
Stress	1914	3504	2800	2997	3286	2634	-20%	38%
Kropp & utseende	1294	1574	1465	1783	2168	2272	5%	76%
Sex	882	1007	994	1312	1565	1605	3%	82%
Sorg & kris	1095	1527	1629	1649	1765	1575	-11%	44%
Mens & graviditet	707	859	848	982	1266	1258	-1%	78%
Sexualitet & könsidentitet	707	1064	984	887	813	755	-7%	7%
Normativa begränsningar	447	492	321	268	431	369	-14%	-17%
Samhällets stödinstanser								
Samhällets stödinstanser	3713	5692	7576	7580	6243	5430	-13%	46%
Andra vuxna i skolan	394	559	667	714	528	348	-34%	-12%
Annat	74	126	192	143	79	89	13%	20%
Behandlingshem	113	283	323	301	249	255	2%	126%
BUP	885	1427	1818	2070	1607	1390	-14%	57%
Elevhälsa	771	1133	1587	1765	1082	799	-26%	4%
Familjehem	553	789	1111	668	637	775	22%	40%
Hälsö- och sjukvård	283	528	755	795	576	442	-23%	56%
Migrationsverket	10	31	0	11	13	16	23%	60%
Rättsväsendet	178	322	377	369	355	324	-9%	82%
Socialtjänsten	1215	1780	2278	2025	1860	1816	-2%	49%
Ungdomsmottagning	294	502	655	718	517	319	-38%	9%
Bris	445	525	576	587	740	823	11%	85%
Barns digitala liv								
Onlinerelaterade frågor	1083	1110	1076	1454	1848	2418	31%	123%
Kriminalitet								
Kriminalitet	206	280	325	520	919	813	-12%	295%
Barns rättigheter								
Juridiska frågor	686	568	476	549	735	617	-16%	-10%

Att vara ung

Vägleddande är att barnet har varit hjälpsökande kring exempelvis känsloliv kopplat till tonåren, identitet, existentiella frågor, självförtroende, att passa in, puberteten, framtiden, att vara ledsen utan specifik orsak eller liknande. och att problemen inte är en konsekvens av en annan svårighet eller omständighet i barnets situation.

Andra vuxna i skolan

Barnet är hjälpsökande kring en pågående eller önskad kontakt med annan vuxen i skolan än elevhälsa i stödjande syfte – ej undervisning. Ingår i samlingskategorin Samhällets stödinstanser.

Annan professionell

Barnet är hjälpsökande kring en pågående eller önskad kontakt med annan professionell än de alternativ som finns att välja bland i samlingskategorin Samhällets stödinstanser. Anges i fritext. Ingår i samlingskategorin Samhällets stödinstanser.

Behandlingshem

Barnet är hjälpsökande utifrån pågående placering vid HVBhem/SiS. Kontakter från barn som önskar bli placerade eller är oroliga för en kommande placering återfinns under kategorin Socialtjänsten. Ingår i samlingskategorin Samhällets stödinstanser.

Bris

Fakta och informationsfrågor som rör Bris stödverksamhet: hur den fungerar, anonymitet, öppettider etcetera.

BUP

Barnet är hjälpsökande utifrån en pågående eller önskad kontakt med BUP. Ingår i samlingskategorin Samhällets stödinstanser.

Depression

Barnet är oroligt/hjälpsökande utifrån en depression, såväl diagnostiserad som funderingar. Ingår i samlingskategorin Psykisk ohälsa.

Diagnoser

Barnet är hjälpsökande utifrån att hen har en diagnos, eller vill/ska utredas utifrån en tanke om eventuell diagnos (ej neuropsykiatriska, se funktionsnedsättning). Ingår i samlingskategorin Psykisk ohälsa.

Diskriminering

Barnet är hjälpsökande utifrån all form av diskriminering, både i familjen, skolan och på andra arenor.

Ekonomisk utsatthet

Barnet är hjälpsökande utifrån sin upplevelse av familjens eller sin egen ekonomi.

Elevhälsa

Barnet är hjälpsökande kring en pågående eller önskad kontakt med elevhälsan, inkluderar hela elevhälsovårdsteamet. Ingår i samlingskategorin Samhällets stödinstanser.

Familjehem

Barnet är hjälpsökande utifrån en pågående eller beslutad placering i familjehem. Kontakter där barnet önskar bli eller är orolig över att bli familjehemsplacerad återfinns inom kategorin Socialtjänsten. Ingår i samlingskategorin Samhällets stödinstanser.

Familjekonflikter

Barnet är hjälpsökande utifrån sin familjesituation som är konfliktfylld men utan inslag av våld eller hot. Barnet kan både vara delaktig i eller ha bevittnat konflikter mellan vuxna och barn, vuxna och vuxna eller barn och barn. Ingår i samlingskategorin Familj & familjekonflikter.

Familjen

Barnet är hjälpsökande kring sin familjesituation med fokus på relationer, saknad och boende men ej konflikter eller skilsmässa som är egna kategorier. Ingår i samlingskategorin Familj & familjekonflikter.

Fritid

Barnet är hjälpsökande utifrån frågor och funderingar som rör barnets fritid, tiden utanför skolan som exempelvis fester och fritidsaktiviteter.

Funktionsnedsättning

Barnet är hjälpsökande utifrån diagnostiserade eller önskad utredning av fysiska eller neuropsykiatriska funktionsnedsättningar som påverkar barnets vardag och liv.

Fysisk hälsa och ohälsa

Barnet är hjälpsökande utifrån hälso-relaterade frågor som rör kroppen, exempelvis frågor om sjukvård, sjukdomar och svåra sömnproblem.

Fysiskt våld

Barnet är eller har blivit utsatt för, bevittnat, utsatt annan eller är rädd för fysiskt våld, både inom familjen och i andra sammanhang. Ingår i samlingskategorin Våld, övergrepp & kränkningar.

Hedersrelaterat våld och förtryck

Barnet är eller har blivit utsatt för, bevittnat, utsatt annan eller är rädd för hedersrelaterat våld och förtryck. Ingår i samlingskategorin Våld, övergrepp och kränkningar.

Hälso- och sjukvård

Barnet är hjälpsökande utifrån en pågående eller önskad kontakt med hälso- och sjukvården, antingen utifrån egen hälsa eller hälsan hos personer i nätverket. Ingår i samlingskategorin Samhällets stödinstanser.

Juridiska frågor

Barnet är hjälpsökande utifrån frågeställningar kopplade till lagar och rättigheter, till exempel vad en får och inte får göra utifrån ålder, vad som krävs för att få göra en viss sak eller när en har rätt att flytta hemifrån.

Kriminalitet

Barnet är hjälpsökande utifrån egen eller andra barns kriminalitet. Barnet kan vara förövare, offer eller vittne.

Kropp och utseende

Barnet är hjälpsökande utifrån funderingar om kropp och utseende, exempelvis vikt, bröst, eller finnar.

Kärlek

Barnet är hjälpsökande utifrån kärlek i relation till en/flera specifika personer i barnets närhet, såväl online som offline.

Mens och graviditet

Barnet är hjälpsökande utifrån funderingar rörande mens, graviditet etcetera. Ofta faktafrågor.

Migrationsverket

Barnet är hjälpsökande utifrån en pågående eller önskad kontakt med Migrationsverket, såväl egen som familjens kontakt. Ingår i samlingskategorin Samhällets stödinstanser.

Missbruk/riskbruk

Barnet är hjälpsökande kring eget eller andra barns missbruk eller riskbruk av alkohol, droger, receptbelagda läkemedel, spel, sex, datorspel etcetera.

Mobbning

Barnet är hjälpsökande utifrån mobbning. Kan själv vara utsatt, utsätta andra eller bevittna. Gäller all form av mobbning oavsett arena. Ingår i samlingskategorin Våld, övergrepp & kränkningar.

Nedstämdhet

Barnet är oroligt eller hjälpsökande kring sitt mående och beskriver sig som ledsen/nedstämt. Ska ej förväxlas med att barn kan vara ledsna utifrån en svår livssituation eller yttre omständighet. Ingår i samlingskategorin Psykisk ohälsa.

Normativa begränsningar

Barnet är hjälpsökande utifrån att barnets liv eller valmöjligheter begränsas utifrån egna, samhällets, kulturella eller religiösa normer.

Omsorgsbrist

Barnet är hjälpsökande utifrån att barnets omsorgspersoner brister i sin omsorg av barnet. Ingår i samlingskategorin Våld, övergrepp och kränkningar.

Onlinerelaterade frågor

Barnet är hjälpsökande utifrån utsatthet/aktiviteter/relationer som uttalat sker online. Barnet kan ha bevittnat, blivit utsatt eller själv ha utsatt andra.

Oro för annan

Anges om kontakten enbart handlat om oro för annan, och inte något alls om kontaktarens situation. Gäller främst i mejlen eller vid fakta/information.

Psykiskt våld

Barnet är eller har blivit utsatt för, bevittnat eller utsatt någon annan för psykiskt våld, både inom familjen och i andra sammanhang. Ingår i samlingskategorin Våld, övergrepp och kränkningar.

Rättsväsendet

Barnet är hjälpsökande kring en pågående eller önskad kontakt, såväl egen som indirekt genom exempelvis föräldrars kontakt med polis, åklagare och domstol. Ingår i samlingskategorin Samhällets stödinstanser.

Sex

Kontakter där barnet sökt hjälp utifrån funderingar om sex, skydd, onani, porr etcetera. Ej sexuella övergrepp.

Sexualitet och könsidentitet

Kontakter där barnet söker hjälp utifrån funderingar om egen sexualitet och/eller könsidentitet.

Sexuella övergrepp

Barnet är eller har blivit utsatt för, bevittnat, är rädd för eller har själv utsatt någon för sexuella övergrepp, både inom familjen och i andra sammanhang. Inkluderar sexuella trakasserier, grooming och sexuellt ofredande. Ingår i samlingskategorin Våld, övergrepp och kränkningar.

Självedestruktivitet

Barnet är hjälpsökande utifrån eget eller annat barns självedestruktivitet. Ingår i samlingskategorin Psykisk ohälsa.

Självmord

Barnet är hjälpsökande utifrån egna eller annat barns funderingar på självmord, suicidförsök eller förlust i suicid. Ingår i kategorin Psykisk ohälsa.

Skilda föräldrar

Barnet är hjälpsökande utifrån positiva eller negativa känslor/påverkan utifrån föräldrars skilsmässa, till exempel bonusföräldrar, vårdnad, boende och umgänge.

Skolan

Barnet är hjälpsökande på grund av sin skolsituation. Inkluderar alla frågor och funderingar som rör skolan, såsom undervisning, arbetsmiljö och betyg.

Socialtjänsten

Barnet är hjälpsökande utifrån en pågående eller önskad kontakt med socialtjänstens samtliga enheter, även familjerätten och vuxenenheter som föräldrar har kontakt med. Ingår i samlingskategorin Samhällets stödinstanser.

Vuxnas funktionsnedsättningar

Barnet är hjälpsökande utifrån en upplevelse av en vuxens funktionsnedsättningar. Ingår i samlingskategorin Vuxnas svårigheter.

Vuxnas fysiska ohälsa

Barnet är hjälpsökande utifrån en upplevelse av en vuxens fysiska ohälsa, till exempel cancer eller hjärt- och kärlsjukdomar. Ingår i samlingskategorin Vuxnas svårigheter.

Vuxnas kriminalitet

Barnet är hjälpsökande utifrån en upplevelse av en vuxens kriminalitet, till exempel föräldrar som sitter i fängelse eller har begått brott. Ingår i samlingskategorin Vuxnas svårigheter.

Vuxnas missbruk/riskbruk

Barnet är hjälpsökande utifrån en upplevelse av en vuxens missbruk eller riskbruk av alkohol, droger eller spel etcetera. Ingår i samlingskategorin Vuxnas svårigheter.

Vuxnas psykiska ohälsa

Barnet är hjälpsökande utifrån en upplevelse av en vuxens psykiska ohälsa, till exempel depression, åtstörningar, suicidtankar eller -försök. Ingår i samlingskategorin Vuxnas svårigheter.

Vänner

Barnet är hjälpsökande utifrån sina vänskapsrelationer, såväl online som offline, som påverkar barnets mående. Främst negativt, som exempelvis konflikter och ensamhet.

Ångest

Barnet är hjälpsökande utifrån egen eller annat barns ångest eller panikångest. Ingår i samlingskategorin Psykisk ohälsa.

Åtstörningar

Barnet är hjälpsökande utifrån egna eller annat barns åtstörningar, såväl diagnostiserade som funderingar. Ingår i samlingskategorin Psykisk ohälsa.

- Abbasi, M.A., Saedi, M., Khademi, G., Hooseini, B.L., & Moghadam, E. (2015). *Child Maltreatment in the Worldwide: A Review Article*. International Journal of Pediatrics-Mashhad.
- Barnafriid – Kunskapsportal om våld mot barn.** Omsorgssvikt. Linköpings universitet. sitedemo4.on.liu.se/resurssidor/for-dig-in-om-barnskyddsteam/omsorgssvikt
- Bengtsson, B; Grander, M. (2025).** *Social housing på svenska? Om socialbostäder och den svenska modellen*. Bostad 2030. Stockholm 2025-06. bostad2030.se/rapporter/rapport-social-housing-pa-svenska-om-socialbostader-och-den-svenska-modellen
- BO (2018).** Utanförskap, våld och kärlek till orten. Barnombudsmannen. Årsrapport 2018. barnombudsmannen.se/globalassets/dokument/publikationer/ar2018.pdf
- BO (2025).** *Det har alltid funnits våld, alltså när det funnits problem*. Barnombudsmannens återrapportering 2025. barnombudsmannen.se/globalassets/dokument/publikationer/det-har-alltid-funnits-vald-alltsa-nar-det-har-funnits-problem-barnombudsmannen-rapporterar.pdf
- Bris (2022).** *När en förälder tagit sitt liv – Kunskapsrapport om stöd till suicidefterlevande familjer*. Bris rapport 2022:3. bris.se/globalassets/bris-rapport-2022_3_nar-en-foralder-tagit-sitt-liv.pdf
- Bris (2023).** *Se mig – rätten till stöd tidigt i livet*. Bris rapport 2023:2. bris.se/globalassets/pdf/rapporter/semig-rattentillstodtidigtlivet.pdf
- BRÅ (2025).** *Barn under 15 år som begår allvarliga brott*. Brottsförebyggande rådet. Rapport 2025:11. bra.se/rapporter/arkiv/2025-06-18-barn-under-15-ar-som-begar-allvarliga-brott
- Bywaters, P., Bunting, L., Davidson, G., Harratty, J., Mason, W., McCartan, C. & Steils, N. (2016).** *The relationship between poverty, child abuse and neglect: an evidence review*. York: Joseph Rowntree Foundation.
- Chandler, C.E., Austin, A.E. & Shanahan, M.E. (2022).** *Association of housing stress with child maltreatment: a systematic review*. Trauma, Violence & Abuse, 23(2): 639–659.
- Felitti, V. J., Anda, R. F., Nordenberg, D., Williamson, D. F., Spitz, A. M., Edwards, V., Koss, M. P., & Marks, J. S. (2019).** *Relationship of childhood abuse and household dysfunction to many of the leading causes of death in adults: The Adverse Childhood Experiences (ACE) study*. American Journal of Preventive Medicine. doi.org/10.1016/j.amepre.2019.04.001
- Fernqvist, S., Flinkfeldt, M., Näsman, E. & Ponton von Gerber, C. (2020).** *Barnfattigdom: barnfamiljers och professionellas perspektiv*. (2 uppl, s. 211 ff.) Malmö: Gleerups.
- FN:s barnrättskommitté (2016).** *Allmän kommentar nr 19 – Om offentlig budgetering för förverkligandet av barns rättigheter (artikel 4)*, översättning av Barnombudsmannen. barnombudsmannen.se/globalassets/dokument/barnkonventionen/allman-kommentarer/allman-kommentar-nr-19.pdf
- Folkhälsomyndigheten (2025).** *Folkhälsan i Sverige – Årsrapport 2025*. folkhalsomyndigheten.se/publikationer-och-material/publikationsarkiv/f/folkhalsan-i-sverige-arsrapport-2025
- Fong, K. (2017).** *Child welfare involvement and contexts of poverty: the role of parental adversities, social networks, and social services*. Children and Youth Services Review, 72: 5–13.
- Forte (2025).** *Att som barn bära familjens smärta*. Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd. forte.se/upptack-forskning/artiklar/att-som-barn-bara-familjens-smarta
- Försäkringskassan (2025).** *Färre unga och barnfamiljer får bostadsbidrag*. 2025-10-15. forsakringskassan.se/nyhetsarkiv/nyheter-press/2025-10-15-farre-unga-och-barnfamiljer-far-bostadsbidrag
- Gilbert, R., Spatz Widom, C., Browne, K., Fergusson, D., Webb, E., & Janson, S. (2009).** *Burden and consequences of child maltreatment in high-income countries*. The Lancet.
- Heimer, M; Palme, J; Näsman, E. (2017).** *Rättighetsbärare eller problembärare?* Allmänna Barnhuset 2017-09-27. allmannabarnhuset.se/product/rattighetsbarare-eller-problembarare
- Heimer, M., Forsgren, N. (2025).** *Barn som rättighetsbärare i öppenvårdsinsatser*. Allmänna Barnhuset 2025-11-18. allmannabarnhuset.se/product/rattighetsbarare-i-oppenvardsinsatser
- Hillis, S., Mercy, J., Amobi, A., & Kress, H. (2016).** *Global prevalence of past-year violence against children: a systematic review and minimum estimates*. Pediatrics, 137(3).
- Hjern, A. (2023).** *Sociala uppväxtvillkor för barn som är anhöriga till föräldrar med cancer eller psykisk sjukdom/missbruk*. Nationellt kompetenscentrum anhöriga. Rapport 2023:2. (Rapport 9 från projektet "Barn som anhöriga", CHESS, Institutionen för Medicin Solna, Karolinska Institutet, Lnu, Nka.) anhoriga.se/globalassets/media/dokument/publicerat/rapporter/2023-2-bsa-rapport-chess-9.pdf
- Holappa, T. (2020).** *Barns rätt till social trygghet och skälig levnadsstandard*. I: K. Åhman, P. Leviner & K. Zillén (red.) Barnkonventionen i praktiken: rättsliga utmaningar och möjligheter. Stockholm: Norstedts Juridik AB.
- Holappa, T., Leviner, P. (2024)** *Fattigdom, social barnavård och barns rättigheter – en rättsvetenskaplig analys*. Socialvetenskaplig tidskrift, vol 31, nr 3–4 (2024), s. 317–335. socvet.se/article/view/5611/4639
- ISF (2022).** *Utvecklingen av socialförsäkringsförmånerna under de senaste 30 åren*. Inspektionen för socialförsäkringen. (ISF granskar och analyserar, rapport 2022:2, ISF, 2022).
- IVO (2024).** *Barn får vänta för länge på stöd från socialtjänsten*. Inspektionen för vård och omsorg. Rapport – iakttagelser i korthet. 2024-12-05. ivo.se/aktuellt/publikationer/rapporter/barn-far-vanta-for-lange-pa-stod-fran-socialtjansten
- Jernbro, C., Svensson, B., Tindberg, Y., & Janson, S. (2012).** *Multiple psychosomatic symptoms can indicate child physical abuse – results from a study of Swedish schoolchildren*. Acta Paediatrica.
- Jernbro, C., Tindberg, Y., Lucas, S., & Janson, S. (2015).** *Quality of life among Swedish school children who experienced multitype child maltreatment*. Acta Paediatrica.
- Jernbro, C., Janson, S. (2017).** *Våld mot barn 2016 – en nationell kartläggning*. Stiftelsen Allmänna Barnhuset.
- Jernbro, C., Landberg, Å. (2020).** *Multiutsatta barn – Om barn som utsatts för flera typer av barnmisshandel*. Stiftelsen Allmänna Barnhuset.
- Jernbro, C., Tindberg, Y., Janson, S. (2022).** *High risk of severe child abuse and poly-victimisation in families with parental substance misuse – results from a Swedish school-based survey*. Child Abuse Review. doi.org/10.1002/car.2741

KAU (2025). Nuso visar vägen mot en mer tillgänglig och förebyggande socialtjänst. Karlstads universitet. Pressmeddelande 2025-12-02. kau.se/nyheter/nuso-visar-vagen-mot-en-mer-tillganglig-och-forebyggande-socialtjanst

Kjellbom, P. & Lundberg, A. (2018). Olika rättsliga rum för en skäligen levnadsliv? En rättskartografisk analys av SoL och LMA i domstolspraktiken. Nordisk socialrättslig tidskrift, (17-18): 39-71.

Kronofogden (2025). Vart elfte barn växer upp i en skuldsatt familj. Pressmeddelande 2025-06-17. kronofogden.se/om-kronofogden/nyheter-och-press/pressmeddelande/2025-06-17-vart-elfte-barn-vaxer-upp-i-en-skuldsatt-familj

Kronofogden (2026a). Skulderna hos Kronofogden fortsätter att öka. Pressmeddelande 2026-01-26. kronofogden.se/om-kronofogden/nyheter-och-press/pressmeddelande/2026-01-26-skulderna-hos-kronofogden-fortsatter-att-oka

Kronofogden (2026b). Fler blir vräkta. Pressmeddelande 2026-02-02. kronofogden.se/om-kronofogden/nyheter-och-press/pressmeddelande/2026-02-02-fler-blir-vrakta

Kunskapsguiden (2025). Om tidiga och samordnade insatser. Webbida med information om TSI, senast granskad 2025-02-20. kunskapsguiden.se/omraden-och-teman/barn-och-unga/tidiga-och-samordnade-insatser-tsi/om-tidiga-och-samordnade-insatser

Lundström, T., Sallnäs, M. (2017). Den sociala barnvården och dess klienter. I: H. Swärd (red.) Den kantstötta välfärden. Lund: Studentlitteratur.

Makalösa föräldrar (2024). Vi går totalt på knäna och vänder varje krona. En alarmerande undersökning som visar att medlemmar i organisationen Sveriges Makalösa Föräldrar inte klarar att få ihop sin ekonomi. 2024-12. makalosa.org/wp-content/uploads/2024/12/Vi-gar-totalt-pa-knana-och-vander-pa-var-enda-krona.pdf

Nilsson, D., Tingberg, B. (2020). Kunskapsöversikt om försummelse. Barnafriid - nationellt centrum för kunskap om våld mot barn diva-portal.org/smash/get/diva2:1444572/FULLTEXT01.pdf

Norman, R.E., Byambaa, M., De, R., Butchart, A., Scott, J. & Vos, T. (2012). The long-term health consequences of child physical abuse, emotional abuse, and neglect: a systematic review and meta-analysis. PLoS Medicine.

Näsman, E. (2019). Barnperspektiv på ekonomiskt bistånd. I: T. Hjort (red.) Det yttersta skydds nätet: om arbete med socialbidrag. Lund: Studentlitteratur.

Pelton, L.H. (2015). The continuing role of material factors in child maltreatment and placement. Child Abuse & Neglect, 41: 30-39.

Persdotter, B. (2024). PM 1: NUSO Delstudie 1 - Inledande nationella resultat från avslutade barnavårdsutredningar. Karlstads universitet. nuso.se/?p=432

Persdotter, B., Eriksson, M., Kassman, A. (2024). SAVE-studien 2023 i en nationell kontext - Ett forsknings- och utvecklingsprojekt om barnavårdsutredningar efter anmälan om misstänkt våldsutsatthet. FoU Välfärd Värmland / Karlstads universitet. diva-portal.org/smash/get/diva2:1936358/FULLTEXT01.pdf

Rees, G., Stein, M., Hicks, L. & Gorin, S. (2011). Adolescent Neglect, Research, Policy and Practice. Jessica Kingsley Publishers, London and Philadelphia.

Regeringskansliet (2025a). Stärkt skydd för barn som riskerar att fara illa. Prop. 2025/26:12. regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2025/09/prop.-20252612

Regeringskansliet (2025b). Remiss SoU 2025:15 - Stärkta drivkrafter och möjligheter för biståndsmottagande. Diarienummer: S2025/00416. Uppdaterad 2025-06-25. regeringen.se/remisser/2025/03/remiss-av-sou-202515-starkta-drivkrafter-och-mojligheter-for-bistandsmottagare

Regeringskansliet (2025c). Bättre rutiner för att fånga upp våldsutsatta barn. Publicerad 2025-06-19. regeringen.se/pressmeddelanden/2025/06/battre-rutiner-for-att-fanga-upp-valdsutsatta-barn

Regeringskansliet (2025d). Uppdrag till Brottsförmyndigheten att ta fram en nationell plan för barnahus samt ge stöd till och följa utvecklingen av samverkan avseende våldsutsatta barn. Diarienummer: S2025/01366. regeringen.se/regeringsuppdrag/2025/07/uppdrag-till-brottsformyndigheten-att-ta-fram-en-nationell-plan-for-barnahus-samt-ge-stod-till-och-folja-utvecklingen-av-samverkan-avseende-valdsutsatta-barn

Region Gävleborg (2025). Barn som anhöriga. Webbida med information om Barn som anhöriga, senast uppdaterad 2025-06-10. regiongavleborg.se/samverkanswebben/halsa-vard-tandvard/kunskapsstod-och-rutiner/barn-och-unga/barns-ratt-i-varden/be-motande-och-delaktighet/barn-som-anhoriga

Rädda Barnen (2025). En ny verklighet - Rädda barnens barnfattighetsrapport Sverige 2025. Save the children Sweden. resourcecentre.savethechildren.net/sv/document/en-ny-verklighet-radda-barnens-barnfattighetsrapport-sverige-2025

Röda Korset, Majblomman m.fl (2025). Barnfamiljers ekonomiska svårigheter 2025. En sammanställning av Sifo-undersökning på uppdrag av Röda Korset, Majblomman, Rädda Barnen Sverige samt Hyresgästföreningen. rodakorset.se/contentassets/17068a60eb3340aca39b32c9f6a5261e/barnfamiljers-ekonomiska-svarigheter-2025.pdf

Röda Korset (2025). Humanitärt bokslut 2025 - röster från civilsamhället om social utsatthet i Sverige. rkuf.se/siteassets/bilder/paverkan/srk_rapport_social_utsatthet_2025_final.pdf

SCB (2023a). Inkomstskillnaderna ökar i Sverige. Statistiska centralbyrån. Pressmeddelande 2023-02-02. scb.se/pressmeddelande/inkomstskillnader-na-okar-i-sverige

SCB (2023b). Hälften av alla utrikes födda barn lever med låg ekonomisk standard. Statistiska centralbyrån. Analys uppdaterad 2023-12-07. scb.se/hitta-statistik/artiklar/2023/halften-av-alla-utrikes-fodda-barn-lever-med-lag-ekonomisk-standard

SCB (2025a). Större inkomstskillnader idag än på 1990-talet. Statistiska centralbyrån. Statistiknyhet 2025-05-22. scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/hushallens-ekonomi/hushallens-inkomster-till-gangar-och-skulder/inkomster-och-skatter/pong/statistiknyhet/inkomstfordelning-en-19912023

SCB (2025b). Bostadshyrorna har ökat mer de senaste tre åren. Statistiska centralbyrån. Pressmeddelande 2025-10-03. scb.se/pressmeddelande/bostadshyrorna-har-okat-mer-de-senaste-tre-aren

Skinner, G.C., Bywaters, P.W., Kennedy, E. (2023). A review of the relationship between poverty and child abuse and neglect: insights from scoping reviews, systematic reviews and meta analyses. Child Abuse Review, 32(2): e2795

Referenser

Skolverket (2025). *Marginell förändring av gymnasiebehörigheten*. 2025-09-25. skolverket.se/om-skolverket/nyheter-och-pessmeddelanden/pessmeddelanden/pessmeddelanden/2025-09-25-marginell-forandring-av-gymnasiebehorigheten

Socialstyrelsen (2022). *Anmälningar om barn som far illa eller misstänks fara illa 2021*. Uppföljning och analys av utvecklingen. socialstyrelsen.se/contentassets/9e91bdd8d-3c5463f8fa2bc089befd611/2022-11-8197.pdf

Socialstyrelsen (2025). *Efter åtta års nedgång – nu bromsar minskningen av hushåll med ekonomiskt bistånd in*. Statistik publicerad 2025-06-10. socialstyrelsen.se/om-socialstyrelsen/pressrum/press/efter-atta-ars-nedgang--nu-bromsar-minskningen-av-hushall-med-ekonomiskt-bistand-in

Socialstyrelsen (2026a). *Anmälan till socialtjänsten vid kännedom eller misstanke om att ett barn far illa*. 2026-01-15. socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/barn-och-unga/barn-som-far-illa

Socialstyrelsen (2026b). *Barn som utsatts för grovt eller dödligt våld*. Skade- och dödsfallsutredningar 2024-2025. Publicerad 2026-01. socialstyrelsen.se/contentassets/48ecae70805d45aa9ac9c8fb644486a5/2026-1-10010.pdf

Stiftelsen Allmänna Barnhuset – Barn som anhöriga. Webbplats om barns rättigheter när de är anhöriga. allmannabarnhuset.se/vart-arbete/barn-som-anhoriga

Stiftelsen Allmänna Barnhuset (2022). *Våld mot barn 2022 – En nationell kartläggning*. April 2023. allmannabarnhuset.se/wp-content/uploads/2023/04/RAPPORT_Vald_mot_barn_2022_WEBB.pdf

Stiftelsen Allmänna Barnhuset (2025). *Unga, utsatta, osynliga? – En pilotstudie om våld mot barn och unga med intellektuell funktionsnedsättning*. 2025-10-08. allmannabarnhuset.se/product/unga-utsatta-osynliga

Stoltenborgh, M., Bakermans-Kranenburg, M.J., Alink L.R.A & van, IJzendoorn, M.H. (2015). *The Prevalence of Child Maltreatment across the Globe: Review of a Series of Meta-Analyses*. Child Abuse Review 24(1): 37–50.

Svedin, C.G., Landberg, Å., & Jonsson, L. (2023). *Mer utsatta än andra – om våld och övergrepp mot barn med funktionsnedsättningar*. Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

Sveriges Radio P4 Halland (2024). Hundratals domare saknar utbildning om barn och sexbrott. 2024-05-10. sverigesradio.se/artikel/hundratals-domare-saknar-utbildning-om-barn-och-sexbrott

Sveriges Stadsmissioner (2024). *Fattigdomsrapporten 2024 – "Jag hade ingen aning om att det var så svårt att få hjälp"*. Rapport 10 / 2024. sverigesstadsmissioner.se/wp-content/uploads/Fattigdomsrapporten-2024-Sveriges-Stadsmissioner.pdf

Sveriges Stadsmissioner (2025). *Fattigdomsrapporten 2025 – Från välfärdssamhälle till välgörenhetssamhälle*. Rapport 11 / 2025. sverigesstadsmissioner.se/wp-content/uploads/fattigdomsrapporten-2025.pdf

Vision (2025). *Socialchefsrapporten 2025 – En omställning med förhinder*. 2025-09. vision.se/download/18.221fb2b119936f82d948250/1759213957193/Socialchefsrapporten_2025.pdf

WHO (2022). *Child maltreatment – fact sheet*. Världshälsoorganisationen. who.int/news-room/fact-sheets/detail/child-maltreatment

WHO (2024). *Child maltreatment*. Världshälsoorganisationen. 2024-11-05. who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/child-maltreatment

Widom, C. S., Czaja, S. J., & DuMont, K. A. (2015). *Intergenerational transmission of child abuse and neglect: Real or detection bias?* Science.

Widom, C.S., Osborn, M. (2021). *The cycle of violence: Abused and neglected girls to adult female offenders*. Feminist criminology, 16(3), 266–285.

OM BRIS

Bris är en barnrättsorganisation som står upp för barnets rättigheter genom att stödja barn, stärka samhället och påverka beslutsfattare. Bris vision är ett samhälle där barnets rättigheter tillgodoses. Vi driver den nationella stödlinjen 116 111 för barn i Sverige.

Du som är under 18 år och vill ha stöd är välkommen att höra av dig till oss. Du kan ringa och sms:a 116 111 eller chatta och mejla på bris.se. Vi har alltid öppet – även på natten. På en Brismottagning kan du träffa en kurator eller gå i stödgrupp och träffa andra barn med liknande erfarenheter.

Skanna koden nedan och gå med i Bris nätverk – som möjliggör möten, dialog och samverkan mellan personer som arbetar för och med barn. Nätverket är en källa till inspiration, kunskapspåfyllnad och erfarenhetsutbyten kring frågor som rör barns rättigheter.

BRIS